damda deli var!

Hikâyeler

AZİZ NESİN

Akbaba
MİZAH YAYINLARI

Onbeşinci
Kitabını
Sunar

DAMDA DELİ VAR

MİZAH HİKÂYELERİ

DAMDA DELİ VAR!

Bütün mahalle ayağa kalktı:

— Damda deli var!

Sokak, bir baştan bir başa, deliyi seyre gelenlerle dolmuştu.

Önce karakoldan, sonra müdüriyetten araba ile polisler geldi. Arkadan itfaiye yetişti. Delinin annesi:

— Yavrum, oğlum, in aşağı!.. Hadi çocuğum!.. diye yalvarıyordu. Deli:

— Muhtar yapmazsanız, kendimi aşağı atarım! diyordu.

İtfaiye erleri, deli aşağı atlarsa tutabilmek için branda bezini açtılar. Dokuz itfaiyeci, uçlarından tuttukları branda bezini apartımanın çevresinde dolaştırmaktan ter içinde kalmışlardı.

Komiser:

— Rica ederim, in kardeşim aşağı!

Diye yarı korkutmak istercesine, yarı da yumuşak bir sesle deliyi kandırmağa çalışıyordu.

— Muhtar yapın ineyim! Yoksa kendimi aşağı atarım.

Yalvarmak, yakarmak, korkutmak hiç biri para etmedi.

— Kardeşim, yahu... İn be aşağı!

— Şunlara bak!... Beni aşağı indireceğinize siz yukarı çıksanıza...

Kalabalıktan biri:

— Muhtar yaptık diyelim, dedi.

Başka biri:

— Olmaz yahu, dedi, deliden muhtar olur mu hiç?..

— Allah Allah... Sahiden muhtar yapacak değiliz ya...

Bastonuna dayanmış bir ihtiyar:

— Olmaz, dedi, sahiden de, şakadan da yapsanız olmaz.

— Belki iner...

— İnmez. Ben bunları bilirim. Bir kere yukarı çıktılar mı, artık inmezler.

— Hele bir kere aşağı insin, kolay!

— İnmez!

Aşağıdan birisi:

— Seni muhtar yaptık! diye bağırdı, haydi in aşağı!..

Deli, oynamağa başladı:

— İnmem! Şehir meclisine âza yapmazsanız, kendimi aşağı atarım.

İhtiyar etrafındakilere:

— Nasıl, dedi, ben size demedim mi?

— İstediğini yapalım.

— Ne yapsanız inmez. İnsan bir kere dama çıkacak kadar delirdi mi, artık aşağı inmez.

Komiser:

— Yaptık, dedi, seni Şehir meclisine âza yaptık. Hadi kardeşim in aşağı da arkadaşlarını bekletme!...

Deli oynamağa başladı:

— İnmem! Belediye reisi yapın ineyim!

İhtiyar:

— Gördünüz mü, dedi, vaktiyle gerekti. Şimdi hiç inmez.

Ter içinde kalan itfaiye komutanı:

— Yani belediye reisi yapsak ne olur, dedi, yapalım.

Sonra iki elini ağzına boru yapıp yukarıya seslendi:

— İn kardeşim!... Seni belediye reisi yaptık, in de vazifene başla!

Deli göbek atarak:

— İnmem, dedi, bir deliyi belediye reisi yapanların arasında benim ne işim var? İnmem!

— Peki, ne istiyorsun?

— Nazır yaparsanız inerim!

Aşağıdakiler kısa bir tartışmadan sonra:

— Pekâlâ, dediler, seni nazır da yaptık!... Haydi artık in aşağı!... İn!... Bak herkes seni bekliyor.

Deli, elini burnuna götürüp nanik yaptı:

— İnmem! Bir deliyi nazır yapanların arasına iner miyim ben?..

— Haydi kardeşim, bak seni nazır da yaptık, öbür nazırlar seni bekliyor. Haydi in!...

— Yağma mı var, ineyim de beni tımarhaneye kapatın! İnmem!

İhtiyar adam:

— Boşuna uğraşmayın, inmez! dedi. Ben bu delileri gayet iyi bilirim. Sizi de nazır yapsınlar, siz de inmek istemezsiniz.

Deli, bar bar bağırıyordu:

— Sadrâzam yapmazsanız, karışmam, kendimi aşağı atarım.

— Yaptık!.. diye bağırdılar, seni sadrâzam yaptık.

İhtiyar adam:

— İnmez! dedi.

Deli tekrar oynamağa başladı. Sonra da:

— Kral yapın, ineyim! dedi, kral yapmazsanız kendimi aşağı atarım.

İhtiyarın dedikleri doğru çıkıyordu. Ona danıştılar:

— Ne dersiniz? Kral yapalım mı?

İhtiyar:

— İş işten geçti, dedi, artık ne derse yapmak zorundasınız. Bir kere nasıl olsa sadrâzam oldu.

— Seni kral yaptık birader! diye bağırdılar, haydi bakalım, artık in!...

Damda göbek atan deli:

— İnmem! dedi.

— Ne istiyorsun? Kral da yaptık işte!

— Yaaa... İnmem. İmparator yapın ineyim, yoksa kendimi aşağı atarım.

İhtiyara:

— Sahiden atar mı? diye sordular.

İhtiyar:

— Atar, dedi.

— Yaptık! diye bağırdılar. Seni imparator yaptık. Haydi gel aşağı!..

Deli:

— Sizin gibi sersemlerin arasında benim gibi imparatorun ne işi var? dedi.

— Peki, ne istiyorsun? Söyle de onu yapalım. İn be kardeşim!...

Damdaki deli:

— Ben imparator muyum? diye sordu.

Aşağıdan bağırdılar:

— İmparatorsun!

— Madem ki imparatorum, canım isterse inerim, istemezse inmem!... İnmiyorum işte!

Komiser kızdı:

— Atlarsa atlasın be!... Bir deli eksik olur, diye düşündü. Düşündü ama, başına bir iş çıkabilirdi. İtfaiye komutanı ihtiyara:

— Şimdi ne yapacağız? diye sordu, bu deli hiç aşağı inmez mi?

— İner.

— Nasıl?

— Bırakın da ben indireyim!..

Herkes ihtiyarın deliyi nasıl aşağı indireceğini merak ediyordu. İhtiyar, yedinci kattaki deliye:

— İmparator hazretleri!... diye bağırdı, acaba altıncı kata çıkmak arzu buyurulur mu?

Deli gayet ciddî:

— Pekâlâ, dedi.

Dama açılan delikten içeri girdi. Merdivnleri indi. Altıncı kat penceresinden kalabalığa bakıyordu. İhtiyar:

— Haşmetmenah!... Beşinci kata çıkmak istemezler mi? diye sordu. Deli:

— Çıkarım! dedi.

Herkes şaşkınlık içinde idi. Dördüncü kat penceresinden kalabalığı seyreden deliye ihtiyar:

— Saygı değer imparatorum, acaba üçüncü kata çıkmak arzu buyururlar mı? dedi.

Deli:

— Elbette!... diye cevap verdi.

Deli üçüncü kat penceresinde idi. Artık damdaki gibi göbek atmıyor, oynamıyordu. Üzerine sahici bir kral ciddiliği gelmişti.

— Muhterem imparatorumuz, ikinci kata çıkmak istemezler mi?

— İsterim.

İkinci kata da inmişti.

— Zatı haşmetpenahileri birinci kata çıkmak arzu ederler mi?

Deli sokağa gelmişti, kalabalığın arasında idi. Doğruca ihtiyarın yanına gitti. Elini ihtiyarın omuzuna koydu:

— Ulan, dedi, senin de deli olduğun nasıl belli... Deli, delinin halinden anlar.

Sonra komisere:

— Haydi bakalım, şimdi beni bağla da tımarhaneye gönder, dedi, deliye nasıl muamele edilir, öğrendin mi?...

Deliyi götürürlerken, meraklı bir kalabalık ihtiyarın etrafını aldılar:

— Bey baba, nasıl yaptın bu işi yahu?...

İhtiyar:

— Eeee... dedi, kolay değil, kırk sene politika içinde yuğrulduk.

Sonra bir göğüs geçirerek:

— Ah, ah... dedi. şimdi bacaklarımda derman olsa, ben de dama çıkardım, kimse de aşağı indiremezdi.

İŞİNİZ OLDU GAYRİ!

Tanınmış politikacılar gelecekti. Eskiden olduğu gibi bir iki lâf konuşup gelmeleriyle gitmeleri bir olmuyordu. Köy köy geziyorlar, kasaba kasaba dolaşıyorlardı.

Politikacılar bu geziye çıkmadan önce parti merkezinde epey çekişmişlerdi. İçlerinde en tecrübelisi:

— Arkadaşlar, dedi, biz aramızda nasıl konuşuyorsak, halkla da öyle konuşuyoruz. Meydanlarda kürsüye çıkıp boyuna nutuk çekiyoruz. Halk bizi anlıyor mu, anlamıyor mu, hiç hesaba kattığımız yok. Bu çok yanlıştır. Halkın partimizden sorup öğrenmek istediği şeyler vardır. Bunlara teker teker cevap vermeliyiz. İktidara geçince neler yapacağımızı halk öğrenmelidir.

Bu düşünce çok yerinde görüldü. Parti hatipleri, kürsüye çıkıp kendi bildikleri gibi konuşmayacaklar, halkın sorduklarına cevap verilecekti. Ama bu, göründüğü kadar kolay bir iş değildi. Kürsüye çıkıp alabildiğine konuşmak kolaydı. Ama soruları, her soruları cevaplandırmak zor işti. Köylü deyip geçmemeli, çarıklı erkânı harptir. Bir şey sorar, adamı zınk diye oturtur, partinin o bölgedeki itibarı iki paralık olur. Bunun için, dolaşılacak yerlerde halkın sorabileceği bütün sorular hesaplanarak, ona göre bir iktisat doktoru, bir hukuk profesörü, bir maliye mütehassısı, bir yüksek ziraat mühendisi, bir de ihtisasını Amerikada yapmış doktordan beş kişilik gezi heyeti kuruldu. Artık halk ne sorarsa sorsun, bu beş aydın kisi en zor soruları bile parti tüzüğüne göre cevaplandırabilirdi.

Partinin teşkilâtı olan her yere bu propaganda heyetinin geleceği, hatiplerin eskiden olduğu gibi kürsüden nutuk çekmiyecekleri, halkla konuşulacağı yazıldı.

«M.....» liler bu habere bayağı kızdılar. Konuşmak ta sorgu sual de ne oluyormuş «...» ilçesi Başkanı:

— De bakalım, dedi, şincik n'oolacak? Yeni icat mı çıkardı bu bizim parti? Eskiden gelirlerdi, bağırır çağırırlardı, yarı anlar, yarı anlamazdık, el çırpar, yaşa derdik, geçer giderlerdi. Şincik n'olacak? Onlarnan kim konuşacak, ne soracağız? Haydi bir şey sorduk, onların dediğini kim anlayıp, kim sökecek?

Manifaturacı Selim Ağa:

— Sen, bizim onlara sorduğumuza boş ver, dedi, lâf lâfı açar, derken ya onlar da bize bir şey sorarlarsa? Burda bu kadar partili var. Herkesin içinde rezil olduk gitti.

Başkan:

— Buldum, dedi, kolayını buldum, fırt fırt ortaya çıkıp her bir lâfa karışmak, yok. Gelenlerlen kimin konuşacağını evvelden bilelim. İyi mi?

Hep birden:

— İyi, dediler.

— Kim konuşacaksa, kendine güvenen çıksın ortaya!

Gönüllü çıkmayınca Başkan, Berber Osman'a:

— Cırcır Osman, dedi, niye duruyorsun? Sabah akşam öter durursun, işte vaktin geldi.

Berber Osman:

— Bize düşmez Ağa, dedi, bizden öne gelen yaşlılar var.

Hiç kimse bu işi üzerine almak istemiyordu. Sonunda Başkan, Aktar Salih'e:

— Bu işi yapsan yapsan, bir sen yaparsın, Salih Çavuş, dedi.

Aktar Salih kolları kabararak:

— Bir başıma altından kalkamam, dedi, Nuri Efendi de gelsin...

Partiden, köylülerle konuşmak, onların her sorusuna cevap verebilmek için nasıl bir heyet seçildiyse, burada da onlara bir şeyler sormak için Aktar Salih Çavuşla, Nuri Efendi seçildi. Başkan:

— Beni iyi dinleyin, dedi, öbür partililere rezil olmayalım. Hepsi buraya dolar. Onların yanında baktınız bir lâfı anlamadınız, hiç anlamamışçasına davranmayın. Anla-

mış gibisine konuşun. Sonra onların anlattıklarını siz çevirip, dönderip tekrardan kalabalığa anlatın...

Ertesi sabah kasabaya geleceklerdi. Salih Çavuş da, Nuri Efendi de akıllarından neler soracaklarını hesaplamışlar, bir bir ezber etmişlerdi.

Saat onda istasyondan dört otomobil «M.....» kasabasına geldi. Beş politikacı, kendilerini istasyondan karşılayan partililerle, parti binasına gittiler. Çaylar, kahveler içildi. Öğle yemeğinden önce bir konuşma yapmak istiyorlardı. Hukuk profesörü olan politikacı:

— Miting yasak olduğundan sâdece vatandaşlarla bir konuşma yapacağız, dedi, neresi müsaittir?

— Kahveye gidelim.

Kahvenin içi de, bahçesi de tıklım tıklımdı. Beş politikacı güler yüzle geldiler, kahve iskemlelerine oturdular. Doktor olanı:

— Vatandaşlar, dedi, biliyorsunuz miting yasak... Onun için biz kürsüye çıkıp nutuk çekmektense burada ahbapça konuşmayı daha uygun bulduk. Her ne isterseniz bize sorabilirsiniz. Sizin sorularınıza cevap vermeğe çalışacağız.

Kahveyi dolduranlar bu güzel sözlere sevinmişlerdi. Berber Osman, Parti İlçe Başkanına:

— Aman ağa, dedi, hiç gözümüzü korkuttuğun gibi değilmiş. Bunlar da bizim gibi, beri benzer adam gibi konuşuyorlar işte... Dediklerini anlıyoruz.

— Dur hele, dur... Daha politikaca lâfa başlamadılar ki... Hele bir yol tutsun politika damarları da, bak bakalım anlaşılır mı ne dedikleri?

Aktar Salih Çavuş oturduğu yerden ayağa kalktı:

— Müsaadeniz olursa bir şey soracağım, dedi, iş başına geçtiniz diyelim, neler yapacaksınız?

Politikacılar birbirlerine baktılar. Böyle bir soruyla karşılaşacaklarını çoktan hesapladıkları için, cevabı da hazırdı.

Hukuk profesörü olan partili anlatmağa başladı:

— Her şeyden önce şunu arzetmek isterim ki, siyasal ve sosyal müesseseleri demokrasi idealine göre geliştirerek, kuvvetler ayrılığına dayanan batı örneğine uygun bir anayasa yapmak, ikinci meclis, anayasa mahkemesi kurmak

lüzumunun bütün milletçe anlaşılmasını istemekte bulunuyoruz. Objektif esaslara dayanarak yapılacak hesaplarla, her siyasî parti gibi kendi effektif kuvvetine paralel aksiyon içinde enerjik bir hamleyle çalışmakta olan partimiz, teşri ve icra kuvvetleri arasında hakem olabilecek bir koalisyona taraftar olduğunu bildirmekle, ne gibi gayelerle millî iradeyi daha tam veya sağlam bir şekilde istihsal edebilecek usullere sahip olduğunu programında göstermiştir.

Aktar Salih Çavuş:

— Burasını anladık dedi, bir müşkülümüz daha var, hepsi iyi hoş ya, şu bizim çeltik zeriyatı n'olacak?

Kahvede herkes kulak kesildi. Kasabanın en önemli işi sorulmuştu. Bu parti iktidara geçerse, çeltik ekimini ne yapacaktı?

Bu soru iktisat doktorunu ilgilendirdiği için, sözü o aldı:

— Size bu meseleyi gayet açık ve ilmî olarak izah edeyim. Müvazeneli bol ekonomi - politik zarureti şundan da bellidir ki, dış âlemle münasebetimizdeki ciddiyeti, realizmden uzak bir nikbinlikle mütaleanın tipik bir numunesi de bu sene içinde ihracatımızın bir milyar iki yüz milyon doları bulduğu halde, halbuki 1953 ün aylık ihracat vasatîsi 92 milyondur. Binaenaleyh transfer yapılamayan borçlarımızın dondurulması lâzım geldiğini elbette anlıyorsunuz.

İlçe başkanı, Aktar Salih Çavuş'un gözünün içine baktı. Aktar Salih Çavuş:

— Anlamasına anlıyoruz, dedi, biz artık o kadarını da anlamıyacak kadar şey miyiz?

İktisat doktoru:

— Durumu kâfi derecede tavzih ettiğimi, vatandaşlarımı tenvir ettiğimi zannediyorum, dedi.

Nuri Efendi söze karıştı. Kalabalığa dönerek:

— Yani demeğe getiriyor ki, dedi, sizin işiniz olacakmış. Çeltik te olacak, her bir şey de...

Salih Çavuş,

— Anlamadığımız bir şey kaldı, dedi, müsaadeniz olursa eğer, onu da sorayım.

Doktor olan politikacı:

— Tabii soracaksınız, dedi, biz kalktık buraya kadar

sizin sorularınızı cevaplandırmak, dertlerinize bir çare bulmak, partimizin tüzüğünü anlatmak için geldik.

Nuri Efendi:

— Onu bunu bırakın, dedi, buraya orta mektep yapılacak mı, yapılmıyacak mı?

Politikacı:

— Onu da anlatayım, dedi, parlömanter demokrasiyi en iyi bir form içinde tahakkuk ettirebilmek için, kültürün fonksiyonunu hiç bir zaman unutmamak lâzım olduğunu bilmeliyiz. Anglo - Sakson mütefekkirlerinden Thomas Heedly'nin şu sözü rehber olmalıdır: «Gayet kritik hallerde hükûmet organlarının otomatikman Sezarizme temayülü sosyal politikanın müvazeneli koordinasyon mevkiindeki rolünü bozmaktadır.» Binaenaleyh hürriyet mücahidi John Bolinda'nın da dediği gibi bir memleket içindeki sistemsizlik, ilmî mütaleaları hesaba katmadığı cihetle sembolik bir mevki işgal etmektedir.

Vatandaşlar, sormak istediğiniz başka şeyler varsa, çok rica ederim, çekinmeden her şeyi sorunuz.

Nuri Efendi, köylülere:

— Anladınız ya, dedi, o işiniz de oldu gayri... Yâni demeğe getiriyor ki, orta okul bir tane değil çok yapılacak, lise mektebi de yapılacak.

Salih Çavuş:

— Çok sorduk ya, kusura bakmayın, dedi, şu tütün fiyatları ne olacak?

Malive mütehassısı:

— Anlatayım, dedi, serbest rejim fiilen ortadan kalkmak suretivle fizikî kontrollar son derecede mütevazı liberasyon payına yer veren dış ticaret rejiminin tatbikine imkân vermemistir. Dahilî muvazenemizi ilgilendiren para ve malive politikasını bu argüman ancak şu fonksivonlarla doğrultabilir. Satılmavan envanter yığını ve sübvansivonlu mübayaa, rezerve emteanın amortismanı da hesap edilirse, her şey kolavlıkla anlaşılır. Bu suretle size, sorduğunuz bu suali de en acık bir dille ve ilmî olarak izah etmis bulunuyorum. Anlasılmadık bir nokta kalmamıştır zannederim.

Salih Çavuş:

— Anlaşıldı, sağ olun, dedi.

Nuri Efendi anladıklarını köylülere anlattı:

— Yâni demeğe getiriyor ki, o işiniz de olacakmış. Tütün fiyatlarını arttıracaklar, çimento fiyatlarını, nal mıhını, her şeyin fiyatını indirecekler.

İktisat doktoru:

— Başka soracağınız, öğrenmek istediğiniz bir şey var mı? dedi.

Salih Çavuş:

— Sağolun, soracak hiçbir şeyimiz kalmadı, dedi.

Ziraat mühendisi:

— Şunu da arzedeyim, çünkü onu sormadınız, diye söze başladı, Princeton Üniversitesinin beynelmilel ziraî münasebetler enstitüsünün tanzim ettiği bir kongre raporundan öğrenmiş bulunuyoruz ki alternatifler iyice tefrik edilip maliyete işaret edilmek suretiyle bunun üzerinde ısrarla durmak gerektir. Alimanter bir karakteri haiz yâni daha açık söyliyeyim, doğrudan doğruya geçimle ilgili bulunan ücret, konjüktür âvarlamasının kıymetten düşmesini müşahede ettiğimize delâlet eder. Zannederim bu nokta da iyice anlaşılmıştır.

Nuri Efendi, köylülere:

— Bunu anlamıyacak ne var, dedi, yani istasyondan gelen susayı kasabaya kadar uzatacaklarmış. O iş de oldu demektir.

Alkışlar yükseldi. Politikacılar omuzlarda taşındı. Acele başka kasabaya gidecekleri için yemeğe kalmadılar. Otomobillerine bindiler. Arabalar, omuzlarda havaya kalktı. «Yaşaa, var ol!» sesleri arasında otomobiller uzaklaştı.

OTOMOBİL DÖĞÜŞÜ

Orası neresi, burası neresi... Çakır Yakup Beyin aslını astarını bilenler daha yaşıyorlar. Çakır Yakup Beyin elinden gelse, çok değil, daha bundan yirmi yıl öncesine kadar, her yaz köyünden kalkıp kıçı yamalı bir poturla yayan yapıldak bu topraklara çalışmıya geldiğini bilenleri öldürür.

Onun baş düşmanı Rıza Bey... Çünkü Rıza Bey, doğmaca, büyümece yerli olduğu için, Çakır Yakup'un zenginliğini çekemez, ikide birde,

— Hele şu yabanın domuzuna bakın hele, derdi. dağdan gelmiş te bağdakini kovacak. Biz onun yırık tabanla gelip te, pamuk tarlalarında bir mecide işçi durmak için kapımızda yalvardığı günleri de biliriz.

Elin çulsuzunun yabandan gelip bu topraklara yerleştiği yetmezmiş gibilerden bir de kalkıp soydan eşraf bir kişizâde ile sidik yarışına çıkmasına içerliyordu.

Yakup Bey otel mi yaptırmış, Rıza Bey hem otel, hem sinema yaptırıyordu. Rıza Bey de altta kalmıyor, bir gazino, bir bar yaptırıyordu. Biri iplikhane mi kurdu, öbürü dokuma tezgâhları kuruyordu.

Rıza Bey ilk kadillak arabasını alınca, Çakır Yakup Bey iki kadillak birden aldı. Rıza Bey de her bir oğluna birer kadillak aldı. Çakır Yakup Bey, yalnız oğullarına değil, damatlarına da aldı.

İki beyin kapılarının önünde renk renk, model model arabalar agrandisman yapılmış, dört ayağı üzerine uzanmış çoban köpekleri gibi yatıp duruyordu.

Çakır Yakup Bey son model bir Buik arabası alıp ta,

— Onun tüm kadillak'larını benim Bıyık'ın bir tekerine değiştirmem, diye ileri geri lâf edince işin rengi değişti. Bu lâf Rıza Beyin kulağına gitti.

— Yolda onun Bıyığını görmiyeyim, ezer geçerim vallaha, parçasını komam!... diye haber gönderdi.

Çakır Yakup Bey:

— Arkamdan lâf etmesin, er meydanı burası, dedi, işte arabalar ortada. Erkekse döğüştürelim!

Bunu duyan Rıza Bey ,

— Dönen kahpedir, döğüştürelim, dedi, benim Kadillak, Bıyığın tozunu komaz dağıtır.

Çakır Yakup Bey'le Rıza Bey'in otomobil döğüştüreceği haberi ağızdan ağıza yayıldı. Memleket ikiye ayrıldı, bir yana Kadillak'çılar, bir yana Buik'çiler. Her iki Bey'in adamları, kendi Bey'lerinin arabasının kazanmasını ister görünüyorlardı, içlerinden de karşı tarafın kazanması için dua ediyorlardı.

İddiaya girenler, bahis tutuşanlar çoğalmıştı:

— Rıza Bey, otomobil döğüşü için tâ İzmir'den şoför ısmarlamış, diye ortada bir lâf dolanıyordu.

Bir kaç kere araba devirmekten, çarpmaktan sabıkalı olduğu için ehliyeti alınmış İzmirli şoför geldi. Esrarı fazla içtiği zaman direksiyonun başında uyuklamaktan başka bir kusuru yoktu. Böylesi Rıza Beyin daha çok işine geliyordu. İzmirli şoför:

— Arabayı, uyurken bile sürerim, diye övünüyordu.

Rıza Bey, şoföre,

— Vurup öteye geçeceksin, diyordu... Delip geçeceksin... Ezip geçeceksin! Toz et namussuzu, parçası kalmasın. Ne istersen vereceğim. Ortada benim şerefim var. Anladın mı? Şerefim...

İzmirli şoför,

— Bu işin ucunda ölüm var, dedi, ama mâdem ortada dönen senin şerefin, evvel Allah parçasını komam.

Çakır Yakup Bey, yerli bir şoför buldu. Vaktiyle Rıza Bey bu şoförü tokatladığı için şoför ona hınçlıydı, Şoför,

— Yakup Bev, sen bana bırak, Allahın izniyle dumanını savururum, diyordu.

Pazar günü meydan doldu. Döğüş yeri önceden kazıklarla, tellerle çevrilmişti. Rıza Bey'in mavi Kadillak'ı uzaktan görününce bir alkıştır koptu.

— Maşallah... Maşallah! sesleri yükseldi.

Kadillak gelin gibi çiçeklerle, renk renk ipekli bezlerle, yaldızlı gelin telleriyle süslenmişti. Araba meydanda kendine ayrılmış yere geldi.

Rıza Bey meydanın bir başında, Çakır Yakup Bey öbür başındaydılar.

Çakır Yakup Beyin şoförünü meyhaneden zorla kaldırdıkları için araba geç kalmıştı. Buik'in klâksonu duyulunca,

— Yaşasın Yakup Bey!.. diye bağırmalar duyuldu. Buik tozu dumana katarak fırtına gibi geldi, ezilmemek için kaçışan kalabalığın arasından geçti, yerini aldı.

İki arabanın arasında 120 metre ara vardı. Tam ortadaki işaretçi havaya bir el ateş edince şoförler gaza basacaktı.

Çakır Yakup Beyin Buik'i kurbanlık kınalı koç gibi donanmıştı. Arabanın burnuna yaldızlı bir koç boynuzu yerleştirilmiş, arkasına da Arapça bir «maşallah» levhası asılmıştı. Farların bir yanına iri bir göz boncuğu, nal, bir yanına bir baş sarımsakla, bir eski papuç teki asılmıştı.

Döğüşe başlanmadan önce Rıza Bey haber yolladı:

— Ben ortaya şerefimi koydum, Çakır Yakup ta şerefini koyuyor mu?

Çakır Yakup bir ortadaki Buik'ine, bir de meydanın karşısındaki düşmanı Rıza Bey'e baktı,

— Benim şerefim ortada dedi, şerefime... Kiminki parçalanır ezilirse o daha bu memlekette durmasın!

Geniş toprakları paylaşamayan iki zengin döğüşecek otomobilleriyle ortaya şereflerini koymuşlardı. Çakır Yakup'un bir güvendiği vardı. Çilli Hoca Buik için bir muska yazmıştı. Herkes biliyordu, bu muskayı üzerine takanın harbe bile girse vücuduna mermi, şarapnel, top işlemezdi. Değil gâvur yapısı buik, Alman tankı olsa işlemez...

Çakır Yakup Buik'e son bir defa daha baktı, Çilli Hoca'nın verdiği muska gizlediği yerde duruyordu.

Bu Çakır Yakup besbelli herkesi sersem sanıyordu. Elin yabandan gelmiş Çakır Yakub'u, şeyh sülâlesi ocak olmuş Çilli Hoca'yı bilir de, bu memleketin eşrafı Rıza Bey Çilli Hoca'yı bilmez mi? Kadillak'ın radyatörünün içinde de Çilli Hoca'nın bir muskası vardı.

İşaret verecek adam tabanca elinde ortaya çıktı. İki şoför de hazır olduklarını bildirdiler. Tabanca patladı. İki yandan iki homurtu duyuldu. Bütün olan biten bir dakikanın içinde olmuştu. İki araba, iki döğüşgen horoz gibi birbirinin üzerine atıldı. Bir çarpışma... İki motörün homurtusu...

Seyirciler bir çığlık koyverdiler, kimisi başını iki elinin arasına aldı. Sanki iki araba son hızla birbirine çarpınca başka bir şey olacak mı sanıyorlardı? Ne Buik, ne Kadillak kavgadan kaçmıştı. Şimdi iki araba da parça parça birbirinin içine girmişti. Yamrı yumru olan iki karoseri, parçalanan motörler yere serilmişti.

Çakır Yakup Bey,

— Şerefim... Ama onunki de... diye söylendi.

İkisi de arabalarına binip ayrı yönlerden gittiler. Şoförlere bir şey olmamıştı. Yerde hâlâ benzin buğusu tütenkızgın motörü seyredenler yavaş yavaş dağıldı.

Birbirine düşman iki Beyin şoförü gülümsüyorlardı. İzmirden gelen, öbürüne:

— İş oldu, dedi, burnumuz kanamadan atlattık.

Öbürü,

— Ben, dedi, bizim Buik'in yeni motörünü dün İstanbula gönderdim bile...

İzmirli,

— Ben de... dedi. Sonra bir kahkaha attı, yerdeki parçaları gösterdi,

— Heriflerin şerefine bak, parça parça oldu.

İzmirli bir çifte kâğıtlı sardı, esrarlı sigaradan derin bir nefes çekti, arkadaşına ikram etti. O da sigaradan uzun bir nefes çekti.

— 20 bini kıvırdık, dedi.

Yere serilmiş vidaları, parçaları ayağıyla itti. Çilli Hoca'nın muskasını buldu. İzmirli şoför de radyatöre bağlı muskayı çıkardı. Küçük muska bir üçgendi. Beze dikili idi. Bezi söktü. İçinden balmumlu bir bez çıktı. Bezi de açınca gazeteden koparılmış bir parça çıktı. İzmirli şoför,

— Vay namussuz, dedi, gazete parçasını muska diye yutturmuş.

Elindeki gazete parçasını okumaya başladı:

«Devlet borçlarımızın tutarı 982 milyon, rehinde olan

113 ton altın mukabili alınan borç 356, ticarî arierler 322, kredili ithalât 800, ekipman kredi anlaşmaları 733 milyon Türk lirası olmak üzere, dış ticaret borç tutarı 3 milyar 50 milyona yakındır.»

Adanalı şoförün muskasından çıkan gazetede de şunlar yazılı idi:

«Şehirde otobüs buhranı son haddini buldu. Döviz olmadığı için Belediye otobüs getiremiyor.»

ŞAKACI İNSANLAR

Hayat acıdır beyler. Hayat, dikenli bir yoldur. Hayat...

Benim tam üç dolu defterim var, bu defterleri hayat felsefesiyle doldurdum. Şimdiye kadar, on altı bin şu kadar, hayat şudur, hayat budur, hayat şöyledir, böyledir diye, defterime hayat üstüne büyük lâflar yazdım.

Hayat bir ıstıraptır. Hayat dik ve sarp bir yokuştur. Hayat akan bir sudur. Hayat bir tiyatro sahnesidir.

Son defterimin en sonuna da hayat için şunu yazdım: «Hayat nedir?»

Evet, işte böyle... Hayat acıdır beyler. Anlatayım da, hayat acı mı, değil mi, siz söyleyin.

İşim gücüm yoktu, mirasyedi olduğum için değil, iş bulamadığımdan. İki gündür suyla, havayla yaşıyordum.

Parkta oturmuş, hayatın ne olduğunu düşünüyordum. Yanımdaki adam gazetesini okuduktan sonra katlayıp cebine koyarken:

— Müsaade eder misiniz? dedim.

Adam gazeteyi uzattı. Hemen küçük ilânlara baktım. İlânlardan birini okuyunca içime bir ümit geldi. Her yaşta kadın, erkek işçi aranıyordu. Gazeteyi adama verdim. Vakit kaybetmeğe gelmezdi. Son gücümü topladım, koşar gibi ilândaki adrese gittim. Şehrin büyük iş ve ticaret yerinde kocaman bir hanın beşinci katı; Azarlarlar, paylarlar diye asansöre bile binemedim. Beşinci kata geldiğim zaman merdiven basamağına oturup kaldım. İş istiyeceğim 18 numara karşımdaydı. Bir sürü insan içeri girip çıkıyordu. Girenler umutlu, çıkanlar kızgın, asık suratlıydı.

İş verenlerin karşısına canlı çıkabilmek için epey dinlendim. 18 numaralı kapıdan girdim. Karşıma ilk çıkana:

— Gazetede bir ilân gördüm de... dedim.

Odacıya benzeyen adam, eliyle:

— İçeri gir, bekle! dedi.

Salonda sandalye ve koltuklar doluydu. Altı kadın, sekiz de erkek. Beş kişi biz ayaktaydık. Benim gibi zavallı birine sokuldum:

— Acaba ne işiymiş? dedim.

— Bilmiyorum, dedi, sırayla içeri alıyorlar işte... Kimisi on dakika, kimisi yarım saat kadar içerde kalıyor. Sonra bağıra çağıra dışarı çıkıyorlar.

Demeğe kalmadı, beklediğimiz salondan içeri açılan kapı, küt diye açıldı, Yüzü domates gibi kızarmış, ter içinde, şişman bir adam dışarı çıktı.

— Namussuzlar, alçaklar! Reziller!... diye bağırarak gitti.

— Her halde işe almadılar da, ona kızmış! dedim. Yanımdaki adam:

— Galiba, dedi, her çıkan işte böyle bağıra bağıra çıkıyor.

Kapıcı:

— Sıra kimde? diye sordu.

Çok süslü, boyalı genç bir kadın:

— Bende, dedi, kırıtarak içeri girdi.

Benim gibi bekleyenlerden birine:

— Acaba içerde ne yapıyorlar? diye sordum.

— İmtihan ediyorlar, zannederim, dedi.

Aklımdan, okulda öğrendiklerimi geçirmeğe başladım. Burası bir ticaret işi yazıhanesi olduğuna göre her halde hesaptan imtihan edeceklerdi. İçimden kerratı bir kere tekrarladım. Sonra iskonto, faiz hesaplarının nasıl yapıldığını düşünmeğe başlamıştım ki, içerden bir kadın çığlığı geldi. Kapı geriye çarptı, kadın alı al, moru mor dışarı fırladı.

— Ahlâksızlar! Namussuzlar! dive bağırarak gitti.

Acık kapıdan dışarıya kalın, kalabalık, rahat erkek kahkahaları geliyordu.

— Acaba kadına bir şey mi yaptılar? dedim.

Yanındaki,

— Zannetmem, dedi, bir şey yapmış olsalar bağırmazdı. Belki zor bir şey sormuşlardır. Bir delikanlı:

— Evet, dedi, zora gelmiş olacak.

Yanımdaki adam:

— Erkekler de bağırıyor birader, dedi.

Odacı:

— Sıra kimde? diye sordu. Az önce çıkan kadın için: «zora gelmiş olacak» diyen delikanlı içeri girdi. Ben yine, aklımdan mürekkep faiz hesaplarına başlamıştım ki, demin içeri giren delikanlı feryat ederek dışarı fırladı:

— Bu ne biçim iş! diye bağırarak, kendini dışarı attı. Yanımdaki adam:

— Bu delikanlı, deminki kadın kadar bile dayanamadı, dedi.

Benden sonra işe girmek için dört kişi daha gelip sıraya girmişlerdi. Bir yandan da geliyorlardı.

Sırası gelip içeri giren, beş on dakika sonra kan ter içinde, suratı kıpkırmızı bağıra çağıra, küfür ederek dışarı fırlıyordu.

Bir görünüp, sırası geleni içeri soktuktan sonra kaybolan odacıyı yakaladım:

— İçerde adama ne yapıyorlar? diye sordum.

Gülerek:

— Tecrübe yapıyorlar! dedi, gitti.

İhtivar kadın da, ihtiyar erkek te öbürleri gibi canlarını kurtarmak istercesine dışarı fırladılar. Bağıra çağıra gidivorlardı. İçerden her insan çıkışında açık kalan kapıdan içerdekilerin kahkahası geliyordu. Herkes böyle bağıra çağıra çıkıp gittikçe bir yandan seviniyordum. Demek ki onları işe almıyorlardı. Benim işe girmek ihtimâlim artıyordu. Ama bir yandan da korkuyordum. İçerde nasıl bir tecrübe yapıyorlardı ki, bütün bu insanlar küfrederek dışarı fırlıyorlardı. Korkmaya başlamıştım. Eğer iki gündür aç olmasam, işi de, tecrübeyi de, imtihanı da bırakıp gidecektim. Ama, belki işe alırlar ümidiyle korku içinde bekliyordum. Benden önceki ihtivar, rengi kül gibi kapıdan çıktı. Öbürleri gibi bağırıp çağırmaya dermanı kalmamıştı.

— İçerde ne yapıvorlar amca? dive sordum.

— Aman sorma, git te gör! dedi. Kapıcı:

— Sıra kimde? diye sordu. Sesimi çıkarmadım. Benden sonraki:

— Sıra sizin! dedi.

— Siz buyrun, benim acelem yok, dedim.

— Olmaz, ben kimsenin sırasını alamam! dedi.

Kerata, tramvayda, otobüste olsa sıra saygı dinlemez, beni omuzlar geçerdi.

— Rica ederim buyrun.

— Yooo... Vallahi olmaz, önce siz buyrun!

Kapıcı arkamdan itti. Kapıyı kapadı. İçimden Allaha dua ediyordum:

— Hey Yarabbim! Sen beni mahçup etme! Sen bana kuvvet ver! Tecrübe midir, imtihan mıdır, şunu bir yüzümün akı ile atlatıp bir iş güç sahibi olayım...

İçeri girdiğim zaman belki açlıktan, belki korkudan gözlerim kararıyordu. Burası, dayalı döşeli koskocaman bir yazıhane idi. İçerde, sayamadım ama, belki on kişi vardı. Benden önceki çıkana hâlâ kahkahalarla gülüyorlar, gülmekten gözlerinden akan yaşları siliyorlardı. Hepsi de şişman, göbekli, gerdanlı insanlar olduklarından gülmek onlara yakışıyordu. Üstü camlı koskocaman bir masanın arkasında oturan adamın karşısına geçtim. Adamın bana ilk sorusu:

— Şakayı sever misiniz? oldu.

İşe girebilmek için acaba ne cevap vermeliydim? Adamları teker teker süzdüm. İçlerinde hiç benim gibisi yoktu. Hepsi de iyi giyimli, şişman, besili, yanaklarından kan damlayan insanlardı. Bu adamlar herhalde şakayı seviyorlardır diye düşündüm, zoraki bir gülümseyişle:

— Elbette şakayı severim, hem de çok severim, dedim, hiç şakayı sevmeyen insan olur mu?

— Mademki şakayı çok seversin, otur şu koltuğa, dedi.

Açlıktan ayakta duracak halim yoktu ama, saygılı davranmak için:

— Ayakta dururum efendim, dedim.

— Yoo, olmaz. Madem şakayı seviyorsun, otursun.

Şakayla oturmak arasında bir ilinti bulamadım ama, söz dinlemiş olmak için:

— Teşekkür ederim, dedim, oturdum.

— Yoo, yoo, ona değil, şu koltuğa otur.

Gösterdiği koltuğa oturdum.

— Burada gördüğün herkes, hepimiz çok şakacıyız, dedi.

— Çok güzel efendim. Bendeniz de şakaya bayılırım.

Adam sağdan, soldan konuşmaya başladı. Arasıra bana sorduklarına da kısa, terbiyeli cevaplar veriyordum. Ama bana bir şeyler oluyordu. Affedersiniz, oturak yerimden bir sıcaklık bastı, olur şey değil. Gittikçe sıkcaklık artıyor. Artık bu sıcak değil, ateş... Kızgın tavaya konmuş kestane gibi, altımdan doğru kebap olmaya başladım. Allah Allah... Acaba hasta mıyım? Benim bildiğim, insana ateş, altından değil, başından gelir. Sağa sola kıvranıyorum, olmuyor. Ben kıvrandıkça, onlar da bana bakıp bakıp gülüyorlar. Zaten adamlar şakacı, benim halim de gülünmiyecek gibi değil ki... Canım yanıyor ama, ben de onlara bakıp gülmeğe başlıyorum. Altımdan öyle bir ateş geliyor ki, sanki tutuşacağım. Karşımdaki:

— Ne o, rahatsız mısınız? dedi.

Hastayım desem, belki işe almaz:

— Hayır, sıhhatim yerinde, turp gibiyim, dedim.

— Neden öyle kıvranıyorsunuz?

Adamlar kahkahadan kırılıyorlar. Bir bahane bulmak için:

— Affedersiniz, dedim, fistülüm var da... Müsaade ederseniz ayakta durayım, oturamıyorum.

Artık gülmekten yerlere yatacaklar. Her tarafımdan terler boşanıyor. Alnımdan akan terleri sildim, ayağa kalktım:

— Ne gülüp duruyorsunuz? diye bağıracağım, adamlar şakacı, ya beni işe almazlarsa...

Masadaki adam zile bastı, gelen odacıya:

— Beye bir çay getir, dedi.

Buna sevindim. Demek ki, beni beğenmişlerdi. Açlıktan karnım gurulduyordu. Sıcak çayı içersem, açlığımı bastırırdı. Odacı çayı getirdi. Ben ayaktaydım. Bardağı elime aldım. İki kesme şekeri çaya atar atmaz pufff diye çay köpükler saçarak havaya fışkırdı. Neye uğradığımı şaşırdım. Elimden bardağı zor attım. Üstüm başım köpük içinde kalmış, ellerim sıcak çaydan yanmıştı. Her halde bir pot kırmıştım. Adamlar gülmekten artık yerlere yuvarlanıyorlardı. Doğrusu gülünmiyecek halde de değildim.

İçlerinden biri kahkahalar arasında:

— Şu karşıki kapıyı aç da, masanın üstünde bir dosya olacak, onu getir, dedi.

Adamın gösterdiği kapıyı açtım, dosya falan yoktu. Arandım, tarandım, yok... Hay Allah, yok desem, acaba beceriksiz mi derler? Korkarak:

— Yok efendim, dedim.

Hâlâ gülen adam:

— Buradaymış, gel, dedi.

Tam gelirken:

— Aman, kapıyı açık bırakmışsın, dedi, hemen kapa!

Kapıyı kapadım. Bu sefer başka biri sormağa başladı. Ama, sorularına cevap veremiyorum ki... Bir hapşırık tuttu beni. Bütün aksilikler üstüste geliyor.

— Adınız ne?

— Adım... hap... hap, hap, hap şuuu... Me, mem, Meh... hap, hap, hapşuuuu... Adım Mehmet... şuuut!...

Adamlar yerlere yuvarlanıyorlar. Şu başıma gelenlere ne diyeyim bilmem ki?.. Tam kırk yılda bir iş ümidi çıktı, yok oturak yerime ateş basar, yok çayı dökerim, hapşırırım...

— Kaç yaşındasınız?

— Kı... kı, kı, hapşuuuu!... Kırk bir. Hapşuuuuu...

Gülmekten boğulacaklar. İçlerinden biri:

— Karşıda musluk var, git suratını yıka, dedi.

Yüzümü yıkayınca biraz açıldım, hapşırık kalmadı ama, bu sefer başladı gözlerim sulanmaya... Göz sulanması değil, basbayağı hüngür hüngür ağlıyorum. Olur şey değil, hiç başıma gelmemişti. Acaba açlıktan mı, bilmem ki... Maskara oldum gitti adamlara... Böyle sakar, bir hapşırır, bir zırlar adamı işe alırlar mı?

— Neden ağlıyorsunuz?

— Ben mi? Bilmem... Annem rahmetli...

Bir gülüyorlar, bir gülüyorlar ki. Lâf değil, hüngür hüngür hüngür ağlıyorum. Bir tanesi, dolaptan bir şişe kolonya çıkardı:

— Biraz koklayın, açılırsınız, dedi...

Avucuma döktüğü kolonyadan derin bir nefes aldım. Galiba sinir kolonyasıymış. Oooh, içim açıldı. Bende bugün

mutlaka bir şey var. Bu sefer de hıçkırık tutmasın mı? Hık, hık... Adamlar bana deli diyecekler. Bir ağlar, bir hapşırır, bir hıçkırır. Hâlâ ne diye kovmuyorlar bilmem...

— Evvelce ne iş yapardınız?

Cevap veremiyorum ki...

— Evvel... hıyk... ce... hıyk... boyacılık... hıyk.

— Aman, yeter, sus! diye bağırıyorlar. Gülmekten ölecekler.

— Şu dolabı açar mısınız?

Dolabın kapısını açarken sanki top patladı, gümm! Ben korkudan yere yuvarlandım. Olursa bu kadar aksilik olsun. Artık işe filân almazlar. Bir şey değil, adamları güldüre güldüre öldüreceğim.

İçlerinde en irisi masanın üstündeki tozu üfledi. Biraz sonra da boğulur gibi kahkahalar arasında:

— Neye kaşınıyorsunuz? diye sordu.

— Vallahi temizim, dün yıkandım ama, bilmem nedense bir kaşınmadır geldi üstüme.

Pire desem değil, pire insanın bir yerine girer. Benim her tarafım kaşınıyor. Hart, hart, hart...

En yaşlı olanı:

— Tahsiliniz ne? diye sordu.

— Edebiyat Fakültesini bitirdim.

Kulağını ağzıma yanaştırdı:

— Hızlı söyleyin, ağır işitirim, dedi.

Kulağında, ağır işitenlere mahsus âlet vardı. Bir yandan hart, hart kaşınırken, bağırdım:

— Edebiyat Fakültesi...

— Ha?..

Ağzımı âlete yapıştırdım:

— Edebiyat... derken, adamın kulağındaki âletten suratıma fıskiye gibi su fışkırmasın mı? Neye uğradığımı şaşırdım. Olduğum yerde yıkıldım. Burası yazıhane değil, perili evdi. Açlıktan da gözlerim dönmeğe başladı.

Yalnız ben değildim yerde. Onlar da gülmekten yerlere serilmişlerdi. Bir zaman kahkahadan sar'a nöbeti geçirir gibi yerde debelendiler. Neden sonra kendilerine geldiler.

Ayağa kalktılar. Artık gülmüyorlardı. Hepsi birer ciddî iş adamı olmuşlardı. Şaka maka kalmamıştı. Bir tanesi:

— Aferin, dedi, çok iyi dayandın. Şimdiye kadar belki kırk kişi geldi, hiçbiri sonuna kadar dayanamadı. Hattâ ilk tecrübede kaçanlar bile oldu.

— Anlamadım beyefendi, neye dayandım?

— Amerikada şaka malzemesi imal eden bir fabrika var. Bize iş teklif etti. Bazı şaka malzemesi gönderdi.

— Evet...

— Bu şakalar bazı ağır oluyor, tehlikeli oluyor. Onun için evvelden bir tecrübe yapmak istedik.

Sonra birbirleriyle konuşmağa başladılar:

— Amerikada bu eşyaları satan tam 10 bin mağaza varmış.

— Evet, evet... Senede 20 milyon dolardan fazla ciro yapıyorlarmış.

— Burada da iyi satış olacak.. Tecrübe de gösterdi ki, hiçbir tehlikesi yok.

— Fabrika bize elli kalem mal teklif ediyor.

— Onlardan da istiyelim. Bu işte kazanç var. Çünkü bizim halkımız Amerikalılardan daha şakacıdır. Biz şakayı seven insanlarız.

En yaşlı ve en şişmanları, kâtipleri olduğunu tahmin ettiğim birine:

— Not et, dedi, iki bin tane sandalyeye konacak kıç kızdırma levhası, on bin kutu kaşıntı tozu, beş yüz sandık hıçkırık kolonyası, beş bin düzine su fışkırtan sağır âleti, yirmi bin şişe göz yaşartıcı su, beş ton deli şeker, otuz bin kutu patlama kapsülü... Hepsini yaz, hemen göndersinler.

Beni takdir ettiklerine göre herhalde işe almış olacaklardı. Ama doğrusu, işimin ne olduğunu anlayamamıştım. Kendi aralarında konuşurlarken beni bir kenarda unutmuşlardı.

Benimle en çok meşgul olana:

— Beyefendi, dedim, acaba işe kabul olundum mu?

— Haaa, dedi, bak seni unutmustum. Evet, isteklilerin içinde senden daha dayanıklısı çıkmadı. Seni işe aldık.

Kâtibine döndü:

— Muhasebeciye söyle, vezneye söylesin, bu adama iki buçuk lira versinler.

Sonra bana:

— Bizim şirketimiz, Amerikadaki fabrikadan her ay bu şaka malzemelerinin başka çeşitlerinden getirecek, dedi. Siz her ayın üçünde burada bulunun. Yeni gelen şaka âletlerini üzerinizde tecrübe ederiz. Sonra gider vezneden iki buçuk liranı alırsın. Her ayın üçü, unutma...

— Hı hı... diye güldüm. O da güldü:

— Çok şakacısınız. Ben de şakayı çok severim.

Gülüyordum. O da gülüyordu. Aç maç ama, bütün gücümü toplayıp herifin burnuna bir yumruk indirdim, geri geri gitti, kıcının üstüne düştü. Burnundan fış, diye kan fışkırıyordu. Öbürleri de şaşırmışlardı.

— Size küçük bir şaka yaptım, dedim.

— Ama böyle de şaka olmaz ki... Bu eşek sakası...

— Ne yapalım, biz fakiriz. Ayda kazanacağımız iki buçuk lira ile sizin getirttiğiniz âletlerden alamayız ki... Sizin hatırınız için, şaka da mı yapmıyalım? Âletsiz şaka işte bukadar olur.

Kapıyı, cat dive kapadım, çıktım. Hemen evime gittim. İçi hayat felsefesivle dolu defterimin en sonuna şunu yazdım: «Hayat acı bir şakadır.»

ALIN TERİ

Ben onu görmiyeli ancak üç sene olmuştu. Sevdiğim bir arkadaştı. Nasıl sevmem, fakirlik günlerimizde sefaletimizi dostçasına bölüşmüştük. Bir simidi, ikimiz bir bardak çayda ıslatır yerdik. Bana eski bir pardesü vermişti. Pantalonum, ceketim delik deşik olduğu için, bütün bir yaz sıcağında o kalın pardesüyü sırtımdan çıkaramamış, kaplıca musluğu gibi zırıl zırıl terlemiştim. Bana, bir okul arkadaşım, al şu parayı da bir iş yap, diye iki bin lira vermişti. Bütün hayatımda iş denen şeyi beceremediğim için, iki bin lirayı götürüp onun avucuna bırakmıştım. O kendisini müthiş, eşsiz bir iş adamı görürdü. Onu benden önce tanıyanlar da öyle söylüyorlardı. İstanbulun karaborsa kralıymış. Emri altında kırk elli karaborsacı çalışırmış. Günde temiz para bin, iki bin lira kazanırmış. Sonra bir tersi dönmüş, meteliksiz kalmış. Benim de huyumdur, nerde tersi dönenler, nerde mirasını yiyip meteliksiz kalanlar varsa, onları arayıp bulur, onlarla arkadaş olurum.

Ben onu tanıdığım zaman, belki üst üste on defa iflâs etmişti. Artık öyle olmuştu ki, bir alacaklısı karşısına çıkıp parasını istese, kovardı. Ama, hiçbir zaman zengin olmak ümidini kaybetmedi.

İnsanın işi ters gitti mi gider. Bir eski okul arkadaşımdan alıp verdiğim iki bin lira da onu düzeltmedi. Bu başarısızlığı ne ben onun başına kaktım, ne de o bana dostluğunu esirgedi.

Sonra ben o iki bin liranın ödeyebildiğim kadarını üç beş, o eski arkadaşıma ödedim.

Araya pek çok olaylar girdi. Dostluğumuzun arası soğudu. Birbirimizi kaybettik.

Geçende başka bir arkadaşla konuşurken söz döndü dolaştı, ona geldi:

— Şimdi görme onu, dedi, zengin oldu.

— Deme yahu,..

— Vallahi... Günde bin liraya para demiyor.

— Hadi canım.

— Hususî arabası var, şoförü var.

— Nasıl oldu?

— Basbayağı oldu işte. Bir telefonda, gün oluyor on bin lira kazanıyor.

— Alay mı ediyorsun...

— Bir han yaptırdı, bir de apartıman yaptırıyor.

İnsanın bir türlü inanası gelmiyor. Üç senede bütün bunlar nasıl olur? Ben gece gündüz çalışıyorum, bodrum katındaki evimin kirasını doğru dürüst veremiyorum. Bir de üstelik:

— Ne kadar eski borcu varsa ödüyor, demesin mi?

Aklıma şu bizim eski hesap geldi. Kendisine bir mektup yazdım. «Belki hatırlarsın, dedim hani şu...»

Hatırlamış. Bir adam gönderdim, parayı verdi. Kendisiyle telefonda konuştuk.

— Sen neye bana hiç gelmiyorsun? dedi.

— Yahu, dedim, ben zâten uğursuzun biriyim. Kendime faydam yok, sana bâri zararım dokunmasın.

— Eskiden geliyordun, dedi.

— Eskiden sen de benim gibi meteliksizin biriydin, dedim, kaybedecek neyin vardı?

Çok ısrar etti. Kalktım gittim. Büyük bir handa beş altı odalı yazıhane tutmuş. Kapısının üzerinde «Alın teri - İthalât, ihracat, komisyon işleri» yazılı. Beni gayet iyi karşıladı. Arabasına bindik, öğle yemeğini yedik. Başka bir ticarethanesi daha varmış. Onun da adı «Alın teri ticaret evi».

— Aman birader, dedim, üç sene içinde bütün bunları nasıl yaptın?

— Alnımın teriyle.

Kimbilir kaç bin lira olan arabayı gösterdim:

— Ya bu?

— Alnımın teriyle, dedi.

Sonra beni kendi hanına götürdü. Onun da kapısında

«Alın teri hanı» yazılı. Bir han daha yaptırıyormuş, adı «Küçük alın teri hanı».

Akşam üzeri, yine otomobili ile apartımanına götürdü. Şaşırdım, kaldım. İkişer daireli sekiz katlı bir apartıman. Her dairede altı oda var. Kapıdan girerken başımı kaldırıp baktım; «Alın teri apartımanı» yazıyor. Artık dayanamadım:

— Bana bak, dedim, sen bu ticarethanelerinin, hanlarının, apartımanlarının isimlerini değiştir.

— Neden?

— Değiştir işte...

— Ne koyayım?

— «İdrar ticaret evi», «Büyük idrar hanı», «Küçük idrar hanı», «İdrar apartımanı» koy.

Tekrar:

— Neden? diye sordu.

— Neden olacak, dedim, yalnız alnım değil, koltuk altım terliyor, imanım gevriyor, hâlâ bir ev kirasını veremiyorum. Senin alnın Karakulak suyunun menbaı olsa üç senede bu kadar terlemez be!.. Seninkisi alın teri değil, sidik... Durmadan fıçı fıçı bira içsen, üç senede bu kadar idrar gelmez insandan...

Allahaısmarladık, demeden ayrıldım. Daha alacağım beş yüz lira var. Adam göndersem acaba verir mi? Eğer vermezse yandım. Beş yüz lirayı çıkarmak için daha böyle elli yazı yazmam lâzım gelecek. Epiyce alnım da altım da terliyecek demektir.

RAPOR

İki komşu memleket arasında bir ticaret anlaşması yapılacaktı. Bu maksatla komşu memleketlerin birinden bir ticaret heyeti öbür memlekete gelmişti. Misafir ticaret heyetinin başkanı kendi memleketine günü gününe rapor gönderiyordu. Aşağıda bu günlük raporların tercümesini bulacaksınız.

★

3 MART 19...

Uçak alanında uçaktan indiğimiz zaman bizi gümrük memurlarından başka karşılayan olmadı. Memurlar bavullarımızı, valizlerimizi didik didik arayıp taramağa başladılar. Biz, bu hareketin protokola aykırı olduğunu, ticaret heyeti olduğumuzu, eşyalarımızı arıyamıyacaklarını söyledikse de, gümrük memurlarına anlatamadık. Vesikalarımızı gösterdik, para etmedi, muayeneden sonra iki saat kadar meydanda bekledik. Gelen giden olmadığı için ne yapacağımızı bilemiyorduk. Gece için kendimize bir otel aramağa karar verdiğimiz sırada bizi beş yüz kişiye yakın bir kalabalık karşılamağa geldi. Karsılayıcıların başında bulunan zat:

— Biz sizi deniz yolu ile geleceksiniz diye iskelede bekliyorduk, dedi.

— Pek şakacısınız, diye cevap verdim.

Bu zatın bizim memlekete denizden yol olmadığını bilmemesine elbette imkân yoktu. Gümrük memurlarından şikâyet ettik. Pek nazik şekilde özür diledi:

— Sizi, bizden zannetmişler, dedi. Bir kaçakçı çetesi geliyor diye ihbar olmuş da...

Sonra gülerek:

— Sizi yabancı yerine koymamışlar, bizden sayılırsınız, dedi.

— Teşekkür ederiz, diye cevap verdim.

Karşılayıcıların başında gelen zat:

— Beş, altı yüz kişiyle sizi karşıladık, dedi.

— Neden bu kadar kalabalık? diye sormama vakit bırakmadan:

— Çünkü, dedi, gazeteciler Amerikadan gelen bir artisti karşılamağa gitmişler. Vekil bey de propaganda seyahatinde, müsteşar bey açılış töreninde. Umum müdür de barajda. Vali, pazara teftişe çıktı. Protokol müdürü garda Beyefendiyi uğurluyor. Mektupçu ile Hukuk işleri müdürünü bu sabah emekliye ayırdılar. Hususi kalem müdürü, görülen lüzum üzerine izinli gönderildi. U. Müdür muavini sıhhî sebepten istifa etti. Kala kala bir ben kaldım. Onun için bu kadar az geldik. Yoksa on beş yirmi bin kişi ile sizi karşılardık.

— Zatıâliniz kimsiniz? diye sordum.

— Ben, Vekâletin müsteşar muavininin birinci şube müdür vekilinin sekreter yardımcısına vekâlet ediyorum. Eğer Vekâlet emrine alınmazsam, sıhhî sebepten istifa ettirilmezsem, mecburî izine gönderilmezsem, görülen lüzum üzerine çıkarılmazsam, vazifeden affedilmezsem, şu dakikada bu işle meşgulüm, dedi.

Otomobillere binerken:

— Karşılama törenini denizde hazırladık, dedi. Şimdi hep beraber sahile gidelim. Orada tören yapıldıktan sonra istirahat edersiniz.

Sahilde arabalardan indik. Kayıklara binerek açıkta duran yata çıktık. Yat, iskeleye yanaşamadığı için, biz kayıklarla yata yanaştık. Yat hareket edince, bizi bayraklarla donatılmış gemiler karşıladı. Sahilden kırk bir para top atıldı.

Tekrar sahile geldik. Rıhtım üzerinde yirmi ile yirmi beş yaş arasındaki küçük kız çocukları bize buketler verdiler. Üzerlerinde «Hoş geldiniz!» yazılı, meşe dalları ve çalı süpürgesi otlariyle süslü takların altından geçerken kurbanlar kesildi. Bandonun önünden geçerken fotoğraflar çekildi. Alkışlar arasında misafir kalacağımız otele geldik.

4 MART 19...

Otelde, gazetecilerin baskınına uğradık. Fotoğraflarımızı çektiler.

— Memleketimizi nasıl buldunuz? diye sordular.

Biz de her zaman, her yerde olduğu gibi:

— Fevkalâde... Harikulâde... Cennet gibi... Kalkınmalarınıza hayran olduk. Bizim için sizden alınacak pek çok dersler var, dedik...

Gazetecilerden biri bana:

— En çok hoşunuza giden ne oldu? diye sordu.

Ben, nasıl cevap verilirse hoşlarına gideceğini evvelden öğrendiğim için:

— Şiş kebaplarınızla, dolmalarınız, bir de baklavanıza bayıldık, dedim.

Gazeteciler tam ayrılacağı sırada içlerinden biri:

— Siz ne oynuyorsunuz? diye sordu.

— Oyun sevmem, dedim.

Yüzüme tuhaf tuhaf baktı.

— Ciddî söylüyorum, hayatımda hiç oyun oynamadım, dedim.

Bizim heyetteki arkadaşlardan birine döndü:

— Siz nerede oynuyorsunuz? dedi.

O da oynamadığını söyleyince, başka birine sordu:

— Maçta kimler oynayacak?

— Ne maçı? dedik.

— Siz Madagaskar futbol takımı değil misiniz?

Hayatımda bu kadar şakacı insanlar görmedim.

İçlerinden biri:

— Yok canım, bunlar futbolcu falan değil, dedi, bunlar Monako'dan gelen güreş takımı...

Başka bir gazeteci de:

— Yok yahu, dedi, görmüyor musunuz, heriflerin suratlarını, bunlar besbelli Honolulu'dan gelen operet artistleri...

Biz, gazetecilere ticaret heyeti olduğumuzu anlatınca:

— Öyleyse demindenberi ne diye bizi meşgul ediyorsunuz?.. dediler.

Kendilerinden özür diledik.

5 MART 19...

Geceki ziyafet pek neşeli geçti. Ziyafet sofrasında bir zat ayağa kalkarak, iki memleket arasındaki kültür, ticaret, tarih, coğrafya, kozmoğrafya ve hesap münasebetlerinden ve kader birliğinden bahsetti. Ve kadehini şerefimize kaldırdı. Bütün kadehler havaya kalktığı sırada, birdenbire elektrikler söndü. Kısa bir şaşkınlıktan sonra, herkes dışarı fırladı. Biz neye uğradığımızı şaşırmıştık.

— Kontak!... Kontak!...

Diye bağırıyorlardı. Önce bize bu yapılanı, bu memleketin bir âdeti, şakası, sürprizi zannettim.

Bir müddet sonra elektrikler yandı. Nazik bir zat:

— Çok affedersiniz, dedi. Biz elektrikler kontak yaptı zannettik. Çünkü arasıra böyle kontak olur. Halbuki kontak değilmiş.

— Neymiş? diye sordum.

— Bu sefer sigorta atmış, dedi...

Tekrar yemeğe içmeğe başladık. Yine lâmbalar söndü. Bir kaçışma, koşuşmaca daha oldu. Karanlıkta yakaladığım birine:

— Kontak mı? diye sordum.

— Değil, dedi, cereyan kesildi.

— Ne kadar sürer?

— Belli olmaz. Bazan uzun sürer ama, bazan da bir iki saat içinde tamir ederler.

Bereket versin çok ihtiyatlı insanlar olduklarından hemen lâmbalar geldi. Fakat lâmbaların gazı yoktu. Bu sefer şamdanlardaki mumları yakarlarken cereyan geldi.

6 MART 19...

Bu gece sabaha kadar sanat gösterisi yaptılar. Şarkılar söylendi, sazlar çalındı, doğrusu pek güzel eğlendik.

11 MART 19...

Dün, müzeleri, âbideleri gösterdiler. Bugün de yeni açı-

lan fabrikaları dolaştırdılar. Yarın da şehri gezdirecekler. Henüz müzakereden falan lâf yok. Ayıp olur diye biz de bir şey söylemiyoruz. Herhalde bir programları vardır.

16 MART 19...

Buraya ticaret andlaşması için geldiğimizi hatırlatmamızın doğru olup olmadığına bir türlü karar veremiyorum. Bu hususta emirlerinizi beklerim. Dün gece sabaha kadar şerefimize muazzam bir ziyafet verildi. Bugün okulları gezdirecekler, akşama yeni bir ziyafetteyiz.

19 MART 19...

Dün gece yarısından sonra yirmi altı otomobille Sulukule denilen yere gittik. Sabaha kadar eğlendik. Size bu raporu uyku sersemi yazıyorum.

20 MART 19...

İlk günler bizi eğlencelerle, balolarla, ziyafetlerle, içkilerle iyice serseme çevirip öylece müzakere masasına oturtmak, kazıklamak istiyorlar, zannetmiştim. Yanılmışım. Üç haftadır buradayız. Müzakerenin lâfını eden yok.

25 MART 19...

Bugün U. Müdüre andlaşmayı ne zaman yapacağımızı sordum. Şaşırarak:

— Ne andlaşması? dedi.

— Ticaret andlaşması, dedim.

Büsbütün şaşırınca, kendilerine izah ettim. O zaman:

— Yaaaa, siz ticaret heyeti miydiniz? dedi, biz sizi başka memleketin yardım heyeti ile karıştırmışız.

Akşama yine şerefimize bir ziyafet var.

1 NİSAN 19...

Dün gece bizim heyetten üç kişi fazla sarhoş oldu. Biz de zeybek, çiftetelli oynamasını öğrendik. Ziyafetlerde, hop-

lıyor, zıplıyor, göbek atıyoruz. Ticaret meselesini bir kere daha hatırlattım.

— Kolay canım. Biz size palamut, tütün, pamuk, fındık satarız, siz de bize kahve satarsınız, dediler.

— Bizde kahve yok, yetişmez, dedik.

— Öyle ise buğday satın! dediler.

— Biz buğdayı altı ay önce sizden satın almıştık, dedik.

— Zararı yok, artanını bize satarsınız, dediler.

Ertesi gün gazetelerde resimlerimiz çıktı. Altında şöyle yazıyordu.

«Dost komşu memleketle ticaret andlaşması yapıldı. Yeniden 500 milyar dolarlık kredi açtılar. Zarurî ihtiyaçlarımızdan dudak boyası, zıpzıp, nal mıhı, sapan lâstiği gönderecekler.»

20 NİSAN 19...

Geri dönmemiz için yüksek emirlerimizi aldık. Fakat ticaret heyetimiz bu memleketin havasına o kadar alıştı ki, artık dönmemize imkân yoktur. Yiyoruz, içiyoruz, eğleniyoruz, oynuyoruz. Bu sebeple toptan tabiiyet değiştirerek bu güzel memlekette kalmak kararını verdiğimizi saygılarımızla arzederiz!

İLERİ GELEN ADAMLAR

«K» kasabası hudut üzerinde, doğu illerimizden birindedir.

Kışı altı, yedi ay sürer. Hem de karlı kıyametli, bir kara kıştır.

İktidar Partisi kurucuları aralarında iyice düşünüp taşınıp en uzak, en küçük kuruluşlarına, bucaklarına, ocaklarına kadar göndermek için bir genelge kaleme aldılar.

«K» kasabası Parti Başkanı Merkezden gelen genelgeyi okuyunca eli ayağı birbirine dolaştı. Sanki hemen kapı açılıp parti ileri gelenleri içeri gireceklermiş gibi yüreği küt küt atıyordu.

«K» kasabasının Parti idare heyeti toplandı. Kendini toparlamaya çalışan Başkan, idare heyetinden ve Taş mahalle muhtarı, Modern Palas otelinin sahibi Hüsnü Efendiye:

— Bay Hüsnü, dedi, «Resmî konuşmalarında arkadaşlarına Bay derdi», şu mektubu okuyalım bir.

Otelci Hüsnü Efendi genelgeyi okudu. Belediye Başkanı Haydar Bey:

— Geliyorlar! dedi.

— Ben de öyle anladım, bu mektuptan o anlaşılıyor, geliyorlar!...

Merkez, genelgede bazı şeyler soruyor, bunların cevaplandırılmasını istiyordu. İstenilen cevaplar madde madde verilmişti:

1 — Kasabamızda partimize kayıtlı beş bin üye olup, bunların hepsi de icabında partimize canlarını fedaya hazır ve amâde olmakla beraber parti aidatı verenlerin yekûnu ise elli kişiyi pek çok geçmemektedir.

2 — Yüksek emirleriniz başımızla beraber olup, muazzam bir istikbal merasimi hazırlanarak, her gün istasyona ilkokul mektebinin çocukları yeni elbiselerini giymiş olarak

çıkarılmakta ve bütün köy muhtarlarına, köylerindeki eli ayağı tutanların mevcutlu olarak istasyona gönderilmeleri bildirilmiştir. Ayrıyeten komşu kasabalardan bir insaniyetlik olmak üzere, üçer beşer bin kişilik yardımcı olaraktan kuvvet göndermeleri, yarın aynı iş başlarına gelince bizim de kendilerine yardım edeceğimiz bildirilmiştir.

3 — Kasabamızda partimiz, iki adet futbol topu oyunu için kulüp açaraktan gençleri sinesinde toplamıştır. Kasabamızı teşrifinizde bu iki gençlik takımı arasında, huzurunuzda bir maç müsabakası yapılmak için her gün talimler icra olunmaktadır. Bundan başka, ayrıyeten yine gençliği sinesinde toplayan iki tiyatro kumpanyası terbiyevî mahiyette dram piyesleriyle, son derecelerde ahlâkî komedilere başlamış olup, yine teşrifinizde huzurunuzda bu temsil oyunları gösterilecektir.

.....

Cevap postaya verildi. Kış birden bastırmıştı. «K» kasabası kasımın ortasında karlara gömüldü. Partinin istediği cevap postalandığı zaman yollar kapalı değildi. Ama tren «K» kasabasından 23 Km. ilerdeki istasyondan öteye gidememişti. O taraf berbattı. Bütün mektuplar, havale, koliler posta vagonunda kalmıştı.

Ankaradaki merkeze, bütün parti kuruluşlarından cevaplar, raporlar gelmişti. Yalnız «K» kasabası parti başkanlığına bu aldırmazlığından ötürü ağır bir yazı daha yazıldı. Bu yazı postaya verilene kadar yollar büsbütün kapanmış, yazı yolda kalmıştı.

★

«K» kasabası particileri, göze girmek için birbirleriyle yarış ediyorlardı. Parti Başkanı ile Belediye Başkanı kendilerini gösterip mebus olmak umuduna kapılmışlardı.

Orta okul müdürü bir hafta çalışarak, Parti Başkanına bir karşılama nutku hazırlamıştı. Buna karşılık her gece beraber ve başkanın hesabına içiyorlardı. Şimdi Parti Başkanı, her akşam rakı sofrasında, müdürün sık sık düzelttiği bu nutku, ezberliyordu. Müdür, başkanın sözünü ara yerde kesiyor,

— Burada sesini daha bir yükselt!

Yahut,

— Burada biraz sus, gözlerini şöyle bir etrafta gezdir, azıcık gül... Sonra yine başla!

Diyordu.

Belediye Başkanı da ziyaret hazırlığıyla uğraşıyordu. Modern Palas otelinin sahibi Hüsnü Efendi'nin bu karşılama için frak giyeceğini duymuştu. Herif hepsinden üstün çıkacaktı. Elbette fraklı adam, frak giymesini bilen adam dururken, fraksızları mebus yapıp Ankaraya götürmezlerdi.

Otelci Hüsnü Efendi, Cumhuriyetin ilk senelerinde delege olarak Ankaraya gittiği zaman, bu frakı orada elden düşme almıştı. Karısı sandıktan çıkardı. Naftalinlerini silkelediler, ütülediler. Bir türlü frak Hüsnü Efendi'ye olmuyordu. Elbise biraz, küçülmüş, Hüsnü Efendi de büyümüştü. Pantalonun beli kavuşmuyordu.

★

Merkez «K» kasabasından hâlâ cevap alamadığı için telâşlandı. Bu sefer daha ağır bir yazı yazdılar. Ona da cevap yok. Bazı parti teşkilâtı olduğu gibi başka partiye geçiyordu. Sakın «K» kasabası da böyle bir oyun oynamasın!... İşi tatlıya bağlamak için bu sefer «K» kasabasına, merkeze bir heyet göndermesi yazıldı. Partiden kopmak üzere olan illerden heyet isteniyor, bu heyet parti ileri gelenleri tarafından kabul olunuyor, ziyafetler veriliyor, beraber çıkarılan resimler gazetelerde basılınca, merkezle bağları kuvvetlenmiş oluyordu. «K» kasabası merkezin çağırısına da cevap vermedi. Çünkü bütün mektuplar yolda kalıyor, ellerine geçmiyordu.

★

Futbol takımına zorla on sekiz oyuncu bulunmuştu. Daha üç oyuncu eksikti. İstasyon memuru, iki öğretmen, hususî muhasebeden üç memur, sağlık memuru, bir de mübaşir takıma girmişti, üst tarafı öğrencilerden tamamlanmıştı. Me-

murlara, futbol oynamaları için izin çıktığı duyulunca futbolculuğa rağbet birdenbire arttı. Hattâ Kaymakamlıkta kâtip elli dört yaşındaki Selâhattin Efendi bile kaleci durmıya kalktı.

★

Eski Halkevi binasında «Gençlik Sahnesi» kurulmuştu. Tiyatroya ilgi daha çoktu. Yalnız kadın artist bulamıyorlardı.

— Ah, yaz olsa!...

Yazın kasabaya cambazlar, şarkıcılar, saz takımları gelirdi, onlardan bir iki artist kadın kiralarlardı.

Erkeklerden birini kadın kılığına sokmayı düşündüler. Buna da kimse yanaşmadı.

Okul müdürü, bütün oyuncuları erkek olan bir piyes bulmuştu. Her gün provaları yapılıyordu.

★

«K» kasabası particilerinden kuyumcu Rıza Bey,

— Yahu, yollar kapalı, boşuna bu hazırlık, dedi. Tiren işlemiyor ki...

Başkan, iki ay önce gelen genelgeyi kuyumcu Rıza'ya uzattı:

— Oku şunu!... Pek yakında geleceklerini yazıyor. Onlar gelecek olurlarsa, trenle mi gelirler? Bir de bakmışsın bir sabah kasabayı kadillaklar sarıvermiş... Söyle bakalım Bay Rıza, o zaman ne yaparız?

— Yahu yollar kapalı...

— Yollar sana, bana kapalı... Onlar gelecek olduktan sonra kapalı mapalı dinlerler mi? Kadillakların önüne, efendime söyliyeyim, bin traktör dizerler, silindirler korlar. Karları temizler, hem yolları yapar, hem gelirler...

İlk okul, orta okul öğrencileri başlarında öğretmenleri her gün istasyona iniyor, karşılama için hazırlanıyorlardı. Kışın çiçek değil, yeşil ot bile bulunmazdı.

Enstitünün dikiş öğretmeni (başka öğretmen yoktu) kre-

pon kâğıtlarından yapma çiçek bir buket yapmıştı. Kaymakamın on bir yaşındaki kızı Gülsen, her gün bu buketle istasyona iniyordu. Gülsen'in, trenden, ya da otomobilden iner inmez ileri gelenlere bu buketi nasıl vereceği talim ediliyordu.

★

Mart ortalarına doğru artık herkes bu hazırlıktan bıkmış, çalışmalar gevşemişti. Parti Başkanı da umudunu keser gibi olduğu için, Merkezden gelip gelmiyeceklerini öğrenmek istiyordu. Doğrudan doğruya üst makama sormak ayıp olurdu. «Başkan askerliğinde iyi bir çavuştu.» Bunu bir kurnazca soracaktı. Şehirlerarası telefon çalışmadığı için jandarma telefonu ile konuşacaktı. Jandarma dairesine gitti. Jandarmanın telefonu manyetolu telefondu. Ankaraya kadar doğrudan doğruya konuşulamazdı. Jandarma çavuşu:

— Biz «.....» le konuşuruz. Orada telsiz var.

Onlar telsizle (.....) ye sorar. (.....) do (.....) telefon eder. Ordan (.....) ye sorarlar. Orasının Ankaraya irtibatı vardır, dedi.

★

Bir buçuk ay işlemeyen tren, ertesi gün ilk defa kasabaya gelecekti. Haberler birbirini tutuyordu. Demek «ileri gelenler» trenle geleceklerdi. Piyeste rolü olanlar, rollerini unuttuklarından ezberlemeye başladılar. Futbolcular son bir antrenman yaptılar. Oyunda, sağlık memuru topa vuruyorum diye ayağını boşa savurduğundan sakatlanmıştı.

Karşılayıcılar sabah erkenden istasyona toplanmışlardı. Karşılayıcıların ortasında, İzmir marşı ile Cezair marşını çok iyi çalan mızıka yahut da saz takımı vardı; bir davul, bir keman, bir zurna, bir de klernetçi kıpti Apti... En başta öğrenciler, sonra futbol kıyafetleriyle iki takım yer almıştı. Onlardan sonra da «Gençlik Sahnesi» artistleri vardı. İstasyona boydan boya üzerinde «Hoş geldiniz» yazılı bir bez gerilmişti.

Arkada halk yığılmıştı. Komşu kasabadan gelen partililer de orada idi.

İleri gelen adama verilecek bukete bakınca Başkan kızdı. Her gün istasyona götürülüp getirilmekten kâğıt çiçekler kirlenmiş, ıslanıp yumuşamış, yırtılmıştı. Başkanın asıl kızgınlığı Otelci Hüsnü'ye idi. Üstünde frak olduğu için en başa geçmiş, birdenbire bir önem almıştı. Frakı giyince kimse de ona «geri dur!» diyemiyordu. Belediye Başkanınki yeni idi ama fraka benzememişti. Siyah kravat da bulamadığı için, renkli bir kravat takmıştı.

Parti Başkanı telâştan, heyecandan okuyacağı nutku unutmuştu. Sık sık helâya gidip nutuk kâğıdını okuyor, nutku ezbere alıyordu.

Her taraf kâğıt bayraklarla donanmıştı. Trenin düdüğü duyulunca heyecan son kerteyi buldu. Tren istasyona girdi, bir kaynaşma oldu, bir uğultu, arkadan alkış ve yaşa sesleri yükseldi. Davulun tokmağı ile saz-mızıka takımı İzmir marşına başladı.

Trenden inenler oluyordu ama, hangisinin ileri gelen olduğu pek belli değildi. Belediye Başkanı, trenden inenlerden en şişman olanının elini öpüyordu. Modern Palas sahibi şık birinin eline sarılmak için eğilirken daracık frak pantalonunun dikişleri sökülmüştü. Gençlik kolu da bir adama yapışmış, omuzlarının üstünde havaya kaldırmışlardı. Halk:

— Yaşaaa!.. yaşasın! diye bağırıyordu.

Bu şenlik, bağırışma, bu kargaşalık bir çeyrek kadar sürdü. Ondan sonra herkesi bir sessizlik aldı. Halk arasında fısıldaşma başladı.

— Gelmemişler!...

— Ben gözümle gördüm be!... Bizim başkan elini öpüyordu.

— O bir yolcu imiş!...

— Değil vallahi... Bir göbeği vardı ki maşallah... Öyle yolcu mu olurmuş?...

Bu sırada posta memuru elinde bir sürü zarfla Parti Başkanına geldi. Mektupların hepsi de Partiye, hem de Merkezden gelmişti. Parti Başkanı heyecanla mektupları aldı. Hiç şimdiye kadar merkezden bu kadar mektup birden almamıştı. Titreyen parmaklarıyla en üsttekî zarfı açtı. Et-

rafındakiler merakla ona bakıyorlardı. Okuması pek kuvvetli olmadığı için,

— Demir Ali oğlum, benim gözüm iyi seçmez, okuyuver şunu!.. dedi.

Demir Ali Merkezden gelen yazıyı yüksek sesle okudu:

«K» Parti Başkanlığına,

İdare heyetinizin, parti işlerine karşı aylardanberi sürüp giden ilgisizliği, parti teşkilâtı içindeki bozguncu hareketleri, yıkıcılığı, partiler arasında nifak yaratması gibi parti disiplinini bozan hareketleri delilleriyle sabit olduğundan, parti selâmeti bakımından Haysiyet Divanı kararıyla partiden çıkarıldığını bildiririm...»

Parti Başkanı sarsıldı. Üyelerin rengi sarardı. Uzun bir sessizlik oldu. Sonra Belediye Başkanı,

— Elli kişilik ziyafet hazırlamıştım, ne olacak? dedi.

Futbol takımı kaptanı:

— Yazık, dedi, karda kışta don gömlek bu kadar titredik...

Demir Ali:

— Tiyatro, dedi, makiyajları bile hazır...

Parti Başkanının kan beynine sıçradı. O hiddetle dili çözüldü,

— Arkadaşlar, dedi, biz bu kadar hazırlık yaptık...

— Evet yaptık...

— Bu kadar hazırlığa günah!...

— Şimdi hep birden «Millî Kudret Partisi» ne geçeriz... Haa?.. Ne dersiniz? Hiç hazırlığımızı bozmayın!... Millî Kudret Partisinin ileri gelenlerini çağırırız!...

— Çağırırız...

— Karar mı?

— Karar...

Kararı imzalamak ve tabelâyı değiştirmek için parti binasına giderlerken bir İstanbul gazetesinin muhabiri olan Demir Ali Postahaneye koştu, İstanbul gazetelerine telgraflar çekti:

«K» kasabası «.....» partisi idare heyetiyle birlikte 500 üyesi, «.....» partisinin zararlı gidişini beğenmediklerinden, ve düzeltilmesine de imkân görmediklerinden toptan istifa ederek «Millî Kudret Partisi» ne geçmişlerdir.

APONA FUARI

Tarihimiz boyunca bütün fena, gülünç işlerin eski devirde yapılmış olması âdettir. Biz bu geleneğimizi bozmak istemediğimizden, bu hikâyedeki vak'aların da eski devirde olduğunu açıklarız.

Apona Şehri, Milletlerarası Fuarı, şimdiye kadarkilerin hepsinden üstün olacaktı. Bundan iyi propaganda fırsatı ele geçemezdi. Bütün ticaret ataşeliklerine, fuarda yer ayırabilmeleri için, en geç iki ay içinde cevap isteyen mektuplar yazıldı.

Mektupları alanlar, çağrıya teşekkürle, fuara katılmak istediklerini bildirdiler. Yalnız bir yerden ne «evet» ne «hayır» diye bir cevap gelmedi.

Cevap vermeyen memleketle, fuarı açacak memleketin ticaret heyetleri arasında bir anlaşma yapılıyordu.

Ziyarette Heyet Başkanı, Ticaret Bakanına:

— Apona Fuarına katılsaydınız, memleketinizin propagandası bakımından çok faydalı olacaktı:..

dedi. Ticaret Bakanı hayretle sordu:

— —Apona mı? Fuar mı? Apona'da fuar mı açılıyor?

Ticaret Heyeti Başkanı, iki senedir bütün milletlerin bu fuar için hazırlandıklarını, bütün ajansların gazete ve radyolarla durmadan Apona fuarına ait haberler verdiğini söyledi.

Ticaret Bakanı, hemen müsteşarını çağırdı:

— Apona Fuarından neden bana bahsetmediniz? Gelen mektubu neden bana göstermediniz?

Müsteşar, büyük bir iyi niyetle, her ne kadar Avrupa kıt'asında Apona diye bir şehir olduğunu hatırlıyorsa da,

orada bir fuar açılacağından, bir çağrı mektubu gönderildiğinden haberi olmadığını söyledi.

Ticaret Bakanlığı alt üst oldu. Bakan, şiddetle mektubun bulunmasını emretti. Bakanlık daireleri, şubeler birbirine girdi. Ortalık o kadar karıştı ki, bu kargaşalıkta Mısıra pamuk, Kanada'ya buğday, Irak'a petrol, İsviçre'ye saat ihracı için teklifler yapılırken, İngiltereden fındık, İrandan atom bombası, Habeşistandan tepkili uçak idhali için teşebbüslere geçildi.

Bir türlü mektup bulunamıyor, üstelik kaybolan mektup aranırken, bulunan mektuplar da kayboluyordu. Apona Ticaret Ataşeliğine soruldu.

Ataşelik, Apona'da fuar açılacağı hakkında her ne kadar bilgisi yoksa da, böyle bir haber duyulur duyulmaz, hemen arzolunacağını bildiriyordu.

Uzun arama taramalardan sonra, Bakanlık Evrak Kalemindeki kayıtlardan, on ay önce, Apona ticaret ataşeliğinden resmî bir mektup geldiği keşfedildi. Bu sırada Ataşelik de, on ay önce Apona Fuarına çağrı mektubunu gönderdiğini tarih ve sayısiyle bildirmişti. Artık ip ucu bulunmuş demekti. Şimdi iş, mektubun nerelere havale edildiği, en sonra nerede takılıp kaldığı, kimin ve hangi sepete attığını öğrenmeğe kalmıştı. Bakanlığın en iş bilir, zeki, enerjik memurları bu resmî mektubun araştırılmasıyla ödevlendirildi.

Evrak kalemindeki kayıt defterlerinin incelenmesinden, Apona Fuarı için gelen mektubun Dış Ticaret dairesine sevkedildiğini keşfeden memur, fevkalâde mesaisinden dolayı iki derece birden terfi ettirildi.

Dış Ticaret Dairesi Müdürüne Apona'dan gelen mektup sorulunca:

— Apona mı? dedi, gözleri bir müddet mazinin hâtıralarına daldı. Sonra o hâtıraların içinden bir şey çıkarmak ister gibi, saçlarını karıştırdı:

— Haaa, dedi, evvv...vet, öyle bir mektup batırlıyorum.

Uzun bir araştırmadan sonra, mektup bulunamadı ama, kaydı bulundu. Üçüncü şubeye havale edilmişti. Üçüncü Şube Müdürü:

— Hımı... dedi, böyle bir şey olacaktı... «aidiyeti cihetiyle» galiba İkinci Kısma gönderilmişti.

İkinci Kısım Şefi başını iki elinin arasına alıp derin derin düşündükten sonra, Arşimet Kanununu ikinci defa keşfetmiş gibi:

— Buldum!... diye bağırdı, Apona, değil mi? Tamam... Bakın bakalım şu kayıt defterine!.

Kayda göre Ticaret Ataşesinden gelen mektup Müsteşara verilmişti. Müsteşar Bey sisler aradından bir şey seçmeğe çalışan insan gibi gözlerini ufka dikti:

— Apona... Apona... Apona!..

Diye beş dakika kadar tekrarladıktan sonra:

— Şimdi hatırladım, diye bağırdı, şuna Apona Fuarı için gelen mektup desenize!... Ben o mektubu Bakana arzetmiştim.

Müsteşar, Bakana hatırlatmak için:

— Beyefendi, dedi, hani geçen yazdı... Tatlı bir akşamdı. Zatı devletlerini tiren istasyonundan uğurluyorduk. Siz Floryaya mühim bir iş görüşmeğe gidecektiniz. Bendeniz size, o sırada aceledir diye Apona'dan gelen mektubu...

Bakan müsteşarın sözünü kesti:

— Eveeeeet... dedi, canım şuna Apona Fuarı için gelen çağrı mektubu desenize!... Şimdi hatırladım.

Bakan, masasının gözlerini, dolapları karıştırdı.

— Buralarda olmadığına göre cebimdedir, dedi.

Ceplerini karıştırdı, bulamadı. Sonra Müsteşara döndü:

— Benim üstümde o gün hangi elbise vardı?

Gözlerini tavana diken Müsteşarın düşünceden alnı kırıştı. Sıkıntıdan parmaklarını çıtlattı. Epiyi ter döktükten sonra:

— Bugünkü gibi gözümün önüne geldi. Beyefendi, dedi, üstünüzde bej renkli spor ceketiniz, altınızda daha açık bej pantalonunuz vardı. Evet evet... Ayağınızda pantalon olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Hattâ, sütlü çukulata rengi iskarpin giymiştiniz... Ayan beyan gözümün önüne geldi Beyefendi. Hattâ çorabınız kahve rengi naylondu. Çok şıktınız Beyefendi o gün, çok...

Bakan hemen evine telefon etti:

— Bej rengi ne kadar spor ceketim varsa hepsinin ceplerini arayın!... İçinde mühim bir evrak olacak...

Biraz sonra telefonda cevap verdiler. Bakanın suratı asıldı:

— Tüh!... dedi, elbiseyi lekeciye göndermişler!...

Hemen lekeciden elbise getirildi. Ceplerine baktılar... tamam... Oh, çok şükür, iç cepten dört evrak çıktı. Bir tanesinin basılı başlığında «Apona Ticaret Ataşeliği» yazılı idi. Fakat yazı?... Yok... Lekeci elbiseyi o kadar dikkatle, kuru buhar rsistemiyle temizlemişti ki, mektup kâğıdındaki yazılar da, elbise lekeleriyle beraber çıkmış, silinmişti.

Boş bir kâğıt hâlindeki çağrı mektubunda neler yazılı olduğu bilinmemekle beraber, her ne olursa olsun Fuara katılacağımız, ticaret ataşeliğine bildirildi. Gelen cevapta, çağrı mektubuna çok geç karşılık verildiği için, bütün yerlerin kapatıldığı, hiç boş yerin kalmadığı bildiriliyordu.

Ne olursa olsun, memleketi tanıtmak için iyi bir propaganda fırsatı olan bu fuara katılmak gerekti. Hemen poletik uğraşmalara başlandı. İki millet arasındaki tarihî dostluk ve kardeşlik bağları gibi kuvvetli torpiller kullanmak suretiye Apona Fuarında bir yer sağlandı. Ama bu yer, hem kenar köşede, hem de küçüktü. Her ne kadar Apona Fuarına katılan milletlerden sekizinin pavyonları daha küçük, daha darsa da, yine de iyi bir yer gerekirdi.

Telgraf, telefon, şifre, tarih, propaganda için, önce geniş bir dostluk, kardeşlik, mektup, rica, para, kira, bin bir zorlukla Apona Fuarının en geniş yeri sağlandı.

Biz pavyon yeri bulana kadar, başka milletlerin pavyonları kurulmuş, süslemelerine başlanmıştı.

Bu işlerden ve bütün işlerden çok iyi anladıkarını söyleyenlerden bir heyet seçildi.

Heyet Başkanı, parti iktidara geçmeden, muhalefet zamanında büyük hizmetlerde bulunmuştu. Elli yaşından sonra, göz kapaklarının altları şişen karısına güzellik ameliyatı yaptırmak istiyordu. Bu hayatî ameliyat için, Apona Fuar Heyeti Başkanlığı iyi bir fırsattı.

Heyetin ikinci başkanı, bir hafta önce, ana muhalefet partisinden İdare Heyetine seçilmediği için, bir prensip meselesi yüzünden istifa ederek, iktidar partisi saflarında ta-

rafsız kalmış, tecrübeli, yetmiş yaşında bir memleket evlâdı idi.

Üyelerden biri de, muhalif parti lideri mitingde konuşurken şehrin elektrik cereyanını kestirerek, mikrofonda liderin gür sesinin sinek vızıltısına dönmesine sebep olan çok çalışkan bir memurdu. Çoktanberi taltif edilmek istenen bu memur fuar vesilesiyle bu geziye katılacaktı. Öbür üye daha yeni evlenmiş olduğu için, fuar işiyle balayını da bir çırpıda çıkaracaktı. Beşinci üye, üç senedir izin diye tutturmuştu. Nasıl olsa, bu heyete adam lâzım olduğuna göre, o memurun izni de aradan çıkacaktı.

Altıncı üye, zâten hiç bir işe yaramıyordu. Aylaktı. Önemli bir pilitikacının bezik arkadaşı olduğu için çalışmağa vakit bulamıyordu. Burada kalmasiyle, fuara gitmesi arasında hiç bir fark yoktu.

Yedinci üye, sözü reddedilmiyecek birinin damadı idi.

Kısacası bu heyete haksız, iyice düşünülüp taşınılmadan, ince elenip sık dokumadan hiç kimse seçilmemiş, kayrılmamıştı. Her birinin üye oluşunda bir gerekçe vardı. Ama bütün bunların arasına, gerçekten bu işlerden anlayan birinin de katılması gerekirdi. İşte bu yüzden, bir de uzman, heyet arasına sokulmuştu.

Heyet Apona'ya gittiği zaman, fuardaki bütün pavyonlar yapılmış, sergilenecek mallar da gelmeğe başlamıştı.

Fuar Heyetinden yalnız uzman olan kalmış, öbürleri kendi işlerini görmek için dağılmışlardı. Uzman çok acele bir pavyon plânı yapılmasını Bakanlığa bildirdi. Hemen pavyon plânı müsabakaya kondu. Birinciliği kazanan plâna on bin, ikinciye beş bin, üçüncüye de iki bin lira verildi. Fakat Bakan, plânların hiç birini beğenmedi. Cigara paketinin arkasına kendisi üç dakikada bir pavyon plânı çizdi. Şimdi bu plânı tatbik edecek mimar, dekoratör lâzımdı. Pavyonu kuracak san'atçılar Apona'ya gittikleri zaman, öbür pavyonların hepsi tamamlanmış, sergilenecek eşyalar da yerlerine konulmuştu. Fuarın açılmasına on gün kalmıştı.

Bir yandan pavyon yapılırken, bir yandan da Apona Fuarı için bir komisyon kurulmuştu. Komisyon ilk toplantısında, Apona Fuarında nelerin gösterileceğini kararlaştıra-

caktı. Komisyon üyesi Ticaret Odasından biri, fuara gönderilecek malları saydı:

— Fındık, tütün, incir, üzüm, pamuk, pancar, palamut...

Sanayi Odasından bir üye:

— Bu saydıklarınız, dedi milâttan evvel de bu topraklarda yetişiyordu. Biz asıl endüstriyel ürünlerimizi göndermeliyiz.

— Evet, evet...

— Ne gönderelim?...

— Kibrit... tuz...

— Muvafık...

— Konserve... lokum... akide şekeri...

— Başka?

— Kumaş... çorap...

— Çok güzel...

— Şişe... kâğıt...

Komisyondan tarihçi bir üye itiraz etti:

— Bütün bu saydıklarınızı, biz yabancı memleketlerden alıyoruz. Fuarda teşhir edince, ya alıcı çıkarsa... Madem bunları siz yapıyorsunuz, ne diye bizden alıyorsunuz, derlerse...

Tarihçi haklıydı.

— Biz, dedi, ancak tarihî eserlerimizle kendimizi tanıtabiliriz.

— Doğru...

— Mehter takımımızı gönderelim, pavyonumuzun kapısında durmadan çalsınlar.

— Başka?..

— Sultan Mahmud'un incili kaftanını gönderelim, kaftan görsünler... Yavuzun kılıcı, Selim'in kavuğu...

— Bugünkü san'atımızı göstermiyelim mi?

— Evet... Bir ince saz takımı, tanınmış iki ses san'atkârı... Üç rakkase...

Apona Fuarına gönderilecek mallar tesbit edilmişti.

Apona Fuarı açıldı. Yalnız pavyonlardan biri tamamlanamadığı için, etrafı tahta perdelerle çevrili idi. Gerilen bezlerin üzerindeki yazılarla, «pek yakında burada pavyon açılacağı» ilân ediliyordu. Apona Fuarı Heyetinden ortada yalnız bir kişi vardı. Öbürleri ki-

mi tedaviye, kimi balayı seyahatine gitmiş, kimi geziye çıkmıştı.

Fuarın açılışının onuncu günü sergilenecek mallar geldi. Sandıklar açıldı. Sandığın birinden çıkan incirler kurtlu idi. Fındıklar çürüktü. Apona Fuarındaki mümessille Ticaret Bakanlığı arasında telgraflar çekilmeğe başlandı.

Ticaret Bakanlığı,

Apona Fuarına gönderilen incirlerin kurtlu, üzümlerin bozuk, fındıkların çürük olduğu arzolunur.

Apona Fuarında Ticaret Mümessili

Başka memlekete ihraç edilecekken, bozuk maddelerin yanlışlıkla fuara gönderildiği anlaşılmıştır. Fuarda teşhir edilmek üzere Tekel maddelerinin yola çıkarıldığı...

Ticaret Bakanlığı

Fuarın kapanmasına on beş gün kaldı. Tekel maddesi olarak gönderilen likör, şarap gibi içki şişelerinin yolda kırılmış olduğunu, yalnız bir likör, bir de şarap şisesinin sağlam kaldığını arzeder ve paviyonu açıp açmamak hususunda yüksek emirlerinizi beklemekte olduğumu arz ederim.

Ticaret Mümessilliğine

Yola çıkardığımız tarihî eserler, Sultan Murad'ın kılıcı, Sultan Süleyman'ın kemeri ve millî kıyafetimizden mürekkep elbise koleksiyonunu alır almaz, hemen, vakit kaybetmeden paviyonun âcilen, bir an önce açılmasını rica ederim.

Fuarın kapanış günü, paviyonun da açılış töreni yapılıyordu. Fuarın en büyük ziyafeti, bu paviyonun açılışında verilmişti. İki aylık fuar süresince bir türlü açılamayan paviyonu halk merak ettiği için, her taraf tıklık tıklımdı. Kapı-

dan daha girmeden: «La kukaraçça» plâğının sesi duyuluyordu. Mehter ve ince saz takımları gelmediğinden mümessil, kendi zevkine uygun, oradan ele geçirebildiği plâkları çalıyordu. Mavi Tuna valsi, La kukaraçça, mümessilin düğününde çaldığı için, onda kıymetli hâtırası vardı.

Altı metre yüksekliğinde, on üç metre genişliğindeki duvarda fındık istihsâline ait grafikler rakkamlar, fındığın besleme değeri üzerine sözler; «Fındık ye, fındık gibi ol» çeşidinden süzme sözler yazılıydı. Bütün bu rakamların, çizgilerin, lâfların altında bir avuç fındık vardı. Mümessil, çürük fındıklardan ancak bu kadar sağlam fındık ayırabilmişti.

Tütün, cigara hiç gelmemişti. Bir salon baştan başa tütün, cigara istihsalinin artışını gösteren cedvellerle, resimlerle dolu idi. Lâfların, boyaların, renklerin, ışıkların içinde, bir paket Birinci cigara paketi duruyordu. Mümessil, gelirken beraberinde getirdiği cigarasını burada teşhir ediyordu.

Başka bir büyük salonda bir şişe şarapla, bir şişe likör vardı. Ziyaretçilerin asıl ilgisini çeken başka bir salondu. Burada camlı dolaplar içinde bir kaftan, bir kavuk, bir maşlah ve bir kılıç vardı.

Pavyon, açıldığı günün akşamı Fuar kapanmıştı. Tarihî eşya geriye getirilince kıymetler kondu. Sultan Mahmud'un kaftanı yolunmuş kaza dönmüştü. Üzerindeki bütün inciler çalınmıştı. Tarihî kılıcın kabzasındaki kıymetli taşlar aşırılmıştı. Kavuğun altın sırmaları yoktu. Gazeteler ver yansın ediyordu. Muhalefet, yine her zamanki gibi, pireyi deve yapmış:

— Tarihimizi çaldılar, şimdi biz ne yapacağız? diyordu.

Bereket versin Bakan, gazetelere, «Kaybolanların elmas, inci, pırlanta olmayıp, değersiz boncuklar olduğunu» açıkladı da bu iş de böylece kapandı.

BİR PARTİ İLÇE TEŞKİLATI KURULDU

K. L. Partisi Anadolu'da teşkilât kurmak, teşkilât kurduğu yerlerde de genişleyip yayılmak için var kuvvetiyle çalışıyordu. C. Kasabası halkı uyanık insanlardı. Yıllardan beri demokrasiye susamış olduklarından kasabalarında her çeşit partiden bulunsun istiyorlardı. Yeni kurulan K. L. Partisinden başka belli başlı partilerin C. kasabasında birer şubesi vardı. C. Kasabasında okur yazar sayısı, öbür kasabalardan çoktu. Bütün gazeteleri okurlardı. Gazeteler o sıra cayır cayır K. L. Partisini yazıyorlardı.

C. Kasabasındaki partiler birbirlerine düşman değillerdi. İster iktidar, isterse muhalefet partisinden olsunlar hepsi birbiriyle dosttular.

İktidar Partisi C. Kasabası İlçe Başkanı Hamza Efendi o akşam kahvede, ana muhalefet partisi ilçe başkanı Mahmut Ağa'yı bir kenara çekti:

— Mâmıd Ağa, dünyayı nasıl görüyorsun? diye sordu.

Mahmut Ağa:

— Şu yeni çıkan parti pek cayırtı kopardı, dedi. Çok dehşet gidiyor.

— Ben de onu sana diyecektim. Yarın bu işi aramızda bir görüşsek?..

— Çok iyi olur derim. Sen İrecep Ağa'ya, Ismıyl Ağa'ya

haber ilet, ben de Bekir Efendi'ye söylerim. Yarın ikindi namazından sonra benim dükkânda buluşup bu işi aramızda görüşelim.

Ertesi günü Mahmut Ağa'nın pazar yeri'ndeki «Binbir Çeşit» tuhafiye, züccaciye ve hırdavat dükkânında buluştular. İktidar Partisi İlçe Başkanı olan Hamza Efendi:

— Arkadaşlar, dedi, bugün böyledir, yarın nasıl olacağı belli olmaz. Bir bakarsın, bizim parti düşer, İrecep Ağanın partisi çıkar, İrecep Ağa'nınki düşer, Ismıyl Ağa'nınki çıkar. Esas mesele ne benim parti, ne senin parti, kasabanın işleridir. Bekir Efendinin partisi iş başındaykene kasabadan istasyona yol yaptırdık, okul yaptırdık. Şaraphaneyi kurdurduk. Bizim parti başa geçincek, su getirttik, alettirik getirttik. Yarın işler belli olmaz. Şincik K. L. Partisi diye bir parti daha çıkmış ortaya. Gazetelere bakarsan yaman gidiyorlar. Evdeki hesap çarşıya uymaz, derler. Yarın bir de bakmışsın ki herifler iktidara geçmiş. Bizim kasabada şubelerini açmadık deyi kızarlar. Oysam, bizim kasabada daha yapılacak işler çok. Ondan ötürü, kasabamızda bir de bu partiden kuralım, ne dersiniz?

İktidar Partisi İlçe Başkanı Hamza Efendinin bu sözlerine İsmail Ağa.

— Doğru, dedi, açsak bir zararı yok ya... Ne olur ne olmaz. Kârı var, zararı yok. Fazla mal göz mü çıkarır?

Hamza Efendi:

— İyi hoş emme, dedi, bizimkilerini kızdırtmayalım.

Recep Ağa:

— Canım Hamza Efendi, dedi, bir partinin şubesini açmaklan, tüm melmeket o tarafa aktaracak değil ya...

— Çok iyi olur. Velâkin şubeyi bizim açdırttığımız duyulmamalı.

— Bekir emmi, şindiyecek ötekiler duyuldu mu kil...

— Ne kadar çok parti olursa, melmekete o kadar iyilik gelir. Yalnız bir biri, bir biri hükûmete geçmeli ki, birbirlerine kızıp iş görsünler.

İktidar Partisi İlçe Başkanı Hamza Efendi:

— Helbette, dedi, bizim parti kasabaya yapacağını yaptı. Okulu, gusayı, çeşmeleri yaptı. Gayrik durdu. Ben reyi-

mi bu sefer başka partiye vereceğim. Bir sefer de onlar yeni işler yapmalı. Boyuna denişsin!...

Mahmut Ağa:

— Bu yeni parti almış yörümüş, dedi, iş başına geçeceğe benzer.

— Ağalar geç kalmıyalım, şunun da bir şubesini açalım. Ne kadar ön alırsak sonunda biz size şunu bunu yaptık diye sayar dökeriz.

— Hepsi iyi, içimizde bir partisiz var mı ki?...

— Yok...

— İşte bu kötü. Yeni kurulacak partiler için her dâim yedekte adam tutmalıyız.

— Arzuhalci Hüseyin Efendi partisiz. O kursun...

İsmail Ağa:

— Biz, dedi, bu demokrasiye iyi bir hizmet etmek istiyorsak içimizden bir kaçımız partilerinden istifa etmelidir. O zaman iş başına geldiler mi, gık diyemezler. Biz sizin için partimizden çıktık, deriz, ne desek yaptırırız.

Hamza Efendi:

— Çok doğru, dedi, her partiden üçer beşer istifa edelim. Zabıt kâtibi Muhsin Efendi'ye de söyleyin. İstanbulun bütün gazetelerine, «partiler çözülüyor, istifalar başladı. Herkes K. L. ye girdi.» diyerekten mektuplar yazsın.

İsmail Ağa:

— Gozel, dedi, kimler istifa edecek?

— Ismıyl Ağa heç hak geçmesin, yazı tura atarız...

Partilerden listeler geldi. Yazı tura atarak kimlerin istifa edecekleri kararlaştırıldı. İktidar Partisi İlçe Başkanı da istifa edecekler arasındaydı.

C. Kasabasında K. L. Partisi de böylece kurulmuştu.

ŞÜPHELENİYORUM

İsmail Bey, İkinci Dünya Savaşının ilk yıllarında bir şirketin veznedarıydı. Üç çocuk, bir kadın, bir de kendisi, beş kişilik aileyi geçindirmek kolay mı? Hele o darlık yıllarında... Bu yüzden, veznedarlıkla ilgili, başından hoşa gitmiyen bir olay geçti. Patron işi çaktı. İsmail Beyi çağırdı. Patron çok ters, çok sert bir herif olduğu için, İsmail beyin ödü patladı. Polise, savcılığa telefon etmiştir, diye düşünüyordu. Umduğu gibi çıkmadı. Dokuz yıldır yanında çalıştığı patronu ilk defa bu kadar yumuşak, bu kadar güleçti.

— Buyurun, oturun İsmail Bey, dedi.

İsmail Bey, patronun karşısındaki koltuğun içine büzüldü. Patron tane tane:

— İsmail Bey, dedi, size elinden gelen iyiliği yaptım. Dokuz senedir ekmeğimi yiyorsunuz. Çoluğunuz çocuğunuz bu sayede geçiniyorlar. Müesseseme yetmiş beş lira aylıkla girdiniz. Maaşınızı arttırdım, doksan lira yaptım. Daha ne yapayım? Nasıl eliniz vardı da bu işi yaptınız? Benim gibi adama bu yapılır mı?

Patronun yumuşak sözlerinden İsmail Bey ümide kapıldı; galiba hırsızlığını affedecekti. Koltuğun içine büsbütün büzülerek, gözleri yırtık pabuçlarında,

— Hakkınız var beyefendi, dedi, ben bir vicdansızlık yaptım. Pek sıkıntıda kalmıştım. Maaşımdan yerine koyum diye kasadan elli lira aldım. İlk aylığımdan kesersiniz efendim...

Patronun birdenbire suratı asıldı,

— Yooo!, diye bağırdı, göz yumamam... Olmaaaz!.. Göz yumamam!.. İsmail Bey, İsmail Bey, kendinize gelin! Vaktiyle benim de başıma geldi. Ben namussuz bir herifin yanında kırk liraya kâtip duruyordum. Alçak herif, garsonlara bile elli lira bahşiş verirken, on lira için beni hapislerde yatırdı. Olmaz İsmail Bey, cezanı çekeceksin!..

İsmail Bey cezasını çekti. Güveni kötüye kullanmaktan bir yıl hapis yattı. Karısı ile kızı, o hapiste yatarken, fabrikalardan aldıkları çorap konçları ve fanelâ kollarını evde dikerek geçindiler.

İsmail Bey hapisten çıkınca, elden düşme bir çorap makinesi uydurdu, makineyi evinin iki odasının birine kurdu. Derken çorap makinesi ikileşti, üçleşti. Arkadan bir de dokuma tezgâhı kurdu. Karısı, kızları, kendisi çalışmaya başladılar. İş gittikçe büyüdü. Topkapı'da beş tezgâhlı bir dokuma atelyesi kurdu.

İkinci Dünya Savaşı sona erdiği zaman İsmail Beyin atelyesi, içinde yüz kırk işçi çalışan bir dokuma fabrikası olmuştu.

Bir sabah fabrikasının üçüncü katındaki idare kısmına gelen memurlar şaşırıp kaldılar. Kasa açıktı, ama paralar duruyordu.

İsmail Bey Cihangir'deki apartımanında, yeni evlendiği ikinci karısının koynundan daha çıkmamıştı. Kendisine telefon ettiler. İsmail Bey, kanarya sarısı Buick arabasiyle fabrikaya geldiği zaman, polisler çoktan soruşturmaya, araştırmaya başlamışlardı.

Fabrikanın müdürü, İsmail Beye raporu verdi:

— Kasada 178 bin lira varmış. Sabahleyin muhasebeci saydı, 350 lira eksik... Öbür paralar, bonolar, senetler hep yerinde... Kasa da açık...

Polis hiç bir iz bulamadı. Soruşturmayı yürüten sivil komiser, akşama doğru, İsmail Bey'e,

— Beyefendi, dedi, hırsızlığın mâhiyetini şimdilik çözemedik. Yalnız gece bekçisinden...

İsmail bey komiserin sözünü kesti,

— O çalmaz, dedi, çünkü, bir kere bekâr, fabrikada yatıp kalkıyor. İhtiyacı az. Köyden de yeni geldi. Daha gözü açılmamıştır.

— O halde, kapıcı...

— Hayır, o da çalmaz. Çünkü ona bir defa yüz elli lira aylık veriyorum. Sonra da, biliyorum, kırpıntıları çalıp satıyor, aylığını dört yüze getiriyor, O çalmaz.

— İşçileriniz arasında hırsızlıktan sabıkalı biri var, acaba o...

— O değildir... Eğer o çalsa, üç yüz elli lira değil, bütün paraları çalar.

Hırsızlık masası komiseri üzerinde durduklarını birer birer saydı. İsmail Bey, hepsini de bir gerekçe ile savundu. Sonra komiser ona sordu:

— Siz kimden şüpheleniyorsunuz Beyefendi?

İsmail bey düşündü, düşündü:

— Tamam, buldum, dedi, parayı çalanı buldum. Hırsızı buldum. Muhakkak o çalmıştır.

— Kim beyefendi?

— Muhasebede çalışan bir kâtip var, Zeki... işte o!

— Fakat Beyefendi, ben soruşturdum, pek namuslu bir genç... Çok da çalışkanmış. Sakın...

— Hayır o çalmıştır.

— Yanılmıyasınız...

— Asla!.. O almıştır.

— Ama...

— O çalmıştır, diyorum size. Ondan şüpheleniyorum.

— Şüphenizin sebebi?

— Çünkü... Evet, evet, o çalmıştır. Muhakkak o çalmıştır. Muhakkak o çalmıştır,

— Elinizde deliller var mı?

— Var. Hem de çok kuvvetli. Söyliyeyim birer birer... Bir defa bu adam günde on saat çalışır, imanı gevrer, eline ayda yüz seksen lira geçer. Bu zamanda hamallar bile ayda beş yüz lira kazanıyor. Bu herif çalmaz da ne yapar?

— Ama Beyefendi...

— Hayır, hayır... ondan şüpheleniyorum. Anası, karısı, üç çocuk... Tam altı kişi... Ayda yüz seksen lirayla kuru ekmek bile yiyemez. Çalmazsa nasıl geçinir...

— Belki...

— Şüphelerim onun üstünde toplanıyor. Ev kirası, yol parası, üst baş... Hiç yüz seksen lira yeter mi? Tabii o çalmıştır...

— Fakat...

— Elinden hergün binlerce lira geçiyor. Sonra da ayda yüz seksen lira...

Hiç şüphesiz çalmıştır. Çalmasın da ne halt etsin...

Komiser, patronun ağır şüpheleri karşısında kâtibi savunuyordu. İsmail Bey, kâtibini çağırdı. Kâtip süklüm püklüm içeri girdi.

— Buyrun Zeyi Bey...

Kirli sarı yüzlü, avurdu çökmüş, sıska genç koltuğun içine büzüldü. Patron yumuşak, güleç bir yüzle tane tane,

— Zeki Bey, dedi, size elimden gelen iyiliği yaptım. Altı senedir ekmeğimi yiyorsunuz. Fabrikama yüz yirmi lirayla girdiniz, aylığınızı 180 lira yaptım. Daha ne yapayım? Nasıl utanmadan, arlanmadan kasamdan 350 lira çaldınız? Vicdanınız sızlamadı mı?

Zeki Bey'in gözleri doldu,

— Hakkınız var Beyefendi, dedi, ben bir namussuzluk yaptım. Pek sıkıntıda idim. Anlaşılmaz diye kasadan 350 lira aldım. İlk iki aylığımı kesersiniz efendim...

İsmail Bey'in birdenbire suratı asıldı:

— Yooo!.. diye bağırdı, olmaaaz! Kendinize gelin Zeki Bey... Vaktiyle ben, alçak, namussuz bir herifin yanında doksan liraya çalışıyordum. Hergele bir kumar masasında 40 bin lira bırakır, kılı bile kıpırdamazdı da, 50 lira için beni hapislerde çürüttü. Hırsızlar cezasını çekmeli Zeki Bey...

Kâtip Zeki, sivil komiserin yanında suçunu itirak ettiği için iki polisle savcılığa gönderildi.

İsmail Bey hiddetinden bağırıyor, çağırıyor, odasında bir aşağı bir yukarı geziniyordu. Komiser, İsmail Beyi yatıştırmak için,

— Beyefendi, neden bu kadar sinirleniyorsunuz? dedi, çok bir para almamış. Maşallah durumunuz da iyi... Üstelik suçunu itiraf etti. Cezasını da çekecek...

İsmail Bey,

— Ben üç yüz elli lirada değilim, dedi. Bir adam daha yetiştirdik. Başımdan geçti de bilirim. Bir sene sonra piyasada bir milyoner daha doğacak... Zaten işler durgun, kazancımızın bir kısmını da herif alacak... Al sana yeni bir rakip... İşte ben ona kızıyorum... Ne diye böyle şeylere tenezzül ederler, namuslarıyla çalışsalar ya...

GAZ SOBASI

Ben onu bunu anlamam, insanlar çalışıyor, durmadan çalışıyor; çalıştıkça da kazanıyorlar. Kim derse ki, çalışmakla para kazanılmaz, lâf, bir kulağımdan girer, bir kulağımdan çıkar. Hayatta muvaffak olmak için çalışmalı.

Bakın size, çalışkan insanların hayatlarını anlatayım da ibret alın. Ben size bir tanesini anlatayım, siz öbürlerini hesap edin. Size Baditto ailesini anlatacağım. Bu ailenin hikâyesi, çalışanların her işi nasıl başardıklarına iyi bir örnektir. Şüphesiz bu dünyada Baditto ailesinden daha çalışkanları da vardır. Ama ben Baditto ailesini tanıdığım için, onları anlatacağım.

Baditto ailesi geniş bir ailedir. Salamon Baditto, Jozef Baditton'un oğludur. Jozef Baditto, Marko Baditto'nun yeğenidir. Marko, Yanko'nun amcasıdır. Yanyo Mordahay'ın kardeşi, Mordahay Baditto; Mişel Baditto'nun damadı, Mişel de Moiz Baditto'nun kaynıdır. Moiz Baditto da... Durun, durun, aklınız karışacak, en iyisi ben size bu aileyi ve bu ailenin çalışkanlığını bir gaz sobası ile anlatayım. Gaz sobası, hem sizin anlamanız, hem benim anlatmam için kolaylık.

Şimdi İstiklâl caddesindeyiz. Şu büyük mağazanın vitrinindeki gaz sobalarını görüyorsunuz. Boy boy, çeşit çeşit... Hangisini beğendiniz? Evet, çok güzel ama, etiketine bakın, 2120 lira... Biz en iyisi şu üzerindeki etiketinde 750 lira 63 kuruş yazılı gaz sobasına bakalım. Bu gaz sobasının macerası, Baditto ailesinin ne kadar çalışkan insanlar olduklarını, çalışan insanların da nasıl hak ederek kazandıklarını size anlatmaya yeter.

İzak Baditto'nun Perşembe pazarı ile Arap Cami arasında bir ardiyesi vardır. Sokaklardan, yangın yerlerinden, çöplüklerden bazı adamların kâğıt, paçavra, eski teneke, cam kırığı, demir parçaları topladıklarını görmüşsünüzdür. İşte bütün bunlar, İzak Baditto'nun ardiyesine gelir, toplanır. Burada çeşitlerine göre ayrılır. İzak Baditto'nun sayesinde yüzlerce adam para kazanır. Ayrıca Baditto vergi de verdiği için, devlet bütçesine de yararı vardır. Ama biz gaz sobasını anlatacaktık. Bu dağlar gibi yığılmış teneke, çinko, demiri görüyorsunuz ya... Bunları İzak Baditto kilosu 12 kuruştan Moiz Baditto'ya satar. Satış yazıhanede olduğu için, satılan hurdalara, ne eski sahibi İzak, ne yeni sahibi Moiz görmüştür.

★

Moiz Baditto, kayın biraderi Fredi Baditto'ya telefon eder. İhracatçı Fredi Baditto'ya hurda teneke ve demirleri kilosu 15 kuruştan satar. Fredi Badito, yüzünü görmediği hurdaları, İngiltere'deki Jak Baditto'ya kilosu 17 kuruştan satar. Hurdalar gemi ile bir İngiliz limanına gider.

Çalışmak çok iyi şeydir. Moiz'in, Fredi'nin sayesinde bir çok insanlar, yazıcılar, daktilolar, kâtipler, bekçiler, para kazanır, hem de memlekete döviz girer. Ayrıca vergi de verirler.

Jak Baditto satın aldığı hurdaları, amcası Davit Baditto'ya kilosu 20 kuruşa satar. Davit Baditto'nun fabrikasında bu hurdalar levha, çubuk, tel haline getirilir. Davit bunları Adam Baditto'ya ortalama kilosu 200 kuruştan satar. Adam Baditto'nun gaz sobası yapan fabrikası vardır. Burada o beş kilo kadar teneke, çinko ve demirden bir gaz sobası yapılır, boyanır, cilâlanır.

«Adam Baditto and Brothers» firması, İstanbuldaki mümessili Jozef Baditto'ya bir teklif mektubu ile birlikte, fabrikasının yaptığı sobaların resimleri olan bir katolog gönderir. Bu katalogda, vitrinde gördüğümüz sobanın fiyatı Türk lirası 85 liradır. Fabrikanın İstanbul mümessili Jozef Baditto, kardeşi ithalâtçı Avram Baditto'ya sobaların ithal hakkını, yüzde yirmi mümessillik hakkı olarak 102 liradan satar. Avram yüzde yirmi ithalâtçı kâriyle 122 lira 40 ku-

ruş fiyatla sobaların ithal müsaadesini Hayim Baditto'yo satar.

★

Hayim Baditto, işlerini daha kolay yürütebilmek için, Amet Türkoğlu ile ortak bir şirket kurmuştur. Bu şirket, «Bank Nerien» ın yarı hissesine sahiptir. Hayim Baditto, kendi bankasından yüzde sekiz faizle para alır. Böylece ithal edilecek gaz sobasının fiyatı 134 lira 44 kuruş olur. Ahmet Türkoğlu şirket adına ithal müsaadesi alır. Hayim Baditto, bu lisansı yüzde sekiz kanunî kâr hakkı ile, yani her soba 145 lira 20 kuruştan Baditto'ya satar. Mihail Baditto işi yüzde 20 kârla komisyoncu Baditto'ya verir.

Çalışmak çok iyi şeydir. Çalışmanın sayesinde, sobalar İngilteredeki depoda durdukları yerde 174 lira 24 kuruşa yükselir.

Komisyoncu Mişon Baditto, işi Nakliyat Şirketi sahibi Salamon Baditto'ya bırakır. Yüzde kırk nakliye masrafı bindiği için sobaların fiyatı 208 lira 94 kuruş olur. Nakliyeci Mişon Baditto, dayısı sigortacı Yasef Baditto'ya malları yüzde altı ile sigorta ettirir. Sobalar 221 lira 48 kuruş olur ve gümrüğe gelir.

Çalışmak çok iyi şeydir. Çalışan Baditto ailesi sayesinde bir sürü insan hayatını kazanır. Bundan başka gümrükte ithal sobalardan yüzde otuz iki gümrük vergisi de alınır, bütçemiz kabarır. Gaz sobası gümrükte 292 lira 36 kuruş olur. Merak edilecek hiç bir şey yoktur. Katiyen haksızlık olmaz. Kuruşu kuruşuna hesaplar tamamdır.

Gümrüğe gelen sobaları Yasef Baditto, damadı Mişel Baditto'ya yüzde yirmi ile yani 350 lira 84 kuruştan devreder.

★

Mişel Baditto yazın gelen sobaları, kışa kadar gümrük antrepolarında beklettiği için yüzde altı ardiye parası ile sobalar 372 lira 35 kuruş olur. Tam kışın, Mişel Baditto, yüzde yirmi kârla satar, sobalar 446 lira 83 kuruş olmuştur.

Ne Adam, ne Hayim, ne Mihail, ne Mişon, ne Yasef, ne Mişel, yani Baditto'ların hiç biri sobaların yüzünü bile gör-

memişlerdir. Onların masalarına yalnız bir takım kâğıtlar gelir gider, onlar bir takım kâğıtların üzerindeki bir takım pulları imzalarlar. İşte o kadar... Bütün bu alış verişlerde ellerine para da alıp saymazlar. Ama çalışkanlıkları sayesinde durmadan kazanırlar.

Mordahay Baditto, görmediği gaz sobalarını yüzde yirmi ithalâtçı kârı ile toptancı Fedon Baditto'ya satar. Fedon Baditto, görmeden aldığı sobaları, yüzde yirmi ile kuzenine satar. Gaz sobası 625 lira 52 kuruş olur. Toptancı Fedon Baditto, gaz sobalarını yüzde yirmi kârla, yani 750 lira 63 kuruştan enistesi İzak Baditto'nun mağazasına satar.

İşte vitrinde gördüğümüz soba, bu sobadır. Peşin 750 lira 63 kuruş. Taksitle 890 lira, 84 kuruşu da var ama, onu da ikram ederler.

Parası olanlar bu sobayı alırlar. Dört beş sene sonra bozulur, kullanılmaz hale gelir, atarlar. Çöplükten birisi alır. Kilosu 5 kuruştan Izak Baditto'nun hurda ardiyesine satar. Baditto, öbür Baditto'ya... Bu devr-i daim makinesi Con Ahmed'in icadı değil, Baditto ailesinindir.

Fizikte okumuşsunuzdur ya, tabiatta hiç bir şey yok olmaz... İşte isbatı meydanda.

Ben onu bunu anlamam, çalışmak çok iyi şeydir. Baditto'lar çalışkanlıkları sayesinde binlerce insanın hayatlarını kazanmasına sebep olurlar, devlete binlerce lira vergi öderler. Onların çalışması sayesinde 27 liralık gaz sobası 890 lira olur.

Ah çalışmak ne iyi şey... Bir arkadaşım bu gaz sobasını taksitle almıştı. Tenbel herif taksitlerini ödeyemedi. Ne ayıp!.. Borcunu ödememek gibi ahlâksızlık var mı dünyada? Ama Baditto'lar, onu mahkemeye verdiler, radyosuna, dolabına haciz koydurup, çatır çatır paralarını aldılar. Baditto'lar, ne arkadaşımın yüzünü, ne de sobanın yüzünü görmüştü.

Ben size Baditto'ları örnek getirerek çalışkanlığın faydalarını neden anlattım biliyor musunuz? Ben çok tenbelim de ondan... Tam dört senedir bir gaz sobası almak istiyorum, bir türlü alamıyorum. Bu yoldan geçerken, şu vitrinin önünde duran sobaya bakarım. Baditto ailesine her sene bir damat girdiğinden veya çocuklarından biri iş sahibi oldu-

ğundan her sene fiyatlar yükselir. Bu sene Nesim Baditto da damat olduğundan soba fiyatları yüzde yirmi daha arttı.

Tenbellik fena şey, bir türlü alamıyorum şu gaz sobasını. Günde ancak on sekiz saat çalışabiliyorum. Yirmi dört saat çalışsam herhalde alırdım. Ama tenbellik çok fena. Hayatta muvaffak olmak için çok çalışmalı. İşte Baditto'lar meydanda...

EV YAPTIRACAKTI

Çocukluğundan beri kira evinin ne demek olduğunu bildiği için, ne olursa olsun başını sokacak bir ev sahibi olmak istiyordu. Çocukluğunun en büyük, en derin anıları bir kira evinden başka bir kira evine taşınmalarıydı. Her taşınmada, ille annesiyle babası kavga ederler, darılırlardı. Kırılacak eşyalar, tabak, çanak, şiltelerin arasına, yumuşak yerlere konur, denkler yapılırdı. Annesi sacayağından, mangal borusuna, gazete kâğıtlarına sarıp sarmaladığı balık ızgarasına kadar bütün ufak tefeği denklerin bir yerine tıkıştırırdı.

Eşyalar, çift atlı arabaya yüklenir, annesi hâlâ, arabanın şurasına, burasına, dibi delinmiş konserve kutularından saksılara dikilmiş sardunyeleri, karanfilleri, haseki küpelerini, ıtırları yerleştirmeğe çalışırdı.

Çocukluk günlerinin, eşya taşıyan, bir yerinden küp görünen, bir yanına iple tel dolabı bağlı arabalarını hiç unutamamıştı.

Eşyalar yeni eve gelince bir kaç tabak, lâmba, bardağın kırıldığı, zeytinyağ, sirke, yahut, annesinin yaptığı gelincik şurubunun, kantaron yağının açılan şişeden döküldüğü, çamaşırları berbat ettiği görülürdü. Babası,

— Fakirlik rezillik be!.. diye bağırırdı. Hep bunlar babasıyla annesinin yeni baştan kavgalarına sebep olurdu.

Yeni eve yerleşmek de ayrı bir derttı. Tam yerleşirler, rahat edecekleri sıra, ya kirayı veremezler, mahkemelere, icralara düşerler, polisle, karakolla eşyalar sokağa dökülür, ya da ev sahibi, ben oturcağım, evi tamir ettireceğim gibilerden bir bahaneyle onları evden çıkarırdı. İstanbulun hemen her semtinde oturmuşlardı. İlk çocukluğu Kasımpaşada, sonra Üsküdarda geçmişti. İlk Okula Süleymaniyede başlamıştı. Üçüncü sınıfı, Aksaray, Cerrahpaşa, Şehremininde, üç ayrı okulda okumuştu.

İstanbulda nereye, hangi mahalleye gitse, ille oradaki evlerden birinde bir anısı bulunurdu.

Babasının sözleri kulağına küpe olmuştu:

— Dünyada mekân, âhirette iman...

1930 da liseyi bitirip hayata atıldığı zaman artık ne annesi vardı, ne babası... Kiracılık derdini bildiği için bir ev sahibi olmadan evlenmiyecekti. Beş yıl bir kat elbiseyle yetindi, cıgaraya, rakıya alışmadı, sinemaya, tiyatroya gitmedi, gezip tozmadı, bir keşiş, bir Hint fakiri gibi yaşadı.

Beş yılın sonunda dişinden, tırnağından iki bin lira artırabildi. Onun gibiler için iki bin lira çk para sayılırdı. Parasına göre, hattâ bin liraya bile satılık evler vardı ama, onun isteğince değildi. Çürük, çarık şeylerdi.

— Bir arsa alıp, üstüne kendim bir ev yaptırayım, diye düşündü.

Deniz kenarında, güzel görüntülü geniş bahçeli, cadde ye yakın bir ev istiyordu. Olunca olmalı... İstediği yerde, aradığı şartlarda iki arsa buldu. Birine üç bin, öbürüne üç bin beş yüz istiyorlardı. Bin liraya bile daha geniş arsalar vardı ama, isteğine uygun değildi.

Daha bir zaman para biriktirmeliydi.

1937 yılında toplanan dört bin lirasını cebine koydu. Artık istediğinden güzel bir arsa alacağına güvenli araştırmağa başladı.

Üç bin beş yüz lira istedikleri arsaya gitti. Bu arsanın yarısı satılmış, üstüne bir villâ yapılmıştı. Öbür yarısına beş bin lira istiyorlardı.

Eskiden üc bin lira dedikleri arsaya gitti. Buraya altı bin lira istiyorlardı.

En beğenmediği, bin lira dedikleri arsaya da dört bin beş yüz diyorlardı.

Parasını bankava yatırdı. Eskisinden daha tutumlu oldu.

Pençe pençe üstüne kundura, yama yama üstüne elbise giydi. Artık deniz kenarında arsadan vazgeçmişti. Şehrin iyice bir yerinde arsa arıyordu. Arsayı alacak, ev yaptıracak, eşya alacak, evlenecek, çoluk çocuğu olacaktı.

1943 yılında ancak beş bin lirası toplanabilmişti. Ne kadar elini sıktıysa da pahalılık yüzünden daha çok para biriktirememişti.

Dört bin lira dedikleri arsanın üstüne dört ev yapıl-

mış, geriye bir parça boş yer kalmıştı. Buraya da altı bin istiyorlardı.

Artık çoktaaan, şehir içinde arsa almaktan vazgeçmişti. Şehrin kenarındakine bile razı idi. Ama nerde?

Artık tutumlu değil de cimrinin, pintinin biri olmuştu. Yemiyor, içmiyor, ha babam para biriktiriyordu.

Terfi etmişti. Maaşlar da yükselmişti. Şimdi eline eskisinden daha çok para geçiyordu ama, 1950 yılına kadar ancak yedi bin lirası olabildi.

Yedi bin liraya arsa mı? Gülüyorlardı. Şehrin dışının dışında bir evlik değil, bir kulübelik arsalar bile bu paraya satılmıyordu.

Taaa eskiden baktığı iki bin liraya satılan arsanın yirmide bir parçası boş, satılıktı. Buraya kırk bin lira istiyorlardı.

Arsa alabilmek için daha çok para biriktirmekten başka yol yoktu. Yeni bir hızla para biriktirmeğe başladı. Evinin plânını bile yapmıştı. İçinde hem alaturka, hem de alafranga helâsı olacaktı. Bir yatak odası, bir misafir odası, bir yemek odası, bir salon, bir oda da çocuklarına... Beş oda istiyordu. Eskiden evini iki kat üzerine isterken şimdi plânını değiştirmişti. Artık yaşlanmıştı, düz ayak ev istiyordu.

1954 yılında on bin lirası olmuştu. İstanbul kazan o kepçe arsa aradı. Bu kadar paraya ancak Çekmece, yahut Kartal sırtlarında yer bulabiliyordu.

Biraz daha dişini sıkıp, biraz daha kemeri sıkıp para biriktirmeliydi.

Hele bir arsayı alsa, bir de üstüne ev... Beş odadan vaz geçti, bir alaturka, bir alafranga helâdan vazgeçti. Tek bir oda, yeter ki başını sokabilsin... Evini yaptırır yaptırmaz ilk iş evlenecekti.

1956 da emekliye ayrıldı. Artık emekli maaşıyla ne kadar az yese içse para biriktiremezdi. On iki bin lirasını aldı. Yirmi altı yıllık çalışmasının kuruş kuruş biriktirerek verdiği sonuç işte bu on iki bin liraydı.

Ne şehrin içinde, ne şehrin dışında, ne deniz kenarında, ne dağ başında bu paraya arsa yoktu.

Arsa aramaktan yirmi yıl daha yaşlanmıştı. Babasının sözleri kulağında çınlıyordu:

— Dünyada mekân, âhirette iman...

Bu dünyada mekân kalmamıştı. Öbür dünyaya bakmalıydı.

Arsa aramaktan yorgun argın döndüğü bir akşam yolunun üstünde bir mezarlık gördü. İçeri girdi. Burası ne kadar da güzeldi. Tıpkı hayâlindeki evin bahçesi gibi güzel bir bahçe, çiçekler, çayırlık, çimen... Temiz yeşillik ve renk renk çiçekler, güller arasında mermer mezarları görünce,

— İnsanın hemen şu güzel mezarların içine gireceği geliyor! diye söylendi.

Nasıl olsa ölecek değil miydi? İşte buradan bir mezar yeri satın almalı, sağlığında istediği gibi bir mezar yaptırmalıydı.

Mezarlık bir tepede, denize karşı idi. Serin selvi gölgeleri altında sonsuz uykuya yatmak, yaşamaktan daha iyi idi.

Ertesi gün hemen Mezarlıklar Müdürlüğüne koştu. Kendisi için bir mezar yeri satın alacaktı.

— Sizin istediğiniz mezarlıkta boş yer yok! dediler.

Ama eğer isterse başka bir mezarlıkta, yirmi bin liraya iyi manzaralı bir mezar yeri satın alabilirdi.

Utanarak,

— Daha ucuzu, bana göre bir yer yok mu? dedi.

Vardı, on beş bine, on iki bine, on bine de vardı.

Düşündü... Arsa işinden tecrübesi vardı. Ertesi güne mezarlar da fırlar, bu paraya, mezar bulamazdı. Hemen o gün muameleyi yaptırdı, görmeden mezarını satın aldı.

Sonra gidip gördü. Kapalı, manzarasız, kırık dökük mezar taşları arasında bir yerdi. Ama o sevindi. Göz bebekleri parlıyarak:

— Oooh, burası benim! dedi. Şimdi her gün, eskiden işine gittiği gibi sabah erkenden mezarına geliyor, nihayet bir toprak sahibi olmanın gururu ile burada oturuyor, yabani otları temizliyor, getirdiği çiçekleri dikiyor ve âdeta mekânına kavuşacağı günü hasretle bekliyor.

BİZİM APARTIMANIN SAHİBİ

Yedi katlı bir apartımanda oturuyorum. Apartımanın beş katı yer üstünde, iki katı da maden ocakları gibi yer altındadır. Bu iki katın altında da bir yarım kat var. Hani «yer altında babam başı» diye bir bulmaca vardır ya... Ben işte, yer altında babam başı gibi, yer altındaki bu yarım katta otururum. Bizim katın tavanları o kadar alçaktır ki, iki senedir apartıman sahibi mi daha alçak, yoksa tavanlar mı, bir türlü karar veremedim. Zeki desinler diye, bir de başımı kapı tavanlarına çarpmamak için kısa boylu kaldığım halde, günde iki üç defa tavanlar Demokles'in kılıcı gibi başıma küt küt vurur «kendine gel, bundan başka İstanbul yok!» diye beni uyarır.

Ben bu evden çok memnunum. Çünkü «manzara» denilen hiçbir şey olmadığı için evdekilerin günden güne iştahı kapanmakta, böylece de kazancımızla evimizin «dahilinde» ve namusumuz «dairesinde» rahat rahat geçinmekteyiz.

Evimiz hava da almadığından cereyanda kalmak, soğuk almak, nezle olmak tehlikeleri de yoktur. Hele güneş girmemesi, evimizin en iyi tarafıdır. Güneş adresimizi bulamıyor ki, içeri girsin. Ama güneşin adresi bulup gelemediği evimizi icra memurları elleriyle koymuş gibi bulurlar. Güneş girmediği için perdelerimiz solmuyor. Biz de solmuyoruz.

Bizim evin bir iyiliği daha vardır. Topraktan daha aşağıda olduğu için, röntgenciler evin penceresinden içerisini dikizleyemezler. Bizim katta neler yaptığımızı seyretmek için denizaltılardaki gibi tele-preskop dürbünü lâzımdır. Hoş bu evde iki senedir çok şükür seyre değer bir şey yapacak hâlimiz de kalmadı ya... Röntgenciler seyre gelseler adamlara fena halde mahcup olacağız.

Evimizin iyilikleri saymakla bitmez. Bizim evin susuz kalmak tehlikesi kat'iyyen yoktur. Bütün İstanbul'un suları kesilse, İstanbul susuzluktan yansa, kavrulsa biz susuz kalmayız. Yaz kış duvarlarından sular sızar. Eline bir musluk al, musluğu duvarın rastgele bir yerine çak, sonra çevir, gürül gürül, şarıl şarıl sular akar. Hoş bu kadar zahmete değmez, mutbakta çukurlar var. Maşrapayı daldır daldır, su doldur.

Bizden evvelki kiracı bir açıkgöz adammış. İstanbulluların yaz sıcaklarında susuzluktan yanıp kavrulmalarına dayanamamış, evin duvarlarına musluklar takıp şişe şişe sular almış. Bu suları «Duvar menba suyu» adıyle piyasaya sürmüş. O zaman bizim ev ayazmaya dönmüş, sucular kapıda kuyruk olurlarmış. Hem de bu «Duvar menba suları» o kadar tesirli imiş ki iki şişe içenin içinde ne varsa temizliyor. On şişeden fazla içilirse, yalnız taş, kum, çakıl değil, insanın böbrekleri, sidik torbası, bağırsakları da döküldüğünden «Duvar menba suları» reçeteyle satılmağa başlamış. Duvar suyundan on gün süreyle içenlerin ağızdan bağırsağın son noktasına kadar bütün sindirim organları kireç bağlıyormuş. Daha fazla içenler, donmuş çimento gibi taş kesilip heykele dönüyorlarmış.

Bizden önceki kiracı duvar suyundan bir senede zengin olunca, hemen ev sahibimiz, oğlumu evlendireceğim diye onları çıkarmak istemiş. Ama kurnaz kiracı, ev sahibinin Adlî tıbda muayenesini istemiş, Adlî tıbda verilen rapordan bizim ev sahibinin iktidarsız olduğu, ne oğlu, ne kızı olamıyacağı anlaşılmış. Bu sefer ev sahibimiz, burada insan oturamaz diye Belediyeden ve Sağlık Müdürlüğünden rapor alarak eski kiracıyı çıkarmış. İşte biz ondan sonra taşındık. Ama kontratta duvar sularını satmayacağımıza dair bir madde var. Zâten apartıman sahibi suların çoğunu yandaki apartımanına çevirdi. Satılacak kadar su yok, ancak bize yetiyor.

Bizim apartıman katında çok önemli bir şey daha var. Koridorun duvarları rütubetten güherçile bağlıyor. Her sabah duvarlardan bir kilo kadar güherçile topluyoruz. Biliyorsunuz güherçile pahalı bir kimya maddesi. Biz topladık-

larımızı kalaycılara satıyoruz. Ev sahibi duyacak diye ödümüz patlıyor.

Evimizin iyilikleri saymakla bitmez. Bir tanesini daha söyliyeyim. Bizim eve hiç misafir gelmez. Açıklık, ferah, havalı, güneşli bir evimiz olsa, misafirden başımızı kaşıyamazdık.

Bir de işin fiyakası var.

— Nerde oturuyorsunuz? dedikleri zaman, kasıla kasıla:

— Falan apartımanda!... demek yok mu, salt bu cakası insana yeter.

Apartıman sahibimiz, ayın biri oldu mu, aylık bir metronom düzeniyle damlar. Biz ayın biri olduğunu apartıman sahibimizin gelişinden anlarız. Kirayı vermek için bir iki gün müsaade istesek, öyle ağlar, öyle yanar yakılır ki, insanın değil yalnız kirayı, faizle borç para bulup adama yardım edeceği gelir. Zavallının her ay ödeyeceği bir kaç bin liralık bonosu vardır. Onları da yanında getirir:

— İnanmazsan bak! diye gösterir.

Bizim evin bir özelliği daha var. Evimizde karınca, sinek, tesbih böceği, kırkayak, akrep, çiyan, solucan, sümüklü böcek, karafatma, hamam böceği, örümcek, tırtıl, güve gibi bilinen bilinmiyen ne kadar haşere varsa hepsi bulunur. Bu apartıman ilk yapıldığı zaman İstanbul Üniversitesinde ders veren bir Alman hayvanat profesörü bizim katta araştırma yapmış. O zamana kadar Zooloji dünyasının bilmediği üç cins haşere keşfetmiş. Yine bizim kattan dünyanın en zengin haşere kolleksiyonunu elde etmiş. Apartıman sahibimiz bize bu katı kiralarken bunları anlatmış ve şöyle demişti:

— O Alman pirefesür, dedi ki, yazık size dedi, hiç bir şeyin kıymatını bilmiyorsunuz, dedi. Eğer böyle bir yer bizim Alamanyada olsa, orasını hemen hayvanat muzası yapardık, dedi. Çocuklarını hiç mektebe göndertmeğe lüzum yok. Burada her bir hayvanı görür, öğrenirler. O sebepten kirayı on para indiremem. Ucuz bilem viriyorum.

Benim apartıman sahibim eskiden apartıman kapıcısıymış. Önce kapıya, sonra apartımana sahip olmuş.

Bir ay kirayı verememiştim. Apartıman sahibim idarehaneye damladı. Yirmi yıl önce bizim patronun kapıcısı olduğu için patronum hemen tanıdı.

— Ne o Hasan Efendi?
— Kirayı almağa geldim.
— Ne kirası?
— Ali Bey benim apartımanda kiracı da...
— Nasıl? Ay senin apartımanın da mı var?
Apartıman sahibim patronumun bu şaşkınlığına alındı:
— İnsaf edin Beyefendi, dedi, yirmi iki senedir İstanbuldayım, artık bir apartımanım da olmasın mı?
Ben doğma büyüme İstanbullu olduğuma, yirmi iki değil, kırk iki yıldır İstanbulda yaşadığıma utandım, başımı önüme eğdim. O günden sonra:
— Nerelisin? diye sorsalar;
— Sıvaslıyım, İstanbula geleli altı ay oldu, diyorum.
Apartıman sahibimin yalnız oturduğumuz değil, bundan başka bir apartımanı, Nişantaşında bir evi, birkaç yerde arsası, dükkânı da var.
Aydan aya kirayı almağa gelip de ne zaman borçlarını söylese, bonolarını gösterse:
— Aman Hasan Efendi, derim, maşallah bu kadar mah mülkü ne zaman yaptın?
O da her zaman:
— Yapmazsak ayıp Ali Bey, der, şunun şurasında yirmi iki yıldır İstanbul kaldırımı çiğniyoruz.
Geçen gün apartıman sahibimin başına büyük bir felâket geldi. Zavallı adamı mürakıplar karaborsa yaparken yakalamışlar. Savcı da ceza evine tıkmış. Eh insanlık ölmedi ya, adamın bize bunca iyiliği var. Dört paket ikinci cıgarası alıp ziyaretine gittim. Cezaevi tellerinin arkasından ağlıyordu. Zavallı ev sahibimi teselli için:
— Üzülme Hasan Efendi, dedim, yirmi iki sendedir İstanbuldasın. Artık bir cezaevine de mi girmiyeceksin yahu?... Aldırma, daha çok girer çıkar, alışırsın kardeşim, aldırma...

SİNNİ RÜŞTE VASIL OLDU

Altı kişilik ahlâk zabıtası ekibi gizli çalışan eve baskın verdikleri zaman içerde uygunsuz, uygunlu, yarı uygunsuz vaziyette beş buçuk çift yakaladı. Buçuk çift, tek kadındı; daha müşterisi gelmemiş, çift olmağa vakit kalmadan ahlâk zabıtası onu tek yakalamıştı. Odalardan çifter çifter çıkan arkadaşlarının yanında tek yakalanmak izzeti nefsine dokunmuştu. Sanki bu kadar acele edecek ne vardı ki... Yarım saat daha geç baskın verseler, en zengin, en yakışıklı müşterinin kimi seçtiğini görürdü onlar.

Kadınları arabava doldurup önce en yakın komiserliğe götürdüler. Orada kimlikleri soruldu. Sürmeli gözlü, göğüsleri ayva iriliğinde taze bir kız, adının Bağdagül, yaşının on dört olduğunu söylüyordu. Bagdagül diye bir isim hiç duymamışlardı.

Deftere isimleri yazan memur, aç karnına kadın göbeği görmüş gibi ağzı sulanarak:

— Nerelisin? diye sordu.

Küçük kız:

— Posof'luyum, dedi.

Sonra erkekler serbest bırakıldılar, kadınlar muayene ve kontrol için Âhırkapıdaki «Zührevî hastalıklar hastahanesi» ne gönderildi. Hastahanede bir hafta kalan kadınlara gerekli muamele yapıldı. Sıra on dört yaşındaki Bağdagül'e gelince iş zorlaştı. Ayva göğüslü, sürmeli gözlü küçük kız, üç yıl önce Posof'tan ayrıldığını söylüyordu. Komiser:

— Posof nerde Zekâi Bey? diye sordu.

Polis memuru:

— Posof mu? dedi, Posof... Posof...

Odadaki memurlardan biri:

— Antalya'dan ötede olacak, dedi.

Kızın yaşı küçük, kimsesi de olmadığı için memurlar ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Öbür kadınları kocaları, anaları, babaları, sevgilileri, çalıştığı evlerin patronları gelip teslim almışlardı.

— Memleketine göndermek lâzım.

Son karar bu oldu. Posof'un Kars'ın ilçesi olduğu, Kars'ın yurdun en doğu hududunda olduğunu öğrenmeyen kalmamıştı.

Ahlâk zabıtası şefi:

— Belediyeye bir tezkere yazın, dedi.

Elinden böyle bir çok hâdiseler geçen tecrübeli memur dosyadan çıkardığı örneklere bakarak şöyle bir tezkere yazdı:

«İstanbul Belediyesi Yüksek Riyasetine

«Özeti: Randevuhanede uygunsuz bir vaziyette derdest edilen henüz sinnü rüşdüne vâsıl olmamış bir kıza yapılacak işlem hakkındadır.»

«Randevuhane ve genel ev sermayelerinden haraç almakla geçinen Yağsız Recep namiyle maruf bir sabıkalının ihbariyle, sabıkai mükerrere eshabından Sosyete Neriman'ın Şişli Kebaplı Sok. Mambo Apt. 3 cü katında gizlice işletmekte olduğu randevu evine 3.6.946 gecesi saat sıfır sıfır on beşte üç numaralı ve komiser Hüdai Canalır'ın idaresindeki zabıtai ahlâkıyye ekibi tarafından yapılan ânî ve nâgihânî bir baskın neticesinde, randevuhane derunundakilerin hiç birinin firarına meydan ve aman verilmeden dört çift ile bir tek kadın gayet uygunsuz bir durumda ve bir vaziyeti gayri ahlâkıyede ve gayri meşru bir şekilde derdest edilmiş olup, bunların sabıka defterlerine kayıtları işlendikten sonra emrazı zühreviye hastahanesine sevkleri yapılmış idi. Ancak bunların içinde asıl adı Bağdagül olup, namı diğer olarak piyasada Leylâ adını kullanan, henüz sinnü rüşdüne vâsıl olmadığı anlaşılan, on dört yaşındaki bir kızın, ailesine teslim edilmek üzere memleketi olan Kars vilâyetinin Posof kazasına gönderilmesi için bir polis refakatinde ve muhafazasında harcırahının «.....» tüzüğünün, mahsus maddesine tevfikan verilmesi hususunda yüksek emir ve müsaadelerinizi derin saygılarımla arz ve rica ederim.»

Şef yazıdaki iki daktilo yanlışını düzeltti. M yerine S

yazılmış, Mambo apartımanı Şambo apartımanı olmuştu. İki kelime arasına bir de virgül yerleştiren şef:

— Üst makama giden evraka niçin dikkat etmiyorsunuz? dedi.

Müsveddeyi yapan memur biraz kızdı. Orada virgülün hiç münasebeti yoktu, ama sesini çıkarmadı.

Müdür, öbür yazılar arasında bunu da imzaladı. Kayda gitti.

Asıl adı Bağdagül olan Posof'lu Leylâ koridorda bekliyordu. Akşam oldu. Memurlar gidiyorlardı. İlgili memur:

— Bu kızın evrakı ne oldu? diye sordu:

— İmzaya gitti, dediler.

Hastahaneden çıktığının üçüncü günü akşam paydosunda Leylâ yine koridordaydı. Nöbetçi âmir:

— Ne bekliyorsun kızım? diye sordu.

İlgili memur:

— Randevu evinde yakalandı, dedi, evrakını yazdık, kayda gitti. Memleketine gönderilecek.

On gün oldu, Leylâ'ya iyi kalpli memurlar yemek veriyorlar, o da ufak tefek hizmet görüyordu. Epey iş de öğrenmişti. Şubelere, kısımlara evrak götürüp getiriyordu. Bütün memurların adını öğrenmişti. Çay, kahve, gazoz söylüyordu.

— Ne oldu bu Leylâ'nın işi?

— Gönderdik, cevap bekliyoruz. Leylâ... Git Tahsin beye, söyle C dosyasındaki Marika Marikapolos'un evrakını çıkarsın, al gel.

İki hafta geçmişti. Aceleci bir memur:

— Tekit yazalım, dedi, Leylâ'nın yazısına cevap gelmedi.

Belediye'ye Leylâ'nın işi üç kere hatırlatıldı. Leylâ'nın koridora gelişinden bir ay sonra bir memur:

— Müjde Leylâ, dedi, senin evrakına cevap geldi.

Gelen cevap şöyleydi:

Falan tarihli, filân sayılı yazıya cevaptır:

İlişik üç yazınızla maruf randevuculardan Sosyete Neriman Hanım'ın evinde uygunsuz bir vaziyette bulunduğu esnada suç üstü olarak tarafınızdan derdest edildiğini bildirdiğiniz on dört yaşındaki ve henüz maalesef sinnü rüş-

düne bile vâsıl olmamış bulunan Bağdagül, nami diğer Leylâ'nın bir muhafız polis memuru refakatinde memleketi olan Kars Vilâyeti şarkiyesinin Posof kazasına kadar izâmı için Belediyemiz bütçesinden harcırah istendiği anlaşılmıştır. Her ne kadar ..... tüzüğünün C faslı, K bendi dördüncü maddesi bu kabil düşkünlerin Belediyeler marifetiyle memleketlerine kadar gönderilmesini âmirse de, yine tüzük-ü mezkûrun onuncu maddesi H fıkrası, bu nevi eşhasın ancak bir belediye hududundan, mücavir vilâyet belediye hududuna kadar gönderileceğini sarahaten âmir bulunmaktadır. Binaenaleyh merkumenin İstanbul Belediye hudutları haricine çıkarılarak, İzmit Belediyesine teslimini, ondan sonraki işlemin de İzmit Belediyesine aidiyeti cihetiyle Leylâ'ya gereken muamelenin oraca tezekkür edileceği anlaşılmıştır. Ancak, her ne kadar İzmit belediyesi hududuna kadar sevk işi belediyemize terettüp ediyorsa da, son günlerde fazla sayıdaki düşkün ve kimsesizlerin memleketlerine gönderilmek üzere İzmit hududunda bırakılmaları hasebiyle, belediyemizin bu gibi hayır işlerine ayrılmış bulunan tahsisatı tamamen sarfedilmiş bulunduğu cihetle, Sosyete Neriman Hanımın randevuhanesinde gayri meşru bir şekilde cürmü meşhut edilen Bağdagül nami diğer Leylânın İzmit Belediyesine teslim edilmek üzere, vazifeten İzmite giden bir memura veya namusuna güvenilir bir şahsa terfik edilmesini rica ederim.»

Leylâ İzmit'e vazife ile gidecek bir memurun çıkması için dört gün daha bekledi. Sonra İzmit Belediyesine bir yazı yazıldı. Bu yazıda Bağdagül'ün Sosyete Neriman'ın evinde nasıl, ne şekilde, hangi saatte ve ne vaziyette yakalandığı, sonra yapılan bütün işlemler anlatılıyor ve şöyle deniliyordu:

«Adı geçen Leylâ'nın tarafınızca tesellüm edildiğinin bildirilmesini rica ederim.

Leylâ'nın ayrılması üzüntülü olmuştu. Ona herkes o kadar alışmıştı ki... Bu ayrılış Leylâ için de acı oldu.

Leylâ bir tomar evrakla birlikte İzmit Belediyesine teslim edildi. Belediye Jandarma Komutanlığına gönderdi. Leylâ tahsisatın çıkması için orada on beş gün bekledi. On beş gün sonra, Leylâ'nın İzmit hudutlarından çıkarılarak, Bilecik hududunda bırakılması için belediyeden tahsisat çıktı.

Bir jandarma ile Bilecik'e geldi. Bilecik'te bir buçuk ay kaldı, beş jandarma karakolu dolaştı. Leylâ'nın evrakı çoğaldığı için, daha o yola çıkmadan önce postayla yollanıyordu. Bir büyük dosya halindeki evrakı Eskişehir Belediyesine gelmişti. Ama kız ortalarda yoktu. Bütün belediye memurları, İstanbulda Sosyete Neriman'ın evinde, ahlâk zabıtasının gece saat sıfır sıfır on beşte yaptığı «ânî» ve «nâgihanî» bir baskınla gayetle uygunsuz bir vaziyette yakalanan Bağdagül namı diğer Leylâ'yı merakla bekliyorlardu. Onu karşılamak şansı bir gece nöbetçi olan memura düşmüştü.

Eskişehir Belediyesinde de düşkünleri sevk için tahsisat yoktu. Tahsisatın çıkması için kız Belediyede bekledi. Tahsisat çıkınca jandarmaya teslim edildi. Jandarma kardosu zaten dardı. Onun için Leylâ karakoldan karakola teslim ediliyor, bu suretle jandarmaların işleri kolaylaşıyordu.

Sosyete Neriman'ın evinde yakalandıktan altı ay sonra Ankara Belediyesine teslim edilmişti. Ankara'dan Kırıkkale'ye gönderildi. Kırıkkale'den Çorum'a mı, yoksa Yozgat'a mı gönderileceği hakkında şüpheye düşüldü. Yolun doğrusu Yozgat'a göndermekti ama, Çorum'da da gayet iyi ve Leylâ yı çok merak eden bir arkadaş vardı. Leylâ bir vilâyetten öbürüne gitmeden, günden güne şişen evrakı kendisinden önce gidiyordu. Yalnız evrak değil, mektuplar da gidiyordu. Bazısı daha iyi himaye edilir diye kızın eline tavsiye mektupları bile veriyordu.

Kayseri Belediyesinden Yozgat Belediyesine telgrafla şöyle bir yazı gelmişti:

Falân tarihli, filân sayılı yazınızla, geçen sene Haziran ayının üçüncü gecesi İstanbul'da Şişli semtinde Sosyete Neriman Hanımın işletmekte olduğu randevuhanede ahlâk zabıtası tarafından çok münasebetsiz ve gayetle gayri ahlâkî bir uygunsuz vaziyette yakalanarak, memleketine gönderilmek üzere belediyemize teslim edileceği bildirilen henüz sinnü rüşdüne baliğ olmamış bulunan Bağdagül namı diğer bayan Leylâ'nın evrakı geleli üç ay olduğu ve kendisine burada tarafımızdan yapılacak muamelenin hazırlığı itmam edildiği halde henüz kendisi vilâyetimizin hudutları dahiline girmemiş ve hakkında hiç bir malûmat ta maalesef alınamadı-

ğından, bayan Leylâ'nın hâlen nerede ve hangi vaziyette olduğunun âcilen bildirilmesini rica ederim.

Bu telgrafa Bayan Leylâ'nın Kayseri yoluyla değil, amasya yoluyla şimalden gönderildiği, binaenaleyh Leylâ'ya ait evrak dosyasının Amasya Belediyesine gönderilmesi gerektiği cevabı veriliyordu.

Kayseri Belediyesi buna fena halde kızdı. Normal olarak yolun Kayseri'den geçmesi icap ederken, Leylâ'nın şimal istikameti tercih edilerek her ne sebebe mebni ise Amasya'ya gönderilmesi, belediye bütçesinden fuzulen sarfiyata sebep olunduğundan, kızın derhal Kayseri'ye gönderilmesi isteniyordu. Karşılıklı yazışmalar epey sürdü. İş daha yüksek makamlara şikâyete kadar gitmeden önlendi. Leylâ Kayseri Belediyesine teslim edildi.

Kayseri'ye geleli henüz iki ay ancak olmuştu ki, Sıvas Belediyesi üst üste Leylâ'nın âkıbetini sormağa başladı. Daha muamelesi ikmâl edilmemişti. Muamelesi tamamlanıp belediyeden de yolluk çıktıktan sonra, jandarma ile Sıvas'a yollandı.

Sıvas'tan Erzincan'a, oradan da Erzurum'a gitti. Erzurum'da yollar kardan kapandığından öbür vilâyetlerdekinden daha fazla bekledi. Tam Kars'a gönderileceği gün Leylâ ortadan kayboldu.

Bütün vilâvet belediyeleri birbirine girdi. Daha sinnü rüsdüne vâsıl olmamış zavallı bir kızcağızı İstanbul.daki sefalet yuvalarından kurtarıp Posof'daki ailesine teslim edememişlerdi.

Levlâ, Erzurum'da kayboluşundan bir hafta sonra, İstanbul'da vine Sosvete Neriman'ın yeni açtığı bir randevu evinde ahlâk zabıtası tarafından yakalandı.

Kaydı yapıldıktan sonra ahlâk zabıtası şefi, bir memura:

— Belediveye yazın da tahsisat isteyin, memleketine gönderelim, dedi.

Levlâ:

— Yooo, dedi, beni bir yere gönderemezsiniz. Sinnü rüşdüme vâsıl oldum artık. On sekiz yaşındayım. Çabuk vesikamı verin de gideyim.

NOEL BABA TEVKİF EDİLDİ

Meryem Ananın evinden sonra, Noel Babanın evi de memleketimizde bulundu. Turistler hâlâ memleketimize gelip kazıklanmamakta direnirlerse, o zaman bize paçaları sıvayıp Havva anamızla, Âdem Babamızın evini bulmak düşüyor.

Noel Baba hiçbir yılbaşında bizim eve uğramaz. Dağ yürümezse, aptal yürür derler. O bizim eve gelmezse, ben onun evine giderim.

Posta idaremizin çıkardığı Noel Baba pullarının üstündeki resme baka baka, Antalyada bir hayli dolaştıktan sonra, Noel Babanın evini buldum. Kendimi tanıtınca, Noel Baba:

— Ben de biraz sonra çocukların hediyelerini dağıtmağa çıkacaktım; iyi ki geldin, dedi.

Hazırlığını yaparken, bir yandan da anlatıyordu:

— Çocukları çok severim. Yılbaşı geceleri evlerin bacalarından girer, fakir çocuklara hediyeler veririm.

— İyi ama Noel Baba, dedim, fakir çocukların hediye falan aldığı yok. Hediyeler hep zenginlere gidiyor.

— Kabahat benim değil, dedi, siz dünyanın tersini yüzüne çevirmişsiniz. Aranıza karışınca benim de tersim dönüyor.

— Makiyaj yapmıyorsunuz. Bizim bildiğimiz Noel Babanın göbeğine kadar pamuk sakalları, yine pamuktan uzun bıyıkları, kalın kaşları olur.

— Eyvah!... Diye bağırdı, demek dünya yüzünde maskara etmediğiniz hiç bir şey kalmadı. Tarihî filmlerdeki artistler gibi demek beni de maskaraya çevirdiniz, öyle mi?

Vakit gelmişti:

— Haydi gidiyoruz, Gözlerini kapa! dedi.

— Zaten kapalı, dedim, açıkgözler, gözümüzü açmağa fırsat mı bırakıyorlar?

Elimden tuttu. Bulutların üstünde uçmağa başladık. Bir apartımanın damına konduk. Tam bacanın yanına gelince karaltılar gördük.

Bir takım adamlar «çift-tek» diye bahse tutuşuyorlar, şöyle konuşuyorlardı:

— Benden çift.

— Benden tek.

— Çift ise ne vereceksin?

— Bir ziyafet. Ya senden?

— Benden de...

Noel Baba:

— Buraya giremeyiz, dedi, ahlâk zabıtası bizden evvel davranmış. Randevu evini basacaklar. Aşağıda uygunsuz vaziyette çiftler var. Memurlar çift mi, tek mi diye müşterek bahis oynuyorlar.

— Benden çift!

Diye bağırdım. Noel Baba elimden tutunca beni havalandırdı.

— Sus! dedi, başımı belâya mı sokacaksın?

Meğer geçen seneki yılbaşında, Noel Babayı da gizli bir evde uygunsuz vaziyette yakalamışlarmış.

Başka bir apartımanın çatısına konduk. Noel Baba:

— Hay aksi şeytan!... diye söylendi.

— Ne var?

— Baksana... İkinci şube memurlarına. Bacadan girip içerdeki kumarbazları yakalıyacaklar.

Üçüncü apartımanın tam bacasından girerken, içeriden bir feryat yükseldi:

— Poliiis, poliiis!...

— Ne var? diye sordum.

— Bir adam karısı ile baldızını doğramış, şimdi de kaynatasını kesiyor, dedi.

Zor kaçtık. Hemen yanmdaki apartımana geldik.

Noel Baba:

— Ne olmuş buraya? dedi. Böyle aksilik görmedim.

— Yine ne var?

— Kör müsün?... Polislere baksana. İçerdeki eroin fabrikasını basacaklar.

Hediye çuvalları, Noel Babanın omuzunda bir türlü bir evin bacasından içeri giremiyorduk. Yeni konduğumuz evin bacasından yukarı bir adam çıkıyordu.

— Bu ne oluyor? diye sordum.

Noel Baba:

— Sus! dedi, galiba kadının kocası geldi. Zanpara bacadan çıkıyor.

Bu sefer ne olursa olsun bir evin bacasından girecektik. Noel Baba:

— Kısmet değil, dedi, buradan da hırsızlar bizden evvel giriyorlar. Görürlerse, elimizdekilerini de alırlar.

Noel Baba fena halde kızmıştı. Damların üstünden caddeye inmiştik. O hiddetle konuşuyordu:

— Bu ne rezalet, bu ne kepazelik!... Evlerin bacaları, kapılarından çok işliyor. Güven yok mu? Demokrasi nerede? Haniya hürriyet?..

Noel Baba kızdıkça kızmış, gittikçe bağırıyordu:

— Anayasanın tadilini isteriz! Hâkim teminatı isteriz! Çift meclis isteriz! Üniversite muhtariyeti isteriz! Nisbî seçim isteriz! Bol gıda isteriz! Temiz hava isteriz! Halis süt isteriz!... Çocuk bahçesi isteriz!...

Noel Baba bağırdıkça etrafımızı kalabalık almıştı.

— Yedek parça isteriz! Nal mıhı isteriz!

Bu sırada iki adam Noel Babanın koluna girdi. Bir tanesi sordu:

— On dokuzlardan mısın?

— Hayır!...

— Hangi partidensin?

— Hiç bir partiden değilim.

— Hımmm!... Anlaşıldı. Biraz bizimle gelin bakalım...

Noel Baba yavaşça kulağıma eğildi, fısıldadı:

— Sen bu çuvalları al, dağıt!... Benim ne zaman döneceğim pek belli olmaz!

ARSA

Gazetelerde şu ilân çıkmıştı: "İstanbul (.....) cü İcra Memurluğundan: Bir borçtan dolayı mahcuz olup satılmasına karar verilen Beyazit, ... Sok. ta 78 metrekare arsa 2.5.956 çarşamba günü saat 16,30 dan 17'ye kadar birinci, arttırma muhammen kıymetin yüzde 75 şini bulmadığı takdirde 4.5.956 cuma günü aynı saatte ikinci açık arttırma suretiyle en çok pey sürene peşin para ile satılacağı ilân olunur."

Gazetede ilân edilen gün ve saatte icra dairesi salonu, arsayı almak için teminat akçesi yatıranlarla dolu idi. Alıcıların hemen hepsi, şehrin belli başlı emlâkçileriydi, hepsi de birbirlerini tanıyorlardı, birbiriyle konuşuyorlardı. Yalnız «Hüner Emlâk Bürosu» sahibi İhsan Bey'le, «Garanti Yapı ve İnşaat Bürosu» sahibi Yaşar Bey birbirlerinin amansız rakibi olduklarından çok soğuk slâmlaşmışlar, sonra salonun iki başına geçmişlerdi. İnceden inceye birbirlerini süzüyorlardı.

Tam saatinde icra memuru, bir kere satılacak arsayı, «şimâlen falan yer, şarken filân yer» diye parseli ve tapusuyla tarif ettikten sonra, icranın tâyin ettiği fiyatı bağırdı:

— İkin bin üç yüz yetmiş lira!.

Bir sessizlik, sonra bir uğultu oldu. Emlâk komisyoncularından biri,

— Seksen!.. dedi...

Tellâl bağırdı:

— İki bin üç yüz seksen lira!..

Arkadan,

— Üç bin!... diye bir ses duyuldu. Tellâl tekrarladı, «Hüner Emlâk Bürosu» sahibi İhsan Bey, üç bin diyen adama yaklaştı,

— Arif Bey, iki yüz... dedi...

Arif Bey dediği adam,

— Olmaz, dedi, bez yüz verirsen çekilirim.

Tellal,

— Üç bin!... Üç bin!... diye bağırırken İhsan Beyle Arif Bey de pazarlık ediyorlardı. Dört yüz lira üzerinden anlaştılar. 400 lirayı alan komisyoncu Arif artırmadan çekilmişti. O zaman İhsan Bey,

— Üç bin yüz!... dedi...

İcra memuru bağırdı:

— Üç bin yüz lira!..

«Garanti Yapı Bürosu» sahibi Yaşar Bey, rakibi İhsan Beyin en ufak hareketini gözden kaçırmadığı için, komisyoncu Arife, artırmadan çekilmesi için dört yüz lira verdiği ni de görmüştü. Adamlarından birine göz kırptı. Kendine göz kırpılan, burnunun ucu alkolik bir morartı ile şişmiş adam, «3500» diye bağırdı. İhsan Bey aldırmaz göründü. Ama oradan başka bir ses yükseldi:

— Sekiz yüz bende!...

Yaşar Bey bu adama sokuldu,

— Rıza Bey 200 vereyim çekil!... dedi. Rıza Bey dört yüze razı oldu, çekildi.

— Dört bin!...

Bu İhsan Beyin bir adamı idi. Yaşar Beyin adamı, aldığı işaret üzerine,

— Dört bin beş yüz!.. dedi.

İhsan Beyle, Yaşar Bey ilgisiz gibi duruyorlar, ama birbirlerinin en ufak hareketlerini de gözden kaçırmadan kendi adamlarına, önceden aralarında kararlaştırılmış göz, kaş, el, işaretleri veriyorlardı.

İki büyük rakipten ayrıca araya girenleri, bazı İhsan Bey, bazı da Yaşar Bey, ellerine havadan üçer beşer yüz lira vererek dışarı çıkarıyorlardı.

İhsan Bey, çok kızgın, bu sefer kendisi,

— Beş bin!.. diye bağırdı.

Yaşar Bey,

— Altı bin!... diye cevap verdi.

Oysaki İhsan Bey, mahsustan kızmış görünmüştü. Hesabına göre arsa değerinden çok arttırılmıştı. Maksadı arsayı Yaşar'ın üstünde bırakmaktı. Hem de öyle oldu. Arsa, altı bine Yaşar'da kaldı. Kendisi sağa sola havadan 900 li-

ra vermişti ama, böyle şeyler olurdu. Rakibi de hem arsayı pahalı almış, hem de etraftakilere 1300 lira dağıtmıştı.

Emlâkçiler salonu terkettiler. O zaman İhsan Beyin aklı başına gelir gibi oldu. Kendisine kazık attığını zannettiği Yaşar otuz senelik emlâkçi idi. Hiç böyle kurt herif kazık yer mi idi? Bunda bir iş vardı ama, ne idi? Ya arsa, istimlâk sahasında olduğu için bir yolunu bulup Belediye'ye 100 bin liraya satacak, yahut önünden cadde filân geçecek, «şerefiye» kazanacaktı. Evet, bu arsayı kaptırmakla, mutlaka kazık yemişti. O hırsla rakibinin yazıhanesine gitti. Sağdan soldan konuştuktan sonra,

— Bugün aldığın arsayı bana satar mısın Yaşar Bey? dedi.

Yaşar Bey, arsayı almakla kazık yediğini hemen anlamıştı. Onun için bu teklifi fırsat bildi,

— On bin!... dedi.

— Pek âlâ...

İhsan Bey on bin lirayı saydı, kâğıt imzalandı.

Yaşar Bey o gece uyuyamadı. Bu İhsan denen herifin pazarlıksız mal aldığı şimdiye kadar görülmemişti. Hiç pazarlıksız on bini tırınk diye saymıştı. Bunda anlayamadığı bir iş olacaktı. Ya arsa fiyatları birdenbire yükselecek, yaaltın düşecek, mutlaka bir şey olacaktı. Sabahı zor etti. Erkenden rakibinin yazıhanesine gitti. Önce havalardan, sonra işlerden konuştuktan sonra,

— Dün sana sattığım arsayı bana satar mısın? dedi.

İhsan Bey düşündü. Öyle bir fiyat söyliyeyim ki hem herifin niyetini, hem de arsanın değerini anlıyayım, dedi. Öyle bir fiyat ki Yaşar alamasın.

— Yirmi bin!... dedi.

— Razıyım. Al, yirmi bin!..

Vay anasını... yine kazık yemişti. Şimdiye kadar yazıhanesine hiç gelmeyen Yaşar Beyin bu gelişindeki maksadı anlamalıydı. İki gün bu meseleyi düşündü. Bu Yaşar denen herif, iç siyaseti, dış siyaseti, dünya vaziyetini günü gününe takip eder, ne zaman gayri menkul değerinin artacağını, paranın düşeceğini bilirdi. İki gün bunu düşündü. Sonra yediği kazığın acısını çıkartmak için, rakibinin yazıhanesine gitti. Kahveleri içerken,

— Benden aldığın arsayı satar mısın? dedi.

— Otuz bin...

Tırınk paraları saydı. Yaşar Bey, kırk bin demediğine pişman olmuştu, ama iş işten geçmişti. Bu Yaşar denen hergele nasıl onu kafese koymuştu? Demek bu arsada bir iş vardı ki, herif bir tahtada otuz bini saymıştı. Daha bir defa bile arsayı gidip görmemişti. Acaba arsada tarihî değeri olan bir taş, bir mezar filân mı vardı? Ne olursa olsun kazığı yediği muhakkaktı. Acaba?... Bir hafta bu acabayı düşündü... Sonunda dayanamadı, rakibinin ayağına gitti. Hoş beşten sonra,

— O arsayı sat bana!.. dedi.

— Elli binden elli para aşağı vermem!...

— Al paranı!...

Bu sefer kazığı yiyen İhsandı. Üç gün sonra 80 bine arsayı geri aldı. Daha ertesi gün de yüz bine Yaşar Beye sattı. Yaşar Bey yüz bine aldığı arsayı iki gün sonra rakibine yüz yirmi bine devretti.

En sonunda arsa 180 bin liraya Yaşar Beyde kalmıştı. İhsan'ın içi içini yivordu. Ancak on gün dayanabildi. Yaşar'ın yazıhanesine gitti.

— İki yüz bin vereyim, arsayı geri ver!... dedi.

Yaşar Bey,

— Bir müşteri çıktı, sattım, dedi.

İhsan'ın rengi sapsarı oldu. Heyecanla sordu:

— Kaça?

— İki yüz elli bine!...

İhsan Bey sinirden titriyordu. Terbiyeyi, nezaketi, her şeyi unutmuştu. Rakibine,

— Alçak!... diye bağırdı, öyle arsa hiç iki yüz elli bine satılır mı? Madem satacaktın, ne dive yabancıya sattın? İşte pekâlâ birbirimize satıvorduk, ikimiz de kazanıyorduk.

Yaşar Bey çok müteessirdi,

— Sorma, dedi, hiç sorma, ben o arsayı sana su içinde 300 bine satardım. Bir eşeklik ettim.

Yaşar bey:

— Tabii eşeklik ettin, dedi. Ben senden üç yüz bine alır, başka bir eşeğe beş yüz bine satardım.

— Doğru, diye cevap verdi, ikimiz de kazık yedik...

İŞTE EVLENDİK

— Sevgilim, teklifimi kabul ettiğine o kadar sevindim ki... Göreceksin, seni memnun etmek, mesut etmek için elimden gelen her şeyi yapacağım. Tabiî, tabiî... Ben sözümde duruyorum. Mükemmel bir balayı seyahati yapacağız. Elbette... Tam üç ay gezeceğiz. Gittiğimiz memleketlerden, dostlarımıza, kartpostallar göndeririz. Her şey senin istediğin gibi olacak. Önce Avrupayı dolaşırız. Roma, Venedik, Milâno, Nis, Paris, Berlin... İngiltere mi?.... Elbette oraya da gideriz. Sonra Amerika... Mademki sen istiyorsun, üç ay dünyayı dolaşırız.

Bak sana bir şey söyliyeceğim sevgilim. Evet, senin arzun için üç ay balayı seyahatine çıkacağız. Ama, üç ay çok değil mi?.. Yoook, yine sen bilirsin?... Üç ay yerine bir ay olsa, artan paramızla da kendimize çok güzel bir ev tutsak?.. Ha?.. Ne dersin?..

—

— Demek razı oldun... Ah sen ne şekersin, ne iyi kalpli kızsın.

Bak, sana ne diyeceğim sevgilim... Ne diye sanki memleket dışına gidiyormuşuz?.. Balayı seyahatimizi memleket içinde geçirsek olmaz mı?... Döviz ısraf etmemiş oluruz. Yazık değil mi?... Önce bir Karadeniz seyahati, arkadan da Akdenizi dolaşırız... Vapur gezisi ne kadar da güzel olur. İyi değil mi?

— .....

— Sen bir meleksin sevgilim, kabul edeceğini zaten biliyordum. Sana bir şey söyliyeyim mi?.. Bu zamanda seyahat çok zordur. Vapurlar kalabalık, deniz de dalgalı olur. En iyisi gel seninle, bir hafta Bursada kalalım. Olmaz mı?.. Öyle değil mi?.. Hem daha güzel, hem ucuz, hem de rahat...

Ah, sen altın kalplisin. Sen dünya yüzüne gelmiş bir meleksin.

— .....

— Sevgilim, sanki ne diye otellerde sürüneceğiz?... Oraya vereceğimiz para ile sana en pahalısından bir broş alırım. Ha?.. Daha iyi değil mi?.. Nasıl?... Fikrimi fevkalâde bulmadın mı şekerim?... Yaaa... Nasıl istersen... Beş bin lira mı?. İstersen on bin liralık olsun, seyahat, otel motel, bunlar geçer gider. Öbürü hiç olmazsa maldır, kalır. Tabii, tabiî... Sen zaten dünyanın en akıllı kızısın...

— .....

— Dur, sana bir şey söyliyeyim. Bak, fikrimi çok beğeneceksin. Yani bu broş da ne oluyormuş?... Bir kere sen zevk sahibi bir kızsın. Değil mi? Öyle yeni zenginler gibi, işte benim cicim var diye herkese gösteriş yapacak değilsin ya... Gel vazgeçelim bu broştan... Ona verecek paramızla, mükellef bir düğün yaparız. Dillerde destan olsun, ha?.. Vallahi, Grace Kelly'nin düğünü gibi bir düğün yaparız. Ah, ne kadar iyisin sevgilim.

— .....

— Düğün değil mi?.. Vallahi bilmem ki... Şimdi onu bunu eğlendirmek için dünya kadar masraf edeceğiz. Salon tutacağız.. Caz ister... Yemek ister, içki ister... Ne o?... Bir sürü insan eğlenecek. Üstelik de kiç kimse memnun olmadığı gibi, türlü dedikodu yaparlar. Gel, biz seninle akıllı insanlar gibi hareket edelim. Akrabalarımızı, yakın dostlarımızı çağırırız. Düğünü evimizde yaparız. Vallâhi daha güzel olur.

— .....

— Demek fikrimi parlak buldun. Sen dünyanın en zeki kızısın...

Bir şey söyliyeyim sana?.. Düğün elbisesine ne diye yüzlerce lira verecekmişiz? Nasıl olsa hayatında bir kere giyecek değil misin?.. Ona verecek paramızla evimize eşya alırız.

— .....

— Senin de aklın yattı. Evet, senin dediğin gibi, en iyisi düğünden vazgeçmek... Bir apartıman katı tutarız, dayarız, döşeriz. Sana elbiseler alırım.

— .....

— Ama bak... Bir dakika beni dinle... Şimdi apartı-

manlar çok pahalı... Alemi zengin edecek değiliz ya... Şöyle kenar mahallelerde kuş yuvası gibi iki odalı bir ev tutarız. Evet, hattâ bir odalı... Nasıl olsa kalabalığımız yok.

Nasıl?.. Muhakkak nikâh ister misin?.. Tabiî canım, nikâhsız olur muymuş... Dostlarımızı, arkadaşlarımızı çağırırız.

Ama dur... Nikâh da ne oluyor?... Bizim birbirimize itimadımız yok mu?.. Nikâh bir nevi resmî mukavele... Bizim böyle senetlere sepetlere ihtiyacımız var mı?.. İkimiz de birbirimize nasıl olsa güveniyoruz. Tabii canım. Nikâh falan istemez. Oraya vereceğimiz para ile sana bir elbise alırım.

Elbette en güzel elbise... Birinci sınıf terziye diktiririz, pahalı olsun tabii...

— .....

— Sevgilim yaz geldi. Şimdi o ağır kumaşlar giyilmez ki... Bak şu kumaşlara!.. Ne güzel!.. Renk renk... Çiçekli... Şuradan dört metre basma alırız. Canım ne diye terziye para vereceğiz? Sen kendin dikersin, olur biter.

— .....

— Dört metre çok değil mi?.. Yaz şimdi... Havalar çok sıcak... Kolsuz olsun, yakası da açık... Etekler kısa... Bir buçuk metre yeter...

Ah, sen dünyanın en iyi huylu kızısın... Ne geldi aklıma biliyor musun? İki gönül bir olunca, samanlık seyran olur. Sanki ne diye ev tutacakmışız... Bu zamanda ev... değil mi?

Basma değil mi?.. O da lüzumsuz... Karnın mı acıktı. Dur, sana şimdi bir sandöviç alırım. Çiklet de çiğnersin...

Gel seni öpeyim...

Şap, şup... Şap şup... muup!.. Oooh!..

— .....

— Bak işte evlendik gitti sevgilim... Bu iş o kadar zor değil ki.....

Ah, sen dünyanın en enayi kızısın... Zaten enayi olmasan, benimle evlenir miydin? İşte evlendik sevgilim... Nasıl?.. İnanmıyor musun?. Vallâhi billâhi evlendik sevgilim.

SİNİRLİ ADAM

Sinirden eli ayağı sapır sapır titreyen, zayıf, yaşlı adamı, iteleyerek karakoldan içeri soktular.

— Bu adamdan dâvacıyız komiser bey, bize hakaret etti.

En baştaki, iri yarı delikanlıya komiser sordu:

— Ne dedi?

— Çok ağır komiser bey, pederimi karıştırmasaydı, aldırmazdım. Ama merhum pederimi de karıştırdı.

İhtiyar adam atıldı:

— Evet... Eşşoolu eşek, dedim. Anlatayım da, hak etti mi, etmedi mi, siz söyleyin. Dolmuş arabasındaydım. Bu delikanlı da Altınbakkal'da arabaya bindi. Taksim'de inmesin mi? Dayanamadım, yakasından çektim. «Maşallah, eşek kadar herifsin! gençsin, gücün kuvvetin yerinde. Altınbakkalla Taksim arasını saysan, beş yüz adım tutmaz. İnsan bu kadarcık yere dolmuşa biner mi, a eşşoolu eşek!.. dedim. Aynen böyle, dedim. İnanmazsanız, sorun kendisine!

Uzun boylu, kapı kanadı kadar geniş omuzlu delikanlı, ihtiyarı doğruladı.

Sırada sağdan ikinci şikâyetçi:

— Bu delikanlı, küfürü hak etmiş, dedi, ama bu adam bana da söğdü...

Komiserin sorusuna meydan bırakmadan ihtiyar başladı:

— Ona da «eşşoolu eşşek!» dedim, ama hak etti, istedi... Bu adam da Taksim'de dolmuşa bindi, Ağacami'ye gelene kadar iki cıgara içti. Yetmezmiş gibi bir tane daha yaktı. Cıgaranın birini söndürüp birini yakıyor. Cıgara dumanından otomobilin içinde göz gözü görmüyor. İçerde boğulacağız. Hiç olmazsa pencereyi açayım, dedim. Bu sefer de «Hava soğuk, pencereyi açma!» demesin mi? O zaman dayanamadım, «Mâdem hava soğuk, pencereyi açtırmazsın,

Yavuz'un bacası gibi durmadan burnundan duman savuruyorsun, dolmuşta üst üste cıgara içilir mi a eşşoolu eşşek!..» dedim.

Üçüncü şikâyetçi:

— Allah için hak etmiş, dedi, böyle saygısızlara ben de sinir olurum.

Komiser, bu adama sordu:

— Sizin şikâyetiniz?

— Efendim, bana da... Çok ağır, ağıza alınmaz şeyler söyledi.

İhtiyar:

— Söyledim, dedi, tabiî söylerim. Bu adam Galatasaraydan dolmuşa bindi. Sanki kırk yıllık ahbabımmış gibi başladı anlatmağa... Dört nüfus iki odalı bir evde kiracılarmış, karısı ağzınıza lâyık çok iyi pilâki pişirirmiş. Kızını geçen sene evlendirmiş ama, damadı hayırsız çıkmış. Karısı dördüncü çocuğunu sezarien ameliyatı ile pek zor doğurmuş. Şimdi de beşincisine gebe imiş. Acaba çocuk yapmamak için bir tedbir biliyor muymuşum?

Artık kan beynime sıçradı. «Efendi, efendi, dedim, başında saç, ağzında diş kalmamış, benden beter olmuşsun. Karın hâlâ çocuk doğuruyorsa, tedbiri sen değil, konu komşu delikanlıları, eş dost alsın... İnsan, yatak odasında olup biteni, dolmuşta rastladığı yabancılara anlatır mı, a eşşoolu eşşek!» dedim.

Sıradaki şikâyetçilerden biri:

— Çok iyi demişsin, dedi, böylelerine ben de pek kızarım.

— Sizin şikâyetiniz? diye komiser o adama sordu.

— Komiser bey, bu adam bana da hakaret etti...

İhtiyar:

— Ettim, dedi, elbette ederim. Bu adam Tepebaşında dolmuşa bindi. Biner binmez de Hoçkis makineli tüfekleri gibi hiç tutukluk yapmadan hapşırmaya başladı. «Havalardan nevâzil olmuşum» dedi. Hem de hapşırırken, nişan alır gibi arayıp arayıp, insanın suratı budur diye itfaiye hortumu gibi püskürüyor. Bir seferinde suratımı tükürük içinde bırakınca artık dayanamadım: «Mâdem nevâzil oldun, hiç olmazsa hapşırırken ağzına mendil tut, mendilin yoksa eli-

ni ağzına kapa. İnsanın suratına suratına hapşırılır mı? a eşşoolu eşşek!...» dedim. İstemedi mi komiser bey?..

Beşinci şikâyetçi:

— Hay ağzını öpeyim, böylelerine söylemeli elbet... dedi.

Komiser bu adama:

— Siz ne istiyorsunuz? dedi.

— Bana da ağza alınmaz sözler söyledi.

İhtiyar;

— Söyledim, dedi, hem de «eşşoolu eşşek!...» dedim. Bu adam Şişhane'de arabadan indi. Başladı ceplerini karıştırmaya... Bir türlü parayı koyduğu yeri bulamaz. Gidiş geliş saati. Arkamıza tramvaylar, otobüsler, otomobiller birikti. Trafik memuru düdük ötürür, vatmanlar, şoförler bağırır. Bu adam, hiç oralı değil. Ağır ağır hababam ceplerini karıştırır. Karıştırdı, karıştırdı. Paltosunun, ceketinin, yeleğinin, pantalonunun ceplerine baktı. Sonra, «hah buldum, burdaymış» diye, iç cebinden bir yüz liralık çıkarıp şoföre uzatmasın mı? Sabrım tükendi: «İnsan dolmuşa bindi mi, parasını önceden hazırlar, bu kadar millet yolundan alakonmaz. Elli kuruş için de şoföre yüz lira bozdurulmaz, a eşşoolu eşşek!» dedim.

Şoför, hemen atıldr:

— Ağzın dert görmesin, iyi dedin, yerden göğe kadar haklısın! dedi.

Komiser, şoföre döndü:

— Siz?

— Ben dâvacıyım, bu adamdan. Küfür etti.

İhtiyar:

— Ettim, dedi, «eeşşoolu eeşşek!...» dedim. Bu şoför, arabasından inen bir kadın para verince, eyvallah abla, dedi. Başka bir kadına «buyur anacım!» dedi. Müşterilerden birine «Amca», birine «Dayı bey», bir genç «Abi» dedi. Bir delikanlıya, oğlum, bir adama bey baba, dedi. Hiç birine ses çıkarmadım. Arabasından inerken, parasını uzattım, bana da «eyvallah babalık!...» demesin mi? Artık durulur mu, sözün sırası geldi. «Türkçede bay, bayan, hanım, bey diye bir lâf vardır, bilmez misin? Ben senin ananı tanımam, avradını tanımam, nerden baban oluyorum? Arabana binen

bütün müşteriler senin akraban mı, a eşşoolu eşşek!...» dedim.

Komiser, sinirli ihtiyara döndü:

— Bu İstanbul işte böyledir, bu yaşa gelmişsin, bunca yıl İstanbul kaldırımı çiğnemişsin. Mâdem bu sulu, terbiyesiz, kendini bilmez, kaba heriflere dayanamıyorsun. Bu yaşta ne diye evinden çıkarsın, a...

Komiser, biraz durdu, düşündü. Sonra:

— a beyim!... diye lâfını tamamladı.

GULGULE YOK MU?

«Saat 8.30 da İstanbul radyosunu mutlaka dinleyin!»

Şehremini'nde Kocayusuf mahallesindeki Âsım Amcanın bahçeli kahvesi o gece her zamankinden daha kalabalıktı. Kahvenin gediklilerinden başka, evinde radyosu olmıyanlar da, gazetelerde «Müjde, Müjde!..» diye ilân edilen sürpriz radyo programını dinlemek için Âsım Amca'nın kahvesine dolmuşlardı. Dışarda lapa lapa kar yağıyordu.

Boydan boya ıtır ve begonya yapraklarıyla kapanmış pencere camları buğulanmıştı. Bir yandan saç soba kıp kırmızı olmuş, bir yandan sigara, nargile dumanı, insan nefesinden, kahve ocağının ısısından, çay, kahve buğusundan içerisi sımsıcak olmuştu. İnsan evinde bile bu kadar rahat edemezdi. On beş kuruşa hem bir kahve iç, hem gece yarısına kadar «dünya vaziyeti» nden «memleket ahvali» nden, mahallede olan bitenden konuş, hem de iliklerine kadar ısın... Alt tarafı on beş kuruş.

Az önce «radyo gazetesi» okunduğu için Âsım Efendi radyonun düğmesini çevirmişti. Müzede odacı Mustââ efendi, cebinden saatini çıkarıp baktı. Sonra, kahve ocağını ayıran cam bölmenin çerçevesine asılı yuvarlak camlı çalar saate baktı.

— Âsım Efendi, senin saat arpa yemiş... Aç hele radyoyu...

Âsım Efendi, delikli para çekmecesinin üstünde duran, üzeri kaneveçe işli patiska örtü altındaki radyonun düğmesini çevirdi.

— Dannn!.. Muhterem dinleyiciler şimdi özel programımızı açıyoruz.

Bir anda tavla şakırtıları, oyun kâğıdı hışırtıları, domina gürültüleri durdu. Bütün kahve kulak kesildi. Hattâ,

makinist Aziz usta, pragramın ara yerinde öksürmemek için, birikmiş öksürüklerini hep birden harcadı.

— Şimdi değerli ses sanatkârı Münir Nurettin konserine başlıyor. Rıtakat edenler...

Önce saz topluluğunun keman, ut, tambur, kanun sesi duyuldu. Arkadan titrek, yanık, içli ağlamaklı bir ses şarkıya başladı:

Kûyunda fıganımla acep gulgule yok mu?
Gulgule yok mu?

«Gulgule yok mu?» perde perde bir kaç kere tekrarlandı.

Gulgule yok muuu?

Asım Efendi'nin müşterileri içinde en ateşli muhalif olan «ser hademe» Yunus Efendi,

— Vay anasını!.. diye bağırdı, memleketi ne hale getirdiler yahu?.. Bak, işe sen, gulgule bile kalmamış!..

İyice anlayabilmek için, elini kulağına boru yapıp radyoya uzanmış Asım Efendi sordu:

— Ne diyor, ne diyor? Ne yokmuş?

— Gulgule...

— Desene gulgule de kalmamış...

Muhalefet için yakaladığı fırsatı kaçırmak istemiyen «ser hademe» Yunus Efendi, tıpkı çalıştığı dairedeki müdürün pozunu takınarak,

— Memeketi ne hale getirdiler, dedi, gulgule de olmazsa, ne olacak peki?

Müzede odacı Mustâefendi, belki herkes biliyor da ben bilmiyorum diye utanarak yanındakine sordu:

— Bu gulgule ne Allâsen?

— Bilmem... Radyoda da yok diye feryat ettiklerine göre pek lâzımlı bir şey olacak...

Gulgule yok mu?

Koyu «demokrat» lardan Sıtkı Efendi,

— Hiç zannetmem, dedi, eğer pek öyle millete lâzımlık bir şey olaydı, Menderes onun da pavlikasını kurardı.

Kahveci Asım Efendi,

— Bu gulgule, nargile olacak, dedi. Nargilenin lugatçası besbelli.

Makinist Aziz bilgiç bilgiç güldü:

— Gulgule motör aksamından bir yedek parçadır. Ana mili dişli aynaya bağlayan pirinçten bir halka vardır. O halkanın ucundaki pim'e gulgule derler.

Mustâa efendi,

— Pek mi mühim? diye sordu.

Makinist Aziz, ihtisasını ilgilendiren bir konu yakaladığına memnun,

— Elbette mühim, dedi, gulgule olmazsa motör, makina dediğin her bir şey istop eder. Gulgule olmazsa tramvay çalışmaz, otomobil çalışmaz, otobüs, vapur, pavlika hiç, hiç bir şey çalışmaz. Memleket mahvolur.

— Dahilde yapılmaz mı?

— Bu gulgule dünya yüzünde yalnız bir yerde yetişiyor. O da Amerikanın bir şehrinde...

— Peki be kardeşim, insanın derdi içinde kalmalı. Gulgule yoksa yok... Böyle radyolardan «gulgule yok!..» diye feryat edip de memleketi iki paralık etmenin âlemi var mı? Ben olsam şu radyo müdürünü haysiyet divanına verir, vallahi partiden attırırım.

— Yahu, yok yok diye bağırıyoruz ki, Amerika duysun ki bize gulgule versin. Ağlamayan çocuğa meme verirler mi? Malûm ya, radyo bu, burdan bağırdın mı, git Amerikadan kendi sesini dinle! «Gulgule yok!» diye bağırmazsan, sende gulgule olmadığını Turuman ne bilsin?

Asım Efendi bu yanlışı hemen düzeltti:

— Truman gideli haniiii... Şimdi Ruzvelt var başta.

— Geçen gün gazetede okudum, Amerika Yunanistana 5 milyar çeki gulgule vermiş. Bize 200 okka mı ne veriyormuş. Bizimkiler de kızmışlar, hem biz bu kadar şey yapalım, hem de gulgule vermesin diyerekten...

O zamana kadar söze karışmamış olan askerî tüfekçi ustalığından emekli Sâlim Efendi,

— Yahu, dedi, sizin bir yanlışlığınız var. Bu gulgule denen şey Hindistandan gelir. Kulunç ağrılarına, seyyar yellere, bir de affedersiniz, adem-i iktidarsığlığa ve kadınların mu-

ayyen zamanlardaki sancılarına karşı birebirdir. Gayetle mücerreptir. Üç sabah bir bardak sahlebe iki dirhem de gulgule karıştır iç, bi iznillâh-ı teâlâ cümle dertlerden pîr-ü pâk olursun.

Tüfekçi ustası o kadar kuvvetli kuvvetli konuşuyordu ki, makinist Aziz çok fena bozuldu. O sırada radyoda şarkının başka mısraları okunuyordu:

Tâ beste-i zencîr-i berefşânın olaydım.

Makinist Aziz hemen atıldı:

— Bak zincir diyor... Zincir de yok zira... İlâç olur muymuş gulgule hiç?..

Şarkı hâlâ devam ediyordu:

Kûyünde fıganımla acep gulgule yok mu?
Gulgule yok mu?

— Peki bu radyo hükümetin radyosu değil mi?

— Radyo başka kimin olur?

— Madem radyo kendisinin de, ne diye gulgule yok diyor. Şimdiye kadar radyodan bir şeyin yok denildiğini ilk defa duyuyorum.

Başka bir şarkı başlamıştı. Ama herkes «gulgule» nin tartışmasıyla uğraşıyordu.

— Eski devir geçti. Şimdi hükûmet dobra dobra... Vara var, yoka yok... Anladın mı?

—Radyoda muhaliflere söz hakkı tanınacaktı. Sakın bu gulgule diye bağıran adam muhalif olmasın?..

— Muhalif olsa, hiç böyle gulgulemiz bitti, kalmadı, diye bağırtırlar mı?

— Nedir öyleyse?..

— Bu olsa olsa düşman radyosu. Şimdi yabancı radyolar araya giriyor. Sen dinliyorsun, dinliyorsun, bir de bakıyorsun ki, sonunda herif «burası falan yerin radyosu» demiyor mu?

— Efendim bu gulgule...

Radyoda spiker:

— Bugünkü yayınımız sona ermiştir. Geceniz hayırlı olsun! dedi.

Kahve boşaldı. Dar sokakları dolanan «gulgule» sesleri gecenin karanlığına düşen karlarda eridi. Gulgule yok mu?

GUGUK

«Hayat Apartımanı» sekiz katlıdır. İskeleti demir, etleri betondan bir dev gibi toprağın sırtına abanmıştır. Hayat Apartımanı eğik bir arazi üzerine kurulduğundan, önden bakınca beş katlı, öbür yüzden bakınca sekiz katlıdır. Üç katı, bir yandan kuyu gibi toprağın karnına gömülüdür, bir yanı arka caddeye bakar.

En alt katın kiracısı her akşam altı ile yedi arası Hayat Apartımanının kapısından girer. Yerin dibine doğru döne döne merdivenleri inerken, kendini burgulu çiviye benzetir. Kapıdan girerken başı öne eğilir. Bir kat inince omuzları düşer. İkinci katta beli bükülür. Kendi katından içeri girerken beli iki büklümdür. Gerçekte böyle bir şey olduğu yoktur, ama o, bu apartımana girdikten sonra, her katın ağırlığı omuzlarına yüklenmiş sanır. Bir kaç defa, uyku arasında yataktan, «eziliyorum!» diye fırladı. Yatağa girince sekiz kat birden onun üstüne yığılır.

Karısı,

— Ev sahibi... dedi.

Bunu her akşam söyler. Erkek, topraktan başlayan pencereye başını kaldırdı.

— Yarın... dedi.

Kadın,

— İcraya verecek, dedi, sokakta kalacağız.

Adam, üstündeki beton külçesinden kurtulmak ister gibi bir hareket yaptı.

— Kız mektebe gitmiyor, dedi karısı.

Adam sesini çıkarmadı.

— Genç kız yırtık pabuçla mektebe gider mi?

Elbet gitmez...

Yemeğe oturdular.

— Bakkal hesap pusulasını gönderdi bugün... «Hesabı ödemeden veresiye vermem!» diye haber göndermiş...

Yatakta karısı:

—. Mantom, dedi, sekiz senelik manto... Herkesin içine çıkmaya utanıyorum.

Adam gece yarısı bağırarak yataktan fırladı:

— Eziliyorum!

Karısı,

— Ne var? diye sordu.

— Hiç... hiç bir şey...

Kapının ziliyle uyandı. Karısıyla kapıda konuşan sesi duyuyordu:

— Dün yirmi beş kilo odun almışsınız...

— Evet, dedi kadın, yarın vereceğiz...

Erkek evden çıkarken karısı,

— Kırmızı kâğıt geldi, dedi, elektriği kesecekler...

Manavın önünden geçmemek için yolunu uzattı. Kasabın önünden geçerken «inşallah, içerde müşterisi vardır, beni görmez!» diye dua etti.

Daireye gidince «müdür seni istiyor!» dediler. Müdür:

— Bu nasıl iş? diye bağırdı, onlar bizden demirbaş listesini istiyorlar. Siz tutup kırtasiye ihtiyacını bildirmişsiniz.

— Affedersiniz...

— Bu kaçıncı?.. Geçende de şubelere gidecek evrakı, Bakanlığa göndermişsiniz...

Masasına oturduğu zaman bir iş sahibi,

— Sizi şikâyet edeceğim, dedi, bugün git yarın gel! Hem benim verdiğim vergilerle...

Bir kadın da,

— Ayıptır, dedi, bu yaşımda kaçtır gidip geliyorum. Alt tarafı bir numara vereceksin...

Başka biri,

— Tabii, dedi, istediklerinin işini bir dakikada görürler.

Aranan evrak numarasını bulmak için dosya kolunun altında kalem odasından çıktı. İki kanadı açık geniş kapıdan dairenin mermer salonuna ışık dolmuş, yağlı boya krem rengi tavan pırıl pırıldı.

Adamın iki kolunda siyah kolluklar, elinde dosya kapıya yürüdü. Kış güneşine baktı, gözlerini kırpıştırdı. Mermer merdivenleri indi.

Sokakta yürüdü, yürüdü...

Karısı, bakkal, müdür, kızı, iş için masasında bekleşen vatandaşlar, ev sahibi, elektrikçi, manav, oduncu... suratlar gözünün önünden gidip gidip geliyordu.

— Hepsi haklı... hepsi... diye mırıldandı.

Dirseklerine kadar siyah saten kolluklar, elinde kalın dosya, yürüdü.

— Müdür haklı, karım da haklı, bakkal da...

Yürüdü. Vitrinlere baktı, görmeden... Bir yokuştan çıktı. Bir dükkânın önü kalabalıktı. İçerde bir tezgâhın üstüne dirseklerini dayayıp tüfekle nişan alıyorlar, acaip şekilli, renk renk hedeflere ateş ediyorlardı. Tüfekten çıkan arkası püsküllü ucu sivri mermi, bu hedeflere isabet edince, boyalı teneke hedef oynak yerinden hareket ediyor, düdük, yahut çıngırak sesi duyuluyordu.

Dükkânın dış tarafında bir kuvvet ölçme makinesi vardı; bir meşin torba... Etrafına toplanan gençler meşin torbayı yumrukluyorlar, torba geriye çarpınca bir gösterge yukarı doğru fırlıyor, vuranın kuvvet derecesini ölçüyordu.

Göstergeyi 60 dereceye çıkarana bir paket cıgara mükâfat... İri yarı bir delikanlı gerildi, gerildi, meşin torbaya bir yumruk indirdi. Gösterge elli sekize kadar çıktı, sonra düştü. İkinci yumrukta ancak 52' yi buldu.

Meşin torbaya bakıyordu, gözleri hep torbadaydı. Torba yavaş yavaş müdürün suratına benzedi. Şiş yanaklar, tombul tombul bir yüz... Tam müdürün suratı.

— Sen haklısın Müdür Bey, dedi; sen haklısın ama... Ben de haklıyım.

Kolunun altındaki dosyayı tezgâhın üstüne koydu. Sağ kolluğu çıkardı. Gerildi, gerildi, müdürün suratına bir yumruk indirdi. Gösterge altmışa fırladı. Delikanlılar kırkını aşmış sünepe adama hayretle baktılar. Dükkân sahibi bir paket cıgara uzattı,

— Buyrun!..

Gözleri meşin torbada idi. Meşin torba, tıpkı tıpkısına kasabın şiş yüzü, etli, kanlı yüzü.

— Sen haklısın, ama... Ben de haksız değilim...

Meşin torbaya bir yumruk daha indirdi, derece altmış...

— Buyrun cıgaranızı...

— Tıpkı karımın suratı... Onun gibi asık surat... Haklısın karıcığım... Ama ben de...

Altı paket cıgara aldı.

Tezgâha kolunu dayadı. Kıtık kıtık saçları oksijenle sarartılmış, boyalı yüzlü şişman kızdan bir tüfek aldı. Tüfeği omuzuna dayadı. Boyalı teneke hedeflerden bir oyuncu kadın seçti:

— Siz bir evrak numarasını isteyen hanımsınız değil mi? Çok gidip geldiniz... Yoruldunuz... Bu gün git, yarın gel... Haklısınız... Ama ben de...

Tetiğe bastı. Tam isabet... Oyuncu kadın hedefi, oynak yerlerinden büküldü, oynadı,

— Tamam, öldü, dedi.

Şişman kız, tüfeğe başka bir püsküllü mermi koydu.

— Bu kömürcü... Para isteyen kömürcü. Haklı... Tetiğe bastı. Kurşun hedefe çarpınca bir trampet sesi duyuldu.

— Öldü, kurtuldu... O da, ben de...

Kız tüfeğe bir mermi daha sürdü. Püsküllü mermi ev sahibinin tam alnına saplandı. «Çırgır çıngır» bir zil çaldı.

— Bakkal... Sen ha? Vallahi haklısın... Ama ben?

Tetiğe bastı... Bir kuş başını uzattı:

— Guguk!.. Guguk!.. Guguk!..

Adam güldü. Senelerdir böyle gülmemişti.

Siyah saten kolluklarını cebine soktu. Dosyayı da kolunun altına aldı. Hem yürüyor, hem gülüyordu. Rahattı, içi, kafası bom boştu. Ne karısı, ne çocukları, ne ev sahibi ne bakkal, ne iş için gelen vatandaşlar, ne de müdürü... Gülüyordu adam. Yoldan geçenler bu mesut adama bakıyorlardı.

ERKEK Mİ, DİŞİ Mİ?

Şehir Tiyatrosunun fındık kurdu gibi güzel bir kızıdır. Tiyatroda ona hangi rolü verseler lâyık görmem. Ah, ah, derim, rejisör ben olacağım ki, o kızı oynatayım. Böyle düşünürken, şuur altımda «yıldızlığa giden yol rejisörün yatağından geçer» lâfının yeri var mıdır bilmem. Sizin anlıyacağınız... Neyse, açmayın yaramı.

Bir dergi, işte bu çıtı pıtı güzel kızla röportaj istemiş.

— Aman, dedim, ben gönüllüyüm. Para, mara istemem. Üste ne isterseniz vereyim.

Kalktık fotoğrafçıyla evine gittik. Ben bazı sesleri burnumla, dilimle duyarım. Bilmem sizde de olur mu böyle şey? Seslerde, renk görür müsünüz? Sesleri koklar, tadar mısınız? Bana onun sesi, marul göbeğinin inci dişler arasında ezilirken çıkardığı çıtırdıyı hatırlatır.

Sesi, yeni sürmüş çimen çimen kokar. Rengi, evet sesinin rengi, kanarya göğsünün yumuşak sarısına çalar. O konuşurken, kütür kütür caneriği yiyormuşum gibi dişlerim kamaşır.

Yâni onun sesini, bütün duygularımla birden duyarım; görürüm, koklarım, işitirim ve tadarım.

Tuh Allah kahretsin, şair olmak işten bile değil...

Zavallıcık gazetecilerden öyle bir korkmuş ki... Korkusunun sebebini anladım. Son zamanlarda gazeteci adı altında, başında tablayla gezen dut satıcıları kılığında birileri türedi. Bu zavallıları her çeşit yollardan korkuttular.

— Yok, ne soyunacaksınız, ne çıplak resminizi çekeceğiz...

«Artistik poz» adı altındaki bu yarı çıplak resimler, sonradan şantaja kadar işlerde kullanılıyor.

Biraz içi rahatlar gibi oldu. Zaten, «gazeteci» lerle, yâni kendilerini böyle tanıtanlarla konuşmak istemiyormuş.

Doğrusu ben röportajı filân çoktan unuttum. Umurumda mı benim röportaj. Lâfı hep tatlı yerinden açmağa çalışıyorum, inadıma da aklıma hep münasebetsiz şeyler geliyor.

Körpecik Çengelköy salatalığını, ortasından tutup elinizle kırın, çıt, demez mi? Çıt der ikiye ayrılır, sonra o kırılan yerleri boncuk boncuk terler. O konuşurken, nedense çıt diye ayrılan taze, körpe, terli bademi hatırlıyorum.

— Ah, diyor, ah bilseniz...

Ağzının içine bakıyorum. Sanki öpülesi dudaklarını bir açtı mıydı, inci dişlerinin arasından bir kuş, muhabbet kuşu uçuverecek. O bir perçemi açık sarıya boyanmış saçı da alnının üstüne kıvrım kıvrım düşmüyor mu? Öl be!.. Yat ayaklarının dibine, fücceten öl!...

— Ah, ah bilseniz... Onu ne kadar seviyorum.

Al bakalım, al lâfı da tut ucundan vur duvara. Ah bilsek, ah bilsek ne kadar da seviyormuş. Sevdiği de kimbilir ne hıyar ağasıdır. Her güzel kadının yanındaki erkek, bana hep armudun iyisini seçen o zevk sahibi hayvanı hatırlatır.

— Ne kadar seviyorum.

Onun taze akşam simidi çıtırdayışlı sesine odaya giren bir kedi cevap veriyor:

— Mırrr.. Mırrrr.. Mırnavvv!.

Kuyruğunu dimdik kaldırmış, başiyle hanımının ayak bileklerini okşuyor. Gözüm ayaklarına gidiyor. İncecik, arap kısrağınınkine benzeyen bilekler, «si» den «do» ya doğru kalınlaşan nota gibi...

—İşte benim sevgilim bu, diyor.

Hay Allah, ne diyeyim sana kız...

İçinden pazarlıklı bir âşığın rakibi, armudun iyisini yiyen ayı olmadansa, sevgilinin ayaklarını okşayan bir kedi olması elbette iyidir.

Fotoğrafçı, kediyi kucağına alıyor, sevmeğe, okşamağa başlıyor. Lâf lâzım ya, hani sözüm ona bir de espri yapmak için soruyorum:

— Sevgiliniz erkek mi?

— Bilmem, diyor.

— Bilmez misiniz? Hayret vallâhi... Demek kedinizin erkek mi, dişi mi olduğunu bilmiyorsunuz?...

— Bilmiyorum. Anlamam ki... Kedinin erkekliği, dişiliği nasıl anlaşılır?

Hoppalaaa... Şimdi gel de anlat bakalım. Fotoğrafçı:

— Bu kedi dişi, diyor.

— Nerden anladınız?

Fotoğrafçı:

— Dikkat ederseniz, diyor, bu kedi üç renkli. Üç renkli kediler mutlaka dişi olur. Bakın sarı, siyah, beyaz... Üç renkli kedilerden katiyen erkek olmaz.

Fotoğrafçı hem bunları söylüyor, hem de üç renkli kediyi başından kuyruğuna doğru okşuyor. Kedi okşandıkça, kuyruğunu fotoğrafçının burnuna doğru havaya kaldırıyor.

Bir zamanlar bu üç renkli kedi meselesi mahkemelere düşmüş, yine böyle üç renkli erkek kedi olurdu, olmazdı, diyen iki hayvanat mütehassısı iddiaya girmişlerdi. Sonunda bütün Türkiyeyi arayan iddiacılardan biri, Samsun'da mı, Erzurum'da mı, üç renkli bir erkek kedi bulmuş, bu nâdide ve müstesna hayvanı taa oralardan İstanbula kadar getirmişken Üsküdar vapurunda kaçırmıştı. Fotoğrafçıya Adliye tarihimizde, basın ve demokrasi dâvaları kadar önemli bir yer alan bu üç renkli kedi dâvasından bahsediyorum. Sanki konuşulacak başka lâf yokmuşçasına o eşek gibi inat ediyor.

— Bu kedi mutlaka dişi... Yalnız renginden değil, tüylerinden de belli... Bakın ne kadar parlak. Dişi kedilerin tüyleri parlak olur. Yalnız tüyleri değil... Şu kuyruğa bakın, ne kadar uzun. Erkek kedilerin kuyrukları kısa ve kalın olur.

Kaş göz ediyorum, anlamaz. Hay Allah belâsını versin, dişi kedinin de, erkek kedinin de... Ulan, başka lâf mı yok konuşacak. O hâlâ dişi kediler hakkında konferansına devam ediyor:

— Kedinin kuyruğu, kuyruk kökünde ince, ucuna doğru tüylü, kalın, olursa o kedi mutlaka dişidir. Gözlerine bakın şu hayvanın!...

Ben asıl onun gözlerine bakıyorum ama, anlamıyor ki... Kes artık şu kedi lâfını...

— Gözler aydınlık, parlak. Karnı da düşük. Hattâ bu kadi gebe bile...

Eliyle hayvanın karnını yokluyor:

— Üç tane yavrusu var maşallah, diyor, bir aya kalmaz doğurur.

Hani nerdeyse kedinin karnındaki yavruların erkek mi, dişi mi olduğunu, renklerini bile söyleyecek.

Kedi, sanki söylenenleri anlamış gibi, bir yandan:

— Mırnav!.. diye sesler çıkarıyor, bir yandan kuyruğunu havaya dikip, işaret vererek, arkasını fotoğrafçının yüzüne çeviriyor. Ama bizim fotoğrafçıda anlayış nerde?...

— Bin liraya bahse girerim ki bu kedi dişidir. Çünkü pençelerine bakın...

Yahu, biz buraya neye geldik? Kedinin erkekliğini, dişiliğini muayeneye mi?. Bu işi ne kadar da bilirmiş. Anlatıyor da anlatıyor:

— Dişi kedinin bıyıkları...

Mâdem bu işi bu kadar bilirsin, resimlerini çekeyim derken politikacılardan, yok polislerden dayak yemek tehlikesi altında gazete fotoğrafçılığı yapacağına, git hayvanat enstitüsüne profesör olsana.

— Dişi kedilerin arka ayakları, erkeklerinkine nazaran...

Artık hayvan da dayanamadı, atladı fotoğrafçının kucağından yere. Sanki erkek mi, dişi mi olduğunu iyice göstermek için, kuyruğunu iyice havaya dikti. Bütün alâmetleri meydanda odanın içinde sallana sallana tur yaptı.

O zaman güzel yıldız:

— Aaa, ayol, erkekmiş bu kedi!... dedi.

Fotoğrafçının yüzüne baktım, ağzını açmak üzereydi:

— Sus artık be, dedim, sen hanımefendiden daha mı iyi anlayacaksın?...

Artık röportaj bitmişti. Bundan sonra ne sorar, ne konuşabilirdik...

ÇOK ZEKİ BİR ADAM

— Seninle muhakkak görüşmek istiyorlar. Evlerine çağırdılar, dedi.

— Ne münasebet? dedim, ben onları tanımam ki...

— Evet ama biz seni, şöyle zeki, böyle zeki, öyle bir üstün zekâ diye methettik ki...

Zeki olmak, hele başkalarına da böyle tanıtılmak kimin hoşuna gitmez? Yine de, sesi güzel olanların, bir şarkı söyle deyince kendilerini naza çekmeleri gibi, utanma, alçak gönüllülük numaralariyle kem küm ettim. Sonunda, yüksek zekâma uzaktan hayran olanların apartımanına gittik. Baba, anne, iki genç kızları, bir de delikanlı oğulları var. Daha kapıdan girer girmez, saçından tırnağına kadar sırf zekâ olan bir acaip yaratığa bakar gibi beni incelemeğe başladılar. Ben hiç bilmediği dersten imtihana giren, tenbel, haylâz bir öğrenci durumundayım.

Baba:

— Aman beyefendi, diyor, biz bütün aile sizin yüksek zekânızın hayranıyız.

Ne kadar şaşırmışım, anlayın:

— Yaaa!.. Öyle mili?.. Peki, peki... Diye adamı teraliyorum.

Anne:

— Sizi tanıyan bütün dostlarımız, zekânızı...

Derken, evin büyük kızı heyecandan ellerini uğuşturuyor:

«Büyük zekâ» nın çağırıldığını duyan daha başkaları da misafir geldiler. Hepsi de, hayvanat bahçesinde, hiç görülmemiş acaip bir hayvanı seyreder gibi, ilgi ile bana bakıyorlar.

Şimdi ben ne yapayım? Her nasıl olmuşsa bir kere bunlara benim müthiş bir zekâ olduğum anlatılmış. Reklâmla şişirilmiş bozuk mal gibi, fiyasko vereceğim diye ödüm kopuyor. Ya bir pot kırarsam?.. «Bu kadar şişirilen, göklere çıkarılan üstün zekâ bu herif mi?» derlerse...

Acaba her zamanki tabiî davranışımla suspus bir kenarda mı otursam? Yoksa, her lâfa karışıp kimseye ağız açtırmasam mı? Espiriler yapıp etrafımdakileri kahkahadan kırıp geçirsem mi? Yoksa dirhem dirhem mi konuşsam?..

Ter döküyorum, ter... Herhalde bir şeyler yapmak, zeki olduğumu göstermek zorundayım.

Aksi gibi, bütün avanaklığım da üstümde galiba. Ellerimi koyacak yer bulamıyorum. Suratım uzuyor, dişlerim büyüyor, sanki boynumun üstüne getirip bir eşek başı oturtmuşlar. Tuh Allah kahretsin!

Herkes konuşup gülüşüyor. Benim ağzımı bıçak açmıyor. Dünya kadar fıkra bilirim, bir teki aklıma gelmiyor. Arkamdan kimbilir nasıl alay edecekler? Rezil oldum gitti.

Ev sahibi:

— Sizin düşünceniz nedir beyefendi?

Diye soruyor. Belli ki, gözler kamaştıran parlak zekâmın meydana çıkmasını bekliyorlar. Ama ben ne üzerine konuştuklarını bilmediğim için:

— Ben mi?.. Şey, diyorum, yani... Bu meselede ben... Tabiî sizin fikrinizdeyim!

Bir kahkaha kopuyor. Hay anasını... Hani nerede ise ağlıyacağım. Başımı kaldırıp tavana bakıyorum. Birdenbire sanki şeytan dürttü:

— Hani bir fıkra vardır, dedim.

Fıkra mıkra yok, atıyorum. Bu fıkra da nereden icap etti bilmem. Hepsi de, ne cevher yumurtlıyacak diye ağzımın içine bakıyor.

— Fıkra malûm... Hoca merhum bir gün...

Tuh, Hocanın bir fıkrası bile aklıma gelmiyor... Bereket

versin evin hanımı «Yemeğe buyur!» ediyor. En arkada kalmak istediğim halde, ilkin ben fırlıyorum.

Nerde ise ağzımın yerini bulamıyacağım. Kaşıktan çorba üstüme dökülüyor.

— Elinize sağlık, pek lezzetli olmuş diyecek yerde, evin nazik hanımına:

— Nafile... pek tuzlu olmuş, diyorum.

Genç kız tabağıma et koyuyor.

— Teşekkür ederim, yeter efendim, demek isterken:

— Koy, koy... Doldur!.. diyorum.

Sanki içimde başka bir insan var.

Karşımda oturan gence:

— Delikanlı, diyorum, kumar ahlâksızlıktır. Halbuki galiba sen...

— Hayatımda hiç kumar oynamadım, diyen gence, üstün zekâmı göstermek fırsatını bulduğum için:

— Sen onu babana yuttur, diye cevap veriyorum.

Artık herkes beni dinliyor. Zenbereği boşanmış gramofon gibi söylüyorum.

Ev sahibi kibar beye döndüm:

— Kızınız, kızoğlan kız mıdır?

Damdan düşer gibi bu soruma adam utana sıkıla:

— Henüz evlenmedi, diyor.

— Siz ona bakmayın, diye cevap veriyorum, bir kere muayene ettirin. Hattâ her hafta muayene ettirin. Çünkü kızınızın gözünü beğenmiyorum.

Yemekten sonra salona geçtik. Kahveler geldi. Kendimi frenlemeğe, dilimi tutmağa çalışıyorum.. Ama ne mümkün...

— Bayım, sizin maaşınız ne kadar?

— Üç yüz kırk lira...

— Hımm... Bukadar masraf... Üç çocuk. Ha?.. Söyle bakalım, bunlar maaşla olmaz!

Kıçıma bir tekme vurup kapı dışarı etseler sevineceğim. Öbür misafirler lâfı değiştirmek istiyorlar. Kim bırakır?

— Bu çocuklar sana hiç benzemiyor yahu...

Yüksek zekâma hayran olanların yüzlerine baktım. Hiç birinde çık yok. Ayağa kalktım, avazım çıktığı kadar:

— Ben bir aptalım!.. diye bağırdım.

— Estağfurullah... O nasıl söz? Biz sizin büyük zekânızı...

— Ben hödüğün biriyim.

Kendi aralarında konuşmağa başladılar.

— Ne müthiş zekâ...

— Gözleri ateş saçıyor.

Dayanamadım:

— Eşeğin biriyim ulan!... Diye bağırdım.

— İnsanlığın halini hicvediyor, diye söylendiler.

Artık duramadım, masanın üstüne çıkıp anırmağa başladım... Sonra kendimi sokağa attım.

Onların benim arkamdan şöyle konuştuklarını duyar gibiyim:

— Görülmemiş bir zekâ...

— Görülmemiş zekâ...

— Bu kadar zeki adam görmedim.

— Taşıyor. Aklının fazlalığından delirmiş.

— Zaten zekâ ile delilik kardeştir.

— Fakat ne espiriler yapıyor, ne fıkralar anlatıyor, ne hiciv...

Evet, bir kere adım çıkmış. Üstün zekâyım. Artık bunu hiç bir şey değiştiremez. Saman yesem, çifte atsam, anırsam, yine de üstün zekâyım. Yine de her aptallığımda bir hikmet bulacaklardır!

BEDAVA

Karadenizin bir sinirsiz zamanına rastlarsanız, vapur gezisine doyum olmaz. Çiçek gibi bir vapur, çarşaf gibi dedikleri bir deniz. Hafif esintiden, denizin ipek derisi bir bâkire teni gibi ürpertiler geçiriyor.

Yol arkadaşlarım da cici mi cici, şeker mi şeker... Dört genç, güzel kız, ikisi kardeş, biri yiğen, biri de onların bir şeysi. Anneleri, tam olmuş can eriği, kütür kütür maşallah. İnsan uzaktan bakarken içi kamaşıyor. Hani bir türkü vardır:

Anasını istemem
Kızını da ver bana...

diye. Hayır, insan kanaryalar gibi cıvıl cıvıl, muhabbet kuşları gibi renk renk, akvaryum balıkları gibi ışıl ışıl bu kızlarla analarını görünce, bu türküyü mutlak değiştirir:

Anasını isterim,
Kızını da isterim,
Anasını ver bana,
Kızını da ver bana...

Ne tadımlık, ne doyumluk... Ye Mehmet ye!...

Anlattığım hikâye olsa, çarçabuk ahbap olduk, derdim. Ama «rüya değil bu, aynıyle vâki...» Ciğerci kısrağının arkasına düşen kediler gibi etraflarında dolaşıyorum, ama iş yok.. Seçimi atlatmış iktidar gibi hiç yüz vermiyorlar. Gözüm onlarda, kulağım onlarda, burnum onlarda, yalnız ellerim onlardan uzak. Bir Güner var, dudakları «öp beni» diyor. Bir Aysel var, anasından prenses doğmuş kâfir, yürürken etekleri kalbinizi de peşinden sürüklüyor.

Birsen'in her yanı sanki şimdi kırılıp dökülecekmiş gibi güldükçe si bemolden kahkahalar çıkarıyor.

Göğüsler «ye beni» diyor, kalçalar mambo oynuyor.

Trabzon'a kadar işimiz iş... Ama kâfirlerin hepsinin de dokunulmazlığı var sanki, havaları insanı sarıyor da, yaklaşamıyorsun, tutamıyorsun.

Aysel soruyor:

— Güner, emprimeni kaça yaptırdın şekerim?

— Kumaşı, terzisi beş yüze çıktı.

Anne:

— Aaa... bedava, diyor.

— İskarpinlerin pek cici Birsen, kaça aldın?

— Yüz yirmiye cicim.

— Aaaa... vallahi bedava...

— Evet çok ucuz.

— Sizinkiler yazlığa nereye gittiler?

— Ada'ya gideceklerdi. Geç kalmışlar. Suadiye'ye taşındılar.

— Bâri iyi mi?

— Eh, şöyle böyle...

— Kaça tuttular nonoşum?

— Yazlığı yedi bin beş yüze...

— Aaaa... Aman ne iyi...

— Bedava ayol...

— Tanıdıklarıymış da, ucuz tuttular.

İçimden ne geçiyor biliyor musunuz? Şimdi bir bora çıksın, bir fırtına kopsun... Vapur alabura olsun. Hayda kızlar denize. Ben «cuuup!» diye atlıyayım. Dalgaların arasından birini yakalayayım. Ama hangisini? Hiç birinden de vaz geçemiyorum.

— Gülperi'nin düğününe gittin mi Işık?

— Gittim canım. Bir gelinliği vardı, görme. Hârika. Pariste üç bin liraya diktirmiş.

— Ne diyorsun... Üç bin mi? Bedava ayol.

— Bedava ya...

— Düğün nerde oldu?

— Hansarayda... Sekiz bin liraya kiralamışlar.

— Aman ne kadar ucuz ayol, kör olayım bedava.

— Bedava ya... Kocası yirmi dört taşlı bir broş takmış. İngiltereden on sekiz bin liraya almış ama...

— Sudan ucuz...

— Ucuz da lâf mı şekerim, bedava...

Şu gemi batsa. Ben Tarzan gibi dalsam denize. Şu kızları alsam göğsümün üstüne, kum mavnaları gibi çıkarsam kıyıya. Bunlar da insan. Elbet minnet altında kalırlar. Hayatlarını kurtardığım için, bana küçük bir iyilikte bulunurlar, sevaba girerler.

— Biliyor musun, Suna'lar Cihangir'de bir apartıman yaptırdılar.

— Yaaa...

— Ama sattılar yine.

— Kaça?

— Sekiz yüz doksan bin liraya...

— Aman ne ucuz... Bedava...

— Bedava şekerim, bedava... Keşke siz alsaydınız.

— Biz bir villâ aldık Feneryolunda.

— Kaça?

— Altı yüz bin...

— Aman ne diyorsun? Bedava ayol...

— Evet, bir kelepir düştü elimize...

Gözünü seveyim be Karadeniz! Adına uygun coş şöyle bir... Dökülsün şu kızlar denize. Sonra onları toplayı toplayıvereyim. Bunlar hiç mi iyilikten anlamaz.

— Gülperi Paristen bir kürk almış... Aman görülecek şey.

— Kaça?

Nerdeyse ben bağıracağım:

— Bedavaya...

Aysel cevap veriyor:

— Dokuz bine canım.

— Aaaa, bedava... Ne ucuz şey...

— Ucuz ama fevkalâde...

Tanrı duamı kabul etti. Karadeniz ne Karadeniz olduğunu gösterdi. Gemi fındık kabuğu gibi dağ dağ dalgaların üstünde kalkıp kalkıp iniyor.

Ellerimi açtım, dua ediyorum:

— Dayan be mübarek!...

Ne çâre, Trabzona da geldik, gemi açıkta demir attı.

Kızlar gidiyorlar. Yolcuları kıyıya çıkaracak kayıklar gemiye yanaştı. Merdivenler dik, dar... Vapur da oynak Ayşe gibi yerinde duramıyor. Kızlar merdivenden korku içinde bağırışa çağırışa iniyorlar. Ben de arkalarındayım tabii. Ekmek çıkacağı yok ama, Kızılay yararına çalışıyorum. O Aysel var ya Aysel... İşte o, tam geminin merdiveninden kayığa ayağını atacakkeeen... Bir galga kayıkla geminin arasınr birdenbire açmaz mı? Kız,

— Ayyy!... dedi.

Denize değil, kayıkçının kollarına düştü, sonra kayığa yığıldı.

— Ucuz kurtuldum, dedi.

Artık dayanamadım:

— Ucuz da lâf mı şekerim, dedim, bedava...

Vallahi billâhi bedaba... Bu kadar bedavacı kızları, bedavadan elimden kaçırdım. Kendimi kaldırıp denize atamadımsa, benim hayatımın onlarınki gibi bedava olmamasındandır. Yine iyi kötü üstümdeki elbise, kundura kırk elli lira eder. Elbiselerime acımasam intihar ederdim.

AKBABA MİZAH YAYINLARI AKBABA MİZAH

Artık sevincimizi ilân edebiliriz: Bir mizah kitaplığı kuruldu.

Yayınevimizin geçen yıl başladığı «Mizah Edebiyatı» kitaplarının bir kaç güne kadar 16 ncısı çıkacaktır. Önümüzdeki sene içinde, bunun sayısını, en az 40 a yükseltmek istiyoruz. Birkaç yıl sonra da dünya mizah şaheserleriyle beraber, yüzleri bulduğunu görmek en büyük meslek saadetimiz olacaktır.

Sevincimizi artıran sebeplerden biri de okuyucularımızın bu güleryüzlü zekâ sanatına gösterdikleri alâka olduğunu iftiharla söylemeliyiz. Daha şimdiden on dört kitaptan bir tanesinin, (Kadın Olan Erkek)in mevcudu kalmamıştır. Bir çokları da bitti, denecek kadar azalmıştır. Bitenleri, kâğıt buldukça yeniden basarak, serimizi daima tam tutmağa çalışacağız.

Bu seriden yakında şu eserler çıkacaktır:

16 — MACUN HOKKASI: Dünyaca tanınmış büyük İngiliz mizahcısı Wodehouse'ın en güzel mizah romanı.

17 — ORHAN SEYFİ ORHON'un seçilmiş en güzel mizah hikâyeleri.

18 — YEŞİL KISRAK Ünlü Fransız yazarı Marcel Ayme'nin mizah romanı.

19 — Anton Çehov'dan seçme mizah ve hiciv hikâyeleri.

20 — Mizah Hikâyeleri Antolojisi. Cilt IV.

AKBABA MİZAH YAYINLARI AKBABA MİZAH YAYINLARI AKBABA MİZAH YAYINLARI AKBABA

AKBABA MİZAH YAYINLARI AKBABA MİZAH YAYINLARI AKBABA MİZAH YAYINLARI AKBABA

Kapak resmi Mustafa Uykusuz

YENİ MATBAA

İSTANBUL — 1956

İnsan güldüğü kadar insandır.
MOLIÈRE

AKBABA MİZAH YAYINLARININ

16 ncı eseri

MACUN HOKKASI

Eserleri bütün dünya dillerine çevrilmiş büyük İngiliz mizahçısı Wodehouse'in bu güzel eseri pek yakında çıkıyor.

Fiyatı 1 lira